

2008 YILINA GİRERKEN DIŞ POLİTİKAMIZ
DIŐŐLERİ BAKANİ ALİ BABACAN

**DiŐŐleri Bakanlığı 2008 Mali Yılı Bütçe Tasarısının
TBMM Genel Kurulu'na Sunulması Vesilesiyle Hazırlanan Kitapçık**

Bu kitapçık, Dışışleri Bakanı Sayın Ali Babacan'ın 10 Aralık 2007 tarihinde TBMM Genel Kurulu'nda yaptıkları, Hükümetimizin dış politika hedefleri, uygulamaları ve güncel konulara ilişkin değerlendirmelerini içeren takdimi tamamlayıcı nitelikte olup, çeşitli dış politika konuları hakkında ayrıntılı bilgiler içermektedir.

İÇİNDEKİLER

I. DIŞ POLİTİKAMIZI İLGİLENDİREN BAŞLICA KONULAR

• Giriş.....	4
• Avrupa Birliği.....	6
• Amerika Birleşik Devletleri.....	10
• Avrupa Ülkeleri.....	11
• Balkanlar.....	19
• Yunanistan.....	24
• Kıbrıs.....	26
• Irak.....	29
• İran.....	32
• Orta Doğu.....	34
• G-8 Geniş Ortadoğu ve Kuzey Afrika Girişimi (GODKA).....	42
• Rusya Federasyonu.....	43
• Ukrayna, Moldova, Belarus.....	44
• Güney Kafkasya.....	46
• Orta Asya.....	50
• Enerji Güvenliği.....	52
• Afganistan, Pakistan, Hindistan, Bangladeş.....	54
• Asya-Pasifik.....	56
• Afrika.....	59
• Latin Amerika.....	60
• İnsan Hakları.....	62
• Birleşmiş Milletler.....	65
• Medeniyetler İttifakı Girişimi.....	67
• NATO.....	68
• Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası (AGSP).....	69
• AGİT, Silahsızlanma ve Silahların Kontrolü.....	70
• Terörle Mücadele.....	73
• Uyuşturucuyla ve Örgütlü Suçlarla Mücadele.....	74
• Yasadışı Göçün Önlenmesi.....	75
• Su ve Çevre	76
• Uluslararası ve Bölgesel Ekonomik Örgütler.....	78
• Kültürel İşbirliği ve Tanıtma.....	81
• Yurtdışında Yaşayan Vatandaşlarımız/Konsolosluk.....	85
• Stratejik Araştırmalar Merkezi.....	87
• Meslek İçi Eğitim ve Diğer Kurumlara Verilen Kurs ve Brifingler ile Yabancı Diplomatlar Yönelik Eğitim Programları.....	88
• Enformasyon Hizmetleri.....	89
• Personel İşleri.....	90
• Haberleşme.....	93
II. BÜTÇE TEKLİFİ.....	95

GİRİŞ

Dünyamız, Soğuk Savaşın sona ermesiyle birlikte ortaya çıkan dinamikler, 11 Eylül saldırılarının ertesinde oluşan yeni parametreler ve küreselleşme olgusunun beraberinde getirdiği olumlu ve olumsuz gelişmelerle büyük bir değişim ve dönüşüm sürecine sahne olmaktadır.

Bölgesel istikrarsızlıklar ve küresel belirsizliklerin ön planda olduğu uluslararası ilişkilerde barış ve güvenlik arayışları gündemin ön sıralarında yer almakta, etkileri dünya çapında hissedilebilen çözümlenmemiş ihtilaflar, savaş, terörizm, insanlığa karşı işlenen suçlar ve kitle imha silahlarının yayılması riski gibi geleneksel ve asimetrik tehditler ile yoksulluk, geri kalmışlık, çevre ve göç gibi meselelerin yol açtığı köklü küresel sorunlar uluslararası toplumu sürekli meşgul etmektedir.

Uluslararası ilişkilerin içinde bulunduğu bu kırılgan ortamda, demokratikleşme, çoğulculuk, sürdürülebilir kalkınma, insani yardım ve günümüzün başat kültürleri arasında karşılıklı anlayış, uyum ve hoşgörü tesisi gibi konular önem ve öncelik kazanmış, meselelere uluslararası hukuk ve etkin çok taraflılık kavramları temelinde çözüm bulma ihtiyacı daha da belirgin hale gelmiştir.

Yaşanan bu hızlı değişim ve dönüşüm sürecinde Türkiye, ortaya çıkabilecek yeni gerilim ve sorunların krize dönüşmeden çözümlenmesini ve doğan fırsatlardan da hem ulusal çıkarların geliştirilmesi, hem de küresel barış, istikrar ve refahın yaygınlaştırılması yönünde yararlanılmasını amaçlayan vizyon odaklı, proaktif ve sonuç almaya yönelik etkin bir dış politika izlemektedir.

Ülkemiz her alanda genişleyen imkân ve yetenekleri ile gelişmeleri etkileme kapasitesine ulaşmış, eskisine oranla çok daha fazla sayıda küresel sorunun çözümüne katkıda bulunmaya başlamış ve itibarı giderek artan bir bölgesel ağırlık ve çekim merkezi haline gelmiştir. Günümüzde Türkiye, sürekli gelişen, değişen, geleceğe güvenle bakan, pozitif etkisi her alanda hissedilen ve ortaklığı ve somut katkıları aranan bir uluslararası aktördür.

AB'ne tam üyelik sürecimiz, güçlü transatlantik bağlarımız, komşu ülkeler, mücavir bölgeler ve Türk Cumhuriyetleri başta olmak üzere yakın coğrafyamızla sürekli gelişen ilişkilerimiz ve ayrıca uzak coğrafyalardaki ülkelerle geliştirmekte olduğumuz işbirliği, Türk dış politikasının çok boyutluluğu, dengeli yaklaşımları ve uluslararası işbirliğini esas alan

temel yöneliminin ve son yıllarda kazandığı derinliğin somut göstergelerini oluşturmaktadır.

Türk dış politikası, büyük önderimiz Mustafa Kemal Atatürk'ün "yurtta sulh cihanda sulh" ilkesi temelinde ve ülkemizin jeostratejik konumunun sunduğu imkânlardan azami ölçüde yararlanmak suretiyle, Türkiye'nin ulusal hedeflerinin ve vizyonunun gerçekleşmesine katkılarını önümüzdeki dönemde de aynı kararlılıkla sürdürecektir.

- **Avrupa Birliği**

Avrupa Birliği'ne üyelik yolundaki süreçte katılım müzakerelerine başlamış bir ülke konumunda bulunan Türkiye son beş yılda bu doğrultuda büyük ilerlemeler kaydetmiştir. Yüce Meclisimizin gerekli yasaları çıkarmaktaki özverili çalışması ve halkımızın desteği sayesinde AB üyeliğine doğru kararlı adımlarla ilerlemekteyiz.

AB ülkelerinde yaşayan 4 milyona yakın vatandaşımız buldukları ülkelerin iç politikalarında da etkili olmaya başlamış ve sadece AB ülkelerine uyum süreçlerinde önemli mesafeler kat etmekle kalmamış, ülkemiz ile AB ülkeleri arasında bir köprü rolü oynamaya da başlamışlardır. Sivil toplum örgütlerimiz, üniversitelerimiz ve meslek kuruluşlarımız sürekli ve yoğun bir karşılıklı etkileşim içindedir.

Ayrıca, her yıl 12 milyonu aşkın AB vatandaşının ülkemizi ziyareti, onbinlerce AB vatandaşının ülkemizde yerleşmeye başlaması, giderek artan ekonomik ilişkilerimiz, ticaret hacmimiz ve karşılıklı yatırımlar, Türkiye-AB ilişkilerinin siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda çok boyutlu bir nitelik kazandığını ortaya koymaktadır.

Türkiye, Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası kapsamında dünyanın çeşitli yerlerindeki AB operasyonlarına en geniş katkıda bulunan üçüncü ülkeler arasındadır. Terörizmle mücadele, yasadışı göç, uyuşturucu ve insan kaçakçılığının önlenmesi, örgütlü suçlar gibi alanlarda Türkiye AB'nin ortak politikalarına önemli katkı sağlamaktadır.

Türkiye, tam üyelik hedefine bağlıdır. Bu aşamaya gelinceye kadar AB müktesebatına uyum açısından yerine getirilmesi gereken hususların bilincindedir.

Siyasi ve ekonomik reform çabalarımız, esasen Türk milletinin en yüksek standartlara ulaştırılması hedefinin gereğidir. Bu kapsamda, Kopenhag siyasi kriterlerine tam uyum sağlamaya yönelik reform çalışmalarımız, ilgili kurum ve kuruluşlarımızla yakın işbirliği içinde kararlılıkla ve aralıksız biçimde devam ettirilmektedir. Reformların en etkin şekilde uygulanmasına özel ağırlık verilmektedir.

Bu bağlamda kurulan Reform İzleme Grubu, son toplantısını 18 Eylül 2007 tarihinde başkanlığında Sayın Adalet ve İçişleri Bakanlarımızın katılımıyla gerçekleştirmiştir. Önümüzdeki dönemde sadece mevzuat alanında değil, gerçekleştirilen reformların

uygulanmasına dönük olarak da çalışmalarımız sürdürülmeye devam edilecektir.

Katılım müzakerelerimiz çerçevesinde bugüne kadar bir fasılda (Bilim ve Araştırma) müzakereler açılmış ve geçici olarak kapatılmıştır.

Ayrıca, 2007 yılı Mart ayında “İşletme ve Sanayi Politikası” faslı, Haziran ayında da “İstatistik” ve “Mali Kontrol” fasılları müzakerelere açılmıştır.

Hâlihazırda, “Eğitim ve Kültür”, “Ekonomik ve Parasal Politika”, “Tüketicinin ve Sağlığın Korunması” ve “Trans-Avrupa Şebekeleri” fasıllarına ilişkin Müzakere Pozisyon Belgelerimiz AB Konseyine sunulmuş olup, bu fasıllarda AB tarafının Ortak Müzakere Pozisyonlarını oluşturması beklenmektedir.

11 Aralık 2006 tarihinde yapılan Genel İşler ve Dış İlişkiler Konseyi’nde (GİDİK) alınan ve 14–15 Aralık 2006 tarihli AB Zirvesi’nin sonuç bildirisinde de onaylanan karar uyarınca AB, ülkemizle sekiz fasıldaki müzakereleri Ankara Anlaşması’na Ek Protokol’den kaynaklanan “yükümlülüklerin yerine getirilmemesi” gerekçesiyle başlatmamaya karar vermiştir.

Bu haksız karara tepkimiz her düzeyde AB’li muhataplarımızın dikkatine getirilmeye devam edilmektedir. Söz konusu karar nedeniyle bahse konu fasıllar müzakerelere açılmamakla birlikte, bu fasıllara ilişkin teknik çalışmalar AB Komisyonu ile birlikte sürdürülmektedir.

Diğer taraftan, AB’nin Kıbrıs Türklerine yönelik vaki taahhütlerini yerine getirmesi için AB’li muhataplarımız nezdindeki girişimlerimiz sürdürülecektir.

Ülkemizin AB müktesebatına uyum çalışmalarının yol haritası olarak tasarlanan “Türkiye’nin AB Müktesebatına Uyum Programı (2007–2013)” başlıklı belge, 17 Nisan 2007 tarihinde kamuoyuna açıklanmıştır.

Program, AB’ne katılım sürecimiz kapsamında AB müktesebatına uyum bağlamında çıkarılması gereken birincil ve ikincil mevzuatın yedi yıllık bir dönem içinde gerçekleştirilmesine ilişkin takvimi içermekte olup, vatandaşlarımızı her alanda en yüksek standartlara ulaştırmayı hedeflemektedir. Söz konusu Program 17 Eylül 2007 tarihinde tüm kamu kurumlarımızın üst düzey yöneticilerinin katılımıyla düzenlenen toplantıda tekrar gözden geçirilmiş ve Programın öngördüğü hedef

tarihlerin 3'er aylık dönemler halinde ayrıntılandırılması için çalışmalar başlatılmıştır.

Genişleme konusunda AB içinde süren tartışmalar ülkemizce yakından izlenmektedir. Genişlemenin etkin biçimde sürdürülebilmesi için AB'nin öncelikle kendi iç kurumsal düzenlemelerini yeniden yapılandırması gerektiği AB içinde genel kabul gören bir yaklaşım olmuştur.

Bu çerçevede, Alman Dönem Başkanlığı'nın kararlı çabalarıyla Reform Antlaşması'nın genel hatları üzerinde mutabakat sağlanmış ve 2007 Haziran Zirvesi'nde Antlaşmayı sonuçlandırması için Portekiz Dönem Başkanlığına açık ve kesin bir görev yönergesi verilmesiyle gelişen süreç, 18–19 Ekim 2007 tarihlerinde Lizbon'da yapılan AB Devlet ve Hükümet Başkanları Gayriresmi Zirvesi'nde Reform Antlaşması üzerinde mutabakata varılmasıyla sonuçlanmıştır. Böylece çalışmalarına 2002 yılında başlanan Anayasal Antlaşma'nın 2005 yılında Hollanda ve Fransa tarafından reddedilmesinin neden olduğu iki yıllık kriz aşılmıştır.

13–14 Aralık 2007 tarihlerinde Lizbon'da imzalanması ve böylece Lizbon Antlaşması olarak adlandırılması öngörülen Reform Antlaşması'nın bir yıl içinde onaylanarak 2009 yılında yürürlüğe girmesi planlanmaktadır.

Reform Antlaşmasının sonuçlandırılmasıyla, müteakip genişlemeler açısından önemli bir unsur olarak gösterilen kurumsal reform ihtiyacı da karşılanmış olmaktadır.

Ayrıca, 18-19 Ekim 2007 tarihli Zirve'de, 2020-2030 yılları için nasıl bir Avrupa istendiğini yansıtmak amacıyla bir Akil Adamlar Grubu'nun görev yönergesinin belirlenmesi için danışmalara başlanması kararlaştırılmıştır.

Katılım müzakerelerimiz tam üyelik hedefiyle yürütülmektedir. Ne bugün, ne de gelecekte Türkiye'nin tam üyelik dışında herhangi bir seçeneği kabul etmesi sözkonusu değildir.

Son olarak 20 Kasım 2007 tarihinde Brüksel'de gerçekleştirilen Türkiye-AB Troikas Dışişleri Bakanları Toplantısında da üyelik sürecimize yönelik olarak son gelişmeler ele alınmış ve bölgemizde vuku bulan güncel gelişmeler konusunda AB'li muhataplarımızla fikir teatisinde bulunulmuştur. Toplantıda ayrıca, önümüzdeki dönemde reformlar açısından gerçekleştirilmesi öngörülen hususlar hakkında görüş alışverişi yapılmış ve 6 Kasım 2007 tarihinde yayınlanan 2007 İlerleme Raporu ile

Genişleme Stratejisi Belgesi'ne ilişkin düşüncelerimiz AB'li muhataplarımızla paylaşmıştır.

AB kurumlarıyla yürüttüğümüz yoğun ilişkiler kapsamında, Avrupa Parlamentosu (AP) ile temasların sıklaştırılması önem verdiğimiz bir konudur. AP üyelerinin ülkemizin görüş ve yaklaşımları hakkında gereğince bilgilendirilmelerine ve bazı önyargıların bertaraf edilmesine yönelik faaliyetlerimiz aralıksız sürdürülmektedir. Bu bağlamda, TBMM ile AP arasında mevcut karşılıklı iletişim kanallarından en etkin biçimde faydalanılması da özel önem taşımaktadır. Yüce Meclisimizin ilişkilerimizin geliştirilmesi yönünde önemli katkıları olmaktadır. Bunların sonuçları da alınmaktadır.

Son olarak Avrupa Parlamentosu Genel Kurulu'nda Türkiye Raportörü Ria Oomen-Ruijten tarafından hazırlanan "Türkiye-AB İlişkileri" başlıklı tavsiye kararı 24 Ekim 2007 tarihinde kabul edilmiştir. Söz konusu karar bir tavsiye kararı niteliğinde olup, bir Türkiye raporu değildir.

Avrupa Parlamentosu'nda Türkiye-AB ilişkilerinin geleceği bağlamında yapıcı yönde yoğun çaba sarf eden dostlarımızın yanı sıra, bazı milletvekillerinin zaman zaman iç politika dinamiklerini ön plana çıkartan bir yaklaşım sergiledikleri müşahede edilmektedir. Yüce Meclisimizin üyelerinden oluşan heyetler hemen her ay Avrupa Parlamentosu Genel Kurulu toplantıları öncesi Strazburg'a giderek AP'li karşıtlarını, ülkemiz hakkında bilgilendirmekte ve Türkiye-AB ilişkilerinin ileriye taşınması için daha vizyoner bir yaklaşım benimsemelerine yönelik gayretlerimize değerli katkı sağlamaktadırlar.

Bu bağlamda Türkiye Avrupa Birliği Karma Parlamento Komisyonu (KPK) 58. Toplantısı 21-22 Kasım 2007 tarihlerinde Ankara'da yapılmış ve olumlu bir havada cereyan etmiştir. Toplantıda Kuzey Irak, terörizmle mücadelede işbirliği, AB Reform Antlaşması ve genel olarak Türkiye ve AB'deki siyasi gelişmeler ele alınmıştır.

Türkiye-AB ilişkilerinin önemli ayaklarından birini Sivil Toplum Diyalogu oluşturmaktadır. AB içinde sivil topluma verilen önem ve sivil toplum kuruluşlarının Avrupa çapında oluşturdukları ağlar Avrupa bütünleşme sürecine de olumlu katkılar sağlamaktadır. Bu durum, Türkiye'nin AB'ne katılım süreci bakımından da önemli sonuçlar doğurmaktadır. Zira AB kamuoylarının ülkemize ilişkin yaklaşımları siyasi liderlerin tutumlarına da yansımaktadır.

Bir yandan AB kamuoylarında ülkemizin katılımına ilişkin destek oluşturulmaya çalışılırken, diğer yandan da ülkemizde kamuoyunun AB hakkında bilgilendirilmesi doğrultusundaki çalışmalarımız uzun vadeli bir anlayışla sürdürülmektedir. AB İletişim Grubu'nun gerekli personel ve mali kaynaklarla donatılarak çalışmalarda eşgüdüm görevini üstlenmesi çalışmaları devam etmektedir.

Sivil Toplum kuruluşlarımızın da özellikle son yıllarda AB ile ilişkilerimize giderek daha fazla ilgi duymaya başladıkları ve AB ile bütünleşme sürecimizde olumlu katkılar yapma gayreti içerisinde oldukları memnuniyetle müşahede edilmektedir.

- **Amerika Birleşik Devletleri**

Türkiye'nin Batıyla ilişkilerinde AB'ne üyelik sürecimiz kadar ABD'yle stratejik ortaklığımız da kritik önem taşımaktadır. 50 yılı aşkın bir süreden bu yana ortak değer ve idealleri paylaşan ve bunların ilerletilmesi için gayret gösteren Türkiye ve **ABD**, iki yakın müttefik olarak, yoğun bir ortak gündem üzerinden ilişkilerini sürdürmektedirler. Terör ve örgütlü suçlarla küresel mücadeleden enerji arz güvenliği ve yayılmanın önlenmesine varan geniş bir yelpazede ve Balkanlardan Irak, Ortadoğu ve Afganistan'a uzanan bir coğrafyada karşılıklı güven zemininde sürdürülen bu stratejik işbirliği ve dayanışma, küresel ve bölgesel barış, istikrar ve huzurun tesisi ve idamesinde kaydadeğer bir katkı ve artı değer teşkil etmektedir.

Tarihsel olarak savunma ve güvenlik ağırlıklı bir gelişme göstermiş olan ABD ile siyasi ilişkilerimiz değişen küresel dinamiklere uygun bir evrimden geçmektedir. Bu bağlamda ekonomik ve ticari alanlarda da ikili ilişkilerin arzu edilen düzeye ulaştırılmasına önem verilmektedir. Bu evrimin ilk göstergeleri 2005 yılından itibaren görülmeye başlanmış ve ikili ticaret hacmi 2006'da 11 milyar ABD Dolarına ulaşmıştır. Ancak, bu rakam henüz iki ülke arasındaki potansiyeli yansıtmamaktadır. Ülkemize daha fazla ABD yatırımı çekilmesi ve ekonomik ve ticari ilişkilerin arzu edilen düzeye yükseltilmesi için yapılan planlı çalışmalar devam etmektedir. Bu çerçevede, 2006 yılı sonunda 730 civarında olan ABD sermayeli şirket sayısı 2007 Temmuz ayı itibariyle 800'ü aşmıştır. 2006 yılında ABD'li şirketlerin ülkemize yaptığı doğrudan yatırımların miktarı ise 5 milyar ABD Dolarını bulmuştur.

İkili, bölgesel ve uluslararası konularda ortak bir gündeme ve vizyona sahip olan ve geniş bir yelpazede stratejik düzeyde işbirliği yapmakta olan Türkiye ve ABD, ilişkileri çerçevesi belirlenmiş bir diyalog temeline oturtan 5 Temmuz 2006 tarihli Ortak Vizyon ve Yapılandırılmış

Diyalog Belgesi'nin yanısıra, ilişkilerin ekonomi, ticaret, yatırım, enerji, bilimsel teknolojik ve akademik işbirliği, toplumlararası temas ve kamu diplomasisi gibi boyutlarının geliştirilmesi amacıyla, bir Eylem Planı benimsemişlerdir.

Diğer taraftan, Türk-Amerikan ilişkileri kuzey Irak'taki PKK mevcudiyeti ve 1915 olaylarına ilişkin olarak Kongre'ye sunulan tasarıdan kaynaklanan iki yeni ve çetin sınamadan geçmektedir.

Bu çerçevede, ortak gündemimizin en öncelikli ve acil meselesini terörle mücadele teşkil etmektedir. Terör örgütünün kuzey Irak'taki mevcudiyetine son verilmesi ve almaya devam ettiği lojistik desteğin kesilmesi yönünde ABD'yle somut, elle tutulur ve sonuç alıcı bir işbirliği yürütülebilmesi için yoğun bir çaba içine girmiş bulunuyoruz.

Türk-Amerikan ilişkilerinin gündeminde dikkatle izlemekte olduğumuz ikinci konuyu ise, **1915 olaylarıyla** ilgili olarak 10 Ekim'de Temsilciler Meclisi Dış İlişkiler Komitesi'nde kabul edilen karar tasarısı oluşturmaktadır. ABD Yönetimi, sözkonusu tasarının Temsilciler Meclisi'nde kabul edilmesi halinde, bunun Türk milletini derinden yaralayacağını ve stratejik nitelikli Türk-Amerikan ilişkilerinde uzun süreli hasara sebebiyet vereceğinin bilincindedir. Tasarının Genel Kurul'da kabulünün engellenmesi amacıyla gereken tüm çalışmalar Yüce Meclisimizin şükranla karşıladığımız katkılarıyla, kararlılıkla sürdürülmektedir.

- **Avrupa Ülkeleri**

İngiltere, AB üyeleri arasında Türkiye'nin AB'ye katılımı sürecinin en önemli destekçisidir. Müzakere Çerçeve Belgesinin, beklenti ve hassasiyetlerimizi dikkate alarak oluşturulmasında kilit rolü oynamıştır. İngiltere, özellikle Avrupa'da yaşanan değişim sürecinde Türkiye'nin Batı sistemi içinde yer alması gerektiği görüşünü savunmaktadır. Son dönemde, başta radikal terör olmak üzere, iltica, yasadışı göç, uyuşturucu ve insan kaçakçılığı gibi suçlar konusuna verdiği önem çerçevesinde ülkemizle mevcut işbirliğini genişletmeye yönelmiştir. Nitekim Sayın Başbakanımızın 23 Ekim 2007 tarihinde gerçekleştirdiği ziyaret sırasında "Türkiye – İngiltere Stratejik Ortaklık Belgesi 2007/08" kabul edilmiştir. Bu belgeyle, mevcut ilişkilerimize "stratejik" bir boyut kazandırılmış, ikili konuların yanı sıra yakın coğrafyamızda istikrarın artırılması, ekonomik gelişimin teşvik edilmesini amaçlayan işbirliği anlayışı pekiştirilmiştir.

Almanya ile tarihi derinliğe sahip, siyasi, ekonomik, askeri, kültürel ve insani boyutları bulunan ilişkilerimize büyük önem atfediyoruz. Almanya'da 18 Eylül 2005 tarihinde düzenlenen genel seçimler sonrasında Hıristiyan Birlik Partileri (CDU/CSU) ve Sosyal Demokrat Parti (SPD) arasında kurulan, yılın ilk yarısında AB Dönem Başkanlığını yürüten koalisyon hükümetiyle ilişkilerimiz, önceki dönemlerdeki Alman hükümetleriyle olduğu gibi yıl içerisinde yoğun bir şekilde devam etmiştir. Geçtiğimiz Nisan ayında dönemin Dışişleri Bakanı Sayın Abdullah Gül'ün Almanya'ya gerçekleştirdiği ziyaret, Sayın Başbakanımızın AFC Şansölyesi Merkel'le birlikte Hannover Sanayi Fuarı'nın açılışını yapmak üzere 15–16 Nisan 2007 tarihlerindeki Hannover ziyareti, Mart ayı içerisinde AFC Savunma Bakanı Jung'un ülkemizi ziyareti ve çok sayıdaki parlamenter temas ilişkilerimize ilave ivme kazandırmıştır. 40 yıllık geçmişe sahip olan ve yapıcı bir ruhla ilerlemesine büyük önem verdiğimiz Türkiye-AB ilişkilerinde Alman Hükümetleri başından itibaren önemli rol oynamışlardır. Almanya, ülkemizin AB ile müzakerelere başlamasının destekçilerinden biri olmuştur. Almanya'da yaşayan yaklaşık üç milyon vatandaşımız da iki ülke arasındaki ilişkileri daha özel kılmakta ve derinlik kazandırmaktadır. Başta Almanya olmak üzere tüm Avrupa'da entegrasyon konusu gündemin ana maddelerinden biri haline gelmiştir. Bu bağlamda, Ağustos ayında yürürlüğe giren ve içerdiği insan haklarına aykırı ve ayrımcı düzenlemelerle entegrasyon çabalarına katkıda bulunmaktan çok uzakta olan yeni göç yasasına ilişkin tepkilerimiz ve bu konudaki duyarlılığımız her vesileyle Alman makamlarının dikkatine getirilmektedir. Türkiye olarak Almanya'da entegrasyon konusunda süregelen çabaları ve her türlü gelişmeyi yakından takip ediyoruz. Ülkemizin AB üyeliği perspektifinin güçlenmesi, Avrupa'da yaşayan Türk toplumunun entegrasyonu konusunda da rahatlatıcı bir ortam oluşturacak ve yeni çözüm yollarına zemin hazırlayacaktır. Görüldüğü gibi, kökleri tarihe uzanan, içerikli ve çok boyutlu ilişkiler içinde bulunduğumuz Almanya ile yıl içinde her alanda yoğun temaslarımız devam etmiştir.

Köklü tarihi bağlara sahip olduğumuz **Fransa** ile ilişkilerimize, ortak değerler, kültürel yakınlık ve Akdenizlilik kimliği nedeniyle büyük önem vermekteyiz. Ülkelerimiz arasındaki dostluk ilişkileri dört yüz yıldan fazla bir süredir devam etmektedir. Fransa Türkiye'de daima Batı'ya açılan kapı olarak algılanagelmiştir. Zengin bir tarihi geçmişe ve mirasa sahip olan ikili ilişkilerimizin, halklarımızı birbirine yakınlaştıran sosyal, ekonomik ve kültürel boyutları bulunmaktadır. Fransa'da yaşayan yaklaşık 500 bin civarındaki Türk toplumu ilişkilerimizin diğer önemli bir unsurunu teşkil etmektedir. Bu çerçevede, Fransa ile işbirliğinin her alanda geliştirilmesinin ülkemizin stratejik çıkarına olduğuna inanıyorum. Bununla birlikte, Türkiye ile Fransa arasında ikili ilişkilerimizle doğrudan

ilintili olmayan bazı sorunlar mevcuttur. Fransa Ulusal Meclisi'nde 2006 Ekim ayında kabul edilen "Ermeni soykırımının inkârının cezalandırılması" konulu yasa teklifi, Türkiye-Fransa ilişkilerini olumsuz yönde etkilemiştir. Kamuoyumuzu ve Fransa'da yaşayan vatandaşlarımızı derinden yaralayan sözkonusu yasa teklifine karşı bir taraftan her şeye rağmen sağduyuyla yaklaşılırken, diğer taraftan ise konu hakkındaki kararlılığımızdan taviz verilmemiştir. Bu aşamada tasarının önemini kaybettiği gözlemlense de, konu yakından takip edilmeye devam edilmektedir. Diğer taraftan, AB katılım sürecimiz açısından ikili ilişkilerimize göz atıldığında, geçmiş Fransız Hükümetlerinin, inişli çıkışlı da olsa, Türkiye'ye AB üyelik perspektifi verilmesi konusunda yapıcı bir tutum sergiledikleri görülmektedir. Örneğin, Türkiye'ye adaylık statüsünün verildiği 1999 Helsinki Zirvesinde eski Fransa Cumhurbaşkanı Chirac'ın bu amaçla faal biçimde çalıştığı bilinmektedir. Bugüne baktığımızda ise, ülkemizin AB üyeliğinin, esasen bazı iç siyasi gelişmeler nedeniyle Fransa'da tartışıldığı değerlendirilmektedir. Fransa'da 2007 Mayıs ayında gerçekleştirilen Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin Nicolas Sarkozy tarafından kazanılmasının ardından, Haziran ayı içerisinde kurulan yeni hükümetle birlikte, Fransa'da oluşan yeni siyasi tablonun ve işbaşına gelen kadroların, ilişkilerde yeni bir dönem başlatılması için bir fırsat oluşturduğu düşünülmektedir. Fransa'nın yeni Dışişleri ve Avrupa İşleri Bakanı Bernard Kouchner'in 5 Ekim 2007 tarihinde ülkemize gerçekleştirdiği ziyaret sırasında yararlı bir görüş alışverişinde bulunulmuş, yapılan görüşmelerde her iki tarafın da yapıcı bir anlayışla yaklaşacağı yeni bir dönemin başladığı teyid edilmiştir.

Türkiye ve **İtalya** arasında tarihe dayanan köklü ilişkiler bulunmaktadır. Dost ve müttefik bir Akdeniz ülkesi olarak değerlendirdiğimiz ve yoğun ilişkiler içerisinde bulunduğumuz İtalya ile süregelen çok boyutlu ilişkilerimize büyük önem atfediyoruz. İtalya ve Türkiye ekonomileri birbirleri için vazgeçilemeyecek işbirliği ortaklarıdır. Ayrıca, geçtiğimiz yıl, iki ülke arasındaki diplomatik ilişkilerin kurulmasının 150. yıldönümü kutlanmıştır. İtalya, Türkiye'nin gerçeklerini iyi gören ülkelerden biridir ve ülkemiz ile ilişkilerine stratejik bir vizyonla yaklaşmaktadır. Ülkemizin AB üyeliğini destekleyen ülkelerin başında gelen İtalya, bu desteğini 2007 yılı içerisinde gerçekleştirilen karşılıklı üst düzey ziyaretler sırasında da en üst düzeyde teyid etmiştir. Eski Cumhurbaşkanımızın Ocak ayında İtalya'ya gerçekleştirdiği ziyaret, İtalya Başbakanı Romano Prodi'nin Ocak ayında, İtalya Dışişleri Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Massimo D'Alema'nın Haziran ayında ülkemize yaptığı ziyaretler, kurumsal bir nitelik kazanan üst düzey temaslarımızı daha da pekiştirmiştir. Son olarak, Sayın Başbakanımızın 7-8 Kasım 2007 tarihlerinde İtalya Başbakanı Prodi'nin davetine icabetle

gerçekleştirdiği İtalya ziyareti her bakımdan olumlu geçmiş ve sözkonusu ziyaretler dizisinin son halkasını teşkil etmiştir. Türkiye ile İtalya arasındaki mevcut iyi ilişkiler çerçevesinde, İtalya Başbakanı Romano Prodi'nin 22-23 Ocak 2007 tarihlerinde ülkemize gerçekleştirdiği ziyaret sırasında, Sayın Başbakanımız ve İtalya Başbakanı arasında "Türkiye ile İtalya arasındaki İkili İlişkilerin ve İşbirliğinin Güçlendirilmesine Yönelik bir Strateji Belgesi" imzalanmıştır. Bu belgeyle, ülkelerimiz arasındaki ilişkilere yeni boyutlar kazandırma yönündeki arzu ve çabalarımız doğrultusunda, ilişkilerimizde ulaşılmış olduğumuz üst seviye teyid edilmektedir.

21-22 Kasım 2007 tarihlerinde İstanbul'da dördüncüsü yapılan Türk – İtalyan Forumu da iki ülke ilişkilerinin izlediği olumlu seyrin önemli bir göstergesini teşkil etmiştir. Forum sırasında düzenlenen paneller vasıtasıyla Türk ve İtalyan akademisyenleri, işadamları ve basın mensupları arasında yararlı fikir- alışverişleri yapılmıştır. Öte yandan, Forum marjında Sayın Bakanımız ve İtalya Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı Massimo d'Alema arasında yapılan görüşmelerde ikili ilişkilerimiz ile bölgesel sorunlar kapsamlı bir şekilde ele alınmış, İtalya'nın AB üyelik sürecimize ve PKK terörü ile mücadelemize verdiği destek İtalyan tarafınca bir kez daha teyid edilmiştir. Forum çerçevesinde İstanbul'da bir Türk – İtalyan üniversitesinin kurulmasına dair bir ortak deklarasyon imzalanmıştır.

İspanya ve Portekiz, AB ülkeleri içinde, AB üyeliğimize olumlu bakan ve destekleyen ülkeler arasında ön sıralarda yer almaktadırlar. Sayın Başbakanımız ile İspanya Başbakanı Jose Luis Rodriguez Zapatero, Batı ile İslam toplumları arasında gittikçe arttığı gözlenen anlayış eksikliğinin önüne geçilmesi ve farklı medeniyetler arasındaki ortak noktalara görünürlük kazandırmak ve bunların en geniş şekilde kamuoylarına duyurulmasını sağlamak amacıyla 2005 Temmuz ayında BMGS tarafından yapılan bir açıklamayla hayata geçirilen "Medeniyetler İttifakı Girişimi"nin eşsunuculuğunu yapmaktadırlar. İspanya Başbakanı Zapatero'nun, Medeniyetler İttifakı Projesi Yüksek Düzeyli Grup IV. Toplantısı'na katılmak ve bu vesileyle ikili görüşmelerde bulunmak üzere, 2006 Kasım ayında ülkemize gerçekleştirdiği ziyaret sırasında, Sayın Başbakanımız ile İspanya Başbakanı tarafından imzalanan "Türkiye ile İspanya Arasında İkili İlişkilerin Güçlendirilmesine Yönelik Strateji Belgesi" çerçevesinde, 2007 yılı içerisinde de ikili ilişkilerin ve işbirliğinin güçlendirilmesine yönelik ortak hedefler doğrultusunda ilişkilerimiz geliştirilmeye devam edilmiştir. Diğer taraftan, 2007 Temmuz ayında Portekiz'in AB dönem başkanlığını üstlenmesi ve Portekiz eski Cumhurbaşkanı Sampaio'nun ülkemizin İspanya ile eş-başkanlığını yürüttüğü Medeniyetler İttifakı Projesinin Yüksek Temsilciliği görevine

atanması, Portekiz ile ikili ilişkilerimizin önümüzdeki dönemde daha da geliştirilmesi için zemin hazırlamıştır.

İsveç'in birkaç yıl öncesine kadar ülkemize yönelik son derece eleştirel bir yaklaşım sergilemiş olduğu bilinmektedir. Ancak İsveç'le ilişkilerimiz son yıllarda kaydadeğer ölçüde olumlu gelişme göstermiştir. Memnuniyet verici bu gelişmenin sürmesi için İsveç yönetimi ile ortak iradeyi paylaşıyoruz. Bu noktada, siyasi reformlarımızı ve demokrasinin güçlendirilmesine yönelik samimi çabalarımızı gereğince anlayan ve değerlendiren İsveç hükümetinin izlediği, bizi attığımız bu adımlarda teşvik etmeyi amaçlayan tutumunda uluslararası politikanın saygın simalarından Dışişleri Bakanı Carl Bildt'in etkin katkısını özellikle vurgulamak gerekir. İsveç'in başta AB üyeliğimiz olmak üzere Kıbrıs, 1915 olayları ve PKK'ya karşı mücadele konusunda izlediği dengeli ve yapıcı politikayı da dikkatinize getirmek isterim. Bu çerçevede, geçtiğimiz Eylül ayından bu yana İsveç Dışişleri Bakanı Carl Bildt ile AB Gymnich Toplantısı, BM 62. Genel Kurulu ve İstanbul'da düzenlenen Boğaziçi Konferansı vesilesiyle üç kez görüşmüş olmam, ülkelerimiz arasındaki yakın işbirliğini açık bir şekilde göstermektedir. Bu vesileyle İsveç'te yerleşik son derece iyi sosyal olanak ve yaşam koşullarına sahip Türklerin durumlarından duyduğumuz memnuniyete de özellikle değinmek yerinde olacaktır.

Hollanda ile temel konularda görüş birliği ve işbirliğimiz mevcuttur. Özellikle ticari ve ekonomik açıdan yoğun ikili bağlarımız bulunan Hollanda ülkemizdeki en büyük yatırımcı ülke konumundadır. Hollanda'da mukim 400 bine yakın Türk vatandaşının bulunması ilişkilerimizin diğer bir olumlu vechesini oluşturmaktadır. Ahiren, Türkiye ile Hollanda arasında, AB üyelik sürecimizin desteklenmesi bağlamında, ikili bir danışma mekanizması tesis edilmesi hakkında bir Mutabakat Muhtırası üzerinde anlaşma sağlanmıştır. Bu belgeyi bir üst düzey ziyaret çerçevesinde ilk fırsatta imzalamayı öngörüyoruz. Karşılıklı üst düzey ziyaretlerde son olarak, Kraliçe Beatrix, 27 Şubat-2 Mart 2007 tarihlerinde ülkemizi ziyaret etmiştir. Bu ziyarette kendisine yeni Dışişleri Bakanı Verhagen de eşlik etmiştir. Hollanda ve ülkemizde ahiren gerçekleştirilen genel seçimler dolayısıyla durgunluk yaşanan ikili üst düzey temaslarımızın önümüzdeki dönemde yeniden canlandırılması yararlı olacaktır.

Türkiye ile **Belçika** arasında siyasi ilişkiler geleneksel olumlu çizgisini korumaktadır. Belçika'da yaklaşık 160 bin vatandaşımız yaşamaktadır. 8 Ekim 2006 tarihinde Belçika genelinde düzenlenen yerel seçimlerde, aşırı sağ partilerin oylarını artırmaları, aşırı sağın yükselişiyle paralel şekilde, geçen yıl Flaman kesiminde vatandaşlarımızın maruz

kaldığı ırkçı saldırılar yaşanması endişe verici olmuştur. Vatandaşlarımızın, kendi kültürel kimliklerini koruyarak, Avrupa'nın temel değerlerinden biri olan hoşgörü ortamı içinde, oradaki toplum hayatının her alanında yer almaları iki ülkenin ortak hedefi olmalıdır. Son olarak, Belçika Dışişleri Bakanı Karel de Gucht, 30-31 Ekim 2006 tarihlerinde ülkemizi ziyaret etmiştir. Karşılıklı üst düzey ziyaretlerin sıklaştırılmasının dost ve ikili ilişkilerin daha ileri seviyeye taşıyacağı değerlendirilmektedir.

Lüksemburg ile ilişkilerimiz olumlu şekilde gelişmektedir. Küçük olmakla birlikte AB'nin kurucu ülkeleri arasında yer alan ve kişi başına milli geliri en yüksek ülke olan Lüksemburg'un AB'ye katılım sürecimize destek vermeye devam ettiğini görmekten memnunuz.

Türkiye ile **Avusturya** arasındaki ilişkilerin kökleri tarihin derinliklerine inmekte ve bugün paylaştığımız ortak değerler temelinde devam etmektedir. 2006 yılının ilk yarısında AB dönem Başkanlığını yürüten Avusturya'nın ülkemize yönelik yaklaşımı tarafımızdan memnuniyetle karşılanmıştır. Ayrıca, ülkemiz ile fiili müzakereler bu dönem başkanlığında başlamıştır. Avusturya'da 70 bini Avusturya vatandaşı olmak üzere, 200 bini aşan sayıdaki Türk toplumu ülkelerimiz arasındaki ilişkilerin önemli bir unsurunu oluşturmakta, toplumlarımız arasındaki anlayış ve hoşgörünün geliştirilebilmesi açısından iyi bir platform teşkil etmektedir. Vatandaşlarımıza, Salzburg ve Bregenz Başkonsolosluklarımızın yanı sıra, son olarak 1 Eylül 2007 tarihinde hizmete giren Viyana Başkonsolosluğumuzda konsolosluk hizmetleri sunulmaktadır. Dönemin Dışişleri Bakanı Sayın Abdullah Gül'ün 8-11 Mart 2006 tarihlerinde Türkiye-AB Troika Toplantısı ile AB Dışişleri Bakanları Gayri Resmi Toplantısı'na katılmak üzere Viyana ve Salzburg'u ziyareti, Başbakan Sayın R. Tayyip Erdoğan'ın 10-12 Mayıs 2006 tarihleri arasında Avusturya'ya yaptığı ziyaret, son dönemde gerçekleştirilen üst düzey ziyaretlerdir. Yıl içinde Bakanlıklarımız arasında da siyasi istişareler gerçekleştirilmiştir. Son olarak 9 Kasım 2007 tarihinde Dışişleri Bakanlığı Müsteşarları arasında Ankara'da gerçekleştirilen siyasi istişareler verimli geçmiş, Avusturya tarafının yapıcı ve işbirliğine açık bir tutum sergilediği gözlenmiştir. Önümüzdeki dönemde de Avusturya Cumhurbaşkanı'nın ülkemizi ziyareti öngörülmektedir. Avusturya'da, bazı siyasilerin ve basın - yayın organlarının, özellikle AB ile ilişkilerimiz bağlamındaki olumsuz tutumlarının, her iki ülkenin de ilişkilerimizi her alanda geliştirmek konusunda ortaya koyduğu irade ve kararlılık karşısında zamanla etkisiz kalacağından kuşku yoktur.

Kuzey ülkelerinden **Finlandiya** ve **Danimarka** ile ilişkilerimiz yapıcı bir işbirliği zemininde ilerlemektedir. Finlandiya Dışişleri Bakanı Erkki

Tuomioja, AB Dönem Başkanlığı adına gerçekleştirdiği temaslarda kapsamında 10 Ağustos 2006 tarihinde ülkemizi ziyaret etmiştir. Danimarka'yla, bu ülkede aldığı lisansla yayın yapan terör örgütü bağlantılı Roj TV'nin faaliyetlerinin engellenmesi konusu başta olmak üzere birçok alanda temaslarmız sürmektedir.

Baltık Cumhuriyetleri **Estonya, Letonya ve Litvanya** ülkemizin AB üyeliğine verdikleri desteği vurgulamaya devam etmektedirler. Letonya Dışişleri Bakanının Ekim ayı başında hükümetimizin kurulmasının hemen ardından ülkemize gerçekleştirdiği ziyaret, Letonya'nın bu yöndeki arzularını ortaya koyan önemli bir işarettir.

NATO ve AB üyesi **Orta Avrupa** ülkeleriyle ilişkilerimiz yapıcı bir işbirliği zemininde ilerlemektedir.

1 Ocak 2008 tarihi itibarıyla AB Dönem Başkanlığını üstlenecek olan **Slovenya**, ülkemizin AB üyeliğine destek veren ülkeler arasındadır. AB'nin yeni üyeleri arasında bu görevi ifa edecek ilk ülke olan Slovenya ile ikili ilişkilerimizde herhangi bir sorun bulunmamaktadır. Slovenya Başbakanı Janez Janša 20-21 Kasım 2007 tarihlerinde beraberinde işadamlarından oluşan bir heyetle birlikte ülkemizi ziyaret etmiştir. Slovenya'nın 2008'de AB Dönem Başkanlığını üstlenmesinden hemen önce gerçekleşen sözkonusu ziyaret, ilişkilerimizin her alanda geliştirilmesi için önemli bir vesile teşkil etmiştir.

İlişkilerimizin 600 yıllık bir geçmişe dayandığı **Polonya**, ülkemizi Avrupa'nın güvenlik ve istikrarının önemli unsurları olan ülkeler arasında görmektedir. Avrupa Birliği üyeliğimize desteğini en üst düzeyde teyit eden Polonya ile ekonomik ve ticari ilişkilerimiz de sürekli gelişme eğilimi göstermektedir. Polonya Cumhurbaşkanı Lech Kaczynski'nin Ocak 2007'de ülkemize gerçekleştirdiği ziyaret AB ve NATO çerçeveleriyle zenginleşen Türk-Polonya ilişkilerinin en üst düzeyde ele alınması için olanak yaratmıştır. Türkiye, AB üyesi NATO müttefiki Orta Avrupa'nın önemli ülkesi Polonya'yla her alandaki ikili ilişkilerini daha da geliştirmeyi hedefleyen yapıcı politikasını sürdürecektir.

Türkiye'yi bölgenin güçlü bir ülkesi olarak gören **Macaristan** ile geleneksel dostluk ve işbirliği ilişkilerimizin derinleştirilmesi önem taşımaktadır. İkili ilişkilerimizde ciddi bir sorun bulunmaması işbirliğimizin her alanda daha da pekiştirilmesi için uygun bir zemin yaratmaktadır. Bu ülkedeki Osmanlı ve Türk kültürel mirasının korunmasında Macar makamlarının gösterdiği titizlik tarafımızdan takdirle karşılanmaktadır. Macaristan'da dünyaca üne sahip Türkologların da yetişmiş olması kültürel ilişkilerimizin bize katkı sağlayan bir diğer unsurunu

oluşturmaktadır. AB Konseyi tarafından 2010 Avrupa Kültür başkentleri olarak İstanbul'un yanı sıra Macaristan'ın keza Osmanlı ve Türk kültürel mirasının yoğun biçimde yer aldığı Pecs şehrinin seçilmiş olması da kültürel ilişkilerimize önümüzdeki dönemde çok taraflı bir boyut kazandıracaktır. Macaristan'la ikili ticaretimiz ve ekonomik işbirliğimiz giderek artmaktadır. Bunun önümüzdeki dönemde siyasi ilişkilerimize paralel olarak daha da geliştirilmesi için gayret edilecektir.

Her alanda dostane ilişkiler yürüttüğümüz **Çek Cumhuriyeti**, ülkemizi, jeopolitik açıdan önemli konuma sahip bir NATO müttefiki ve desteklenmesi gereken bir AB üyesi adayı olarak görmektedir. Siyasi sorunumuzun bulunmadığı Çek Cumhuriyeti'yle AB ve NATO çerçevesindeki işbirliğimizin geliştirilmesi ve özellikle ekonomik işbirliği olanaklarından yararlanılması yolundaki çalışmalarımız sürdürülmektedir. Sayın Başbakanımızın 15-16 Kasım 2007 tarihlerinde Çek Cumhuriyeti'ne gerçekleştirdiği ziyaret ikili ilişkilerimize ivme kazandırmıştır.

Slovakya ile ikili ilişkilerimiz son dönemde kayda değer bir gelişme göstermiştir. Türkiye'yi mevcut zenginlikleri ve yüksek gelişme potansiyeli ile bölgesel bir güç olarak algılayan ve AB üyeliğimize destek veren Slovakya ile özellikle ekonomik ve kültürel alanda ilişkilerimizin daha da geliştirilmesi için çalışmalarımız sürdürülmektedir. Slovakya ile ticaret hacmimiz on yıldan az bir süre içinde on misli artmıştır. Önümüzdeki dönemde Slovakya'yla yapılacak karşılıklı üst düzey ziyaretlerle bu ülkeyle işbirliğimizin daha da pekiştirilmesi yönündeki çabalarımıza devam olunacaktır.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş döneminden itibaren anlamlı bağlarımız bulunan ve kanunları Medeni Kanunumuza esin teşkil etmiş olan **İsviçre**'yle ilişkilerimizin karşılıklı anlayış, işbirliği, ortak değerler ve ortak yarar temelinde geliştirilmesine önem veriyoruz. Türkiye ve İsviçre'nin önemli uluslararası ve bölgesel konulardaki politikalarının örtüşmesi de mutluluk vericidir. Uluslararası alandaki işbirliğimizin daha da güçlendirilip, çeşitlendirilebileceğine inanıyoruz. Hükümetlerimizin, 1915 olaylarının araştırılmasının uzman tarihçilerinden oluşan bir komisyona bırakılması konusunda aynı görüşte olmalarından memnuniyet duyuyoruz. İsviçre'de yaşayan, ekonomik ve sosyo-kültürel hayata iyi entegre olmuş, yaklaşık 35 bini çifte vatandaş olan 100 bin civarındaki vatandaşımız da İsviçre ile ortak değerlerin güçlendirilmesi ve korunması açısından önemli bir katkı sağlamaktadır. İsviçre'de ilişkilerimizi belirleyen bu olumlu çerçeveye ve iki ülke ilişkilerinde temelde sorun oluşturacak nitelikte bir unsur bulunmamasına karşın ilişkilerimizin ruhuna tümüyle yabancı bazı hususların bulunduğu da bir

gerçektir. Özellikle 1915’de vuku bulan olaylara ilişkin asılsız iddiaların ve PKK sempatanlarının yanıltıcı propagandalarının etkisinin ve bazı basın yayın organları ile siyasilere bu propagandaya tercüman olmalarının, ilişkilerimiz üzerinde zaman zaman olumsuz yansımaları bulunmaktadır. Bununla beraber, iki ülke arasındaki köklü bağların zaman içinde bu olumsuzlukların üstesinden geleceğinden kuşku yoktur. Nitekim, son olarak, İsviçre Dışişleri Bakanlığı ile Bakanlığımız arasında Müsteşarlar düzeyinde 17 Eylül 2007 tarihinde Bern’de yapılan siyasi istişareler, ilişkilerin her alanda daha da geliştirilmesi için önemli bir adım oluşturmuştur.

NATO bağlamında müttefikimiz olan **Norveç** ve **İzlanda** ile ilişkilerimiz giderek gelişmektedir. İzlanda Cumhurbaşkanı Sayın Olafur Ragnar Grimsson’un eşiyle birlikte 23–30 Haziran 2007 tarihlerinde ülkemize gerçekleştirdiği ziyaret ilişkilerimize yeni bir ivme kazandırmıştır. Norveç ve İzlanda’yla ilişkilerimizi doğrudan etkileyecek ikili sorunların bulunmaması, gerek ikili gerek çok taraflı düzeyde var olan işbirliği potansiyelini artırmakta ve önümüzdeki dönemde ilişkilerimiz daha da ileri boyutlara taşınmasına elverişli zemin oluşturmaktadır.

- **Balkanlar**

Balkanlar’da son yıllarda genel bir sükunet görülmekle birlikte, dondurulmuş ihtilaflar devam etmektedir. Bu bakımdan, bölgenin genelinde normalleşme sürecinin tamamlanmış olduğunu söylemek henüz mümkün değildir.

Avrupa ve Avrupa-Atlantik kurumlarıyla bütünleşme perspektifi, bölgede reformların sürdürülmesi açısından önemli bir teşvik unsuru olmaya devam etmektedir. Türkiye Balkan ülkelerinin bu perspektifini desteklemektedir. Öte yandan, ülkemiz bölge istikrarının pekiştirilmesine her zaman büyük önem vermekte, bunu Avrupa’nın genel güvenlik ve istikrarının dayanaklarından biri olarak görmektedir.

Bu bağlamda, son bir yılda kaydedilen gelişmelere bakıldığında, Bosna-Hersek, Karadağ ve Sırbistan’ın NATO’nun Barış İçin Ortaklık programına dahil oldukları, Arnavutluk, Makedonya ve Hırvatistan’a 2008 yılında NATO’ya üyelik daveti alabilecekleri yönünde işaret verildiği görülmektedir. AB ile yakınlaşma bağlamında ise Balkanlarda AB ile İstikrar ve Ortaklık Anlaşması imzalamayan son iki ülke olarak Bosna-Hersek ile Sırbistan kalmıştır. Bu iki ülke de anlaşmayı kısa süre önce paraflamışlardır.

Çok taraflı alanda ise, yeni bir yapılanma olan Bölgesel İşbirliği Konseyi'nin Sekreteryası 2007 Ekim ayında Saraybosna'da açılmıştır. Konsey'in Şubat 2008'de faaliyete geçmesiyle Balkanlar'a yönelik muhtelif uluslararası girişimleri uyumlulaştırması ve bölgeye yeni bir dinamik sağlaması umulmaktadır.

2007 yılının sonuna yaklaşıldığı bu dönemde Balkanlar'daki en önemli gündem maddesi **Kosova**'dır. Kosova'nın nihai statüsünün belirlenmesi sürecine hız verilmesi dünyanın dikkatinin yeniden bu bölgeye yönelmesini sağlamıştır. Kosova'nın akıbeti ve bunun bölgede ve bölge dışında olabilecek yansımaları hakkında her gün yeni senaryolar ortaya çıkmaktadır.

Bugün gelinen noktada, Kosova'da, 1999 öncesine dönülmesinin veya bugünkü statükonun devamının mümkün olamayacağını düşünüyoruz. Türkiye, BM Güvenlik Konseyi kararına dayanacak ve ileride yeni gerginlik ve çatışmalara yol açmayacak bir çözüme ulaşılmamasının en uygun yol olacağını düşünmektedir. Kosova'nın statüsünün belirlenmesi sürecinin sonuçlandırılması, yalnızca Kosova'nın güvenliği açısından değil, Güneydoğu Avrupa bölgesinin barış ve istikrarı açısından da büyük önem taşımaktadır. Türkiye, Kosova'nın nihai statüsüne ilişkin çözümün, Kosova'da çoğunluğun arzu ve isteklerini karşılayacak; ancak, aynı zamanda, tüm azınlıkların bütün haklarını garanti altına alacak ve özellikle de merkezi ve yerel yönetim kurumlarında hakça temsillerini sağlayacak bir uzlaşıyla elde edilmesini arzu etmektedir. Nihai Statünün bir an önce belirlenmesinin, kalıcı barış ve istikrar temininin yanı sıra, Balkanların en düşük milli gelirine ve en yüksek işsizlik oranına sahip olan Kosova'ya, ekonomik kalkınma için gerekli mali ve teknik yardımların gelmesini teşvik bakımından da yararlı olacağını düşünüyoruz. Ayrıca, Kosova'daki soydaşlarımızın haklarının korunmasına ve Kosova kurumlarında hakça temsillerinin sağlanmasına da önem atfetmekteyiz. Her halükarda, bu meselenin bir an önce çözüme kavuşturulmasına büyük önem atfeden ülkemiz, geçmişte olduğu gibi önümüzdeki dönemde de Kosova halkının yanında olmaya devam edecektir.

Bosna-Hersek'te devlet kurumlarının güçlendirilmesi ve daha etkin kılınmasına yönelik anayasal reform çabalarından sonra, son dönemde polis reformuna ilişkin çabalar gündemi oluşturmuştur.

Bosna-Hersek'in AB'yle İstikrar ve Ortaklık Anlaşması'nı parafe edebilmesi için son ön koşul olan polis reformu, Bosna-Hersek'teki entite'lerde (kurucu unsurlar) görev yapan polislerin (halen entitelerde ayrı polis güçleri görev yapmaktadır) statülerinin belirlenmesini

öngörmektedir. Reform, Bosna-Hersek Federasyonu ve “Republika Srpska”daki polislerin hangi ad altında görev yapacakları ve görev tanımlamalarının belirlenmesine ilişkin Dayton Barış Anlaşması sivil düzenlemelerinin hayata geçirilmesine yöneliktir.

Bosna-Hersek'teki önde gelen siyasi partilerin 28 Ekim tarihinde Mostar'da biraraya gelerek polis reformu konusunda bir bildiri yayımlamaları ve 22 Kasım tarihinde bir eylem planı benimsemeleri sonucunda AB'yle İstikrar ve Ortaklık Anlaşması'nın Aralık başında parafe edilmesi olumlu bir gelişme teşkil etmiştir.

26–27 Şubat 2007 tarihlerinde Brüksel'de yapılan Barış Uygulama Konseyi (BUK) Yönlendirme Kurulu Siyasi Direktörler Toplantısı'nda Bosna-Hersek Yüksek Temsilcilik Ofisi'nin görev süresinin “Bonn yetkileri”yle (barışın uygulanması ve geliştirilmesinin önündeki tüm engelleri kaldırma amacıyla yasaları empoze ve iptal etme, idari atama ve görevden almalara karar verme) birlikte 12 ay uzatılması kararlaştırılmıştır. Bu çerçevede, Ofis'in kapatılması için belirlenen yeni tarih 30 Haziran 2008 olmuştur. Bu ülkede ve bölgede yaşanabilecek gelişmeler ışığında bu sürenin daha da uzatılması gündeme gelebilecektir.

Ülkemiz çok etnili, çok dinli ve çok kültürlü Bosna-Hersek'in devlet kurumlarının daha etkin işlev verecek şekilde güçlendirilmesine ve anılan devletin Avrupa-Atlantik kurumlarıyla bütünleşmesine yönelik çabaları desteklemeye devam edecektir.

Makedonya, bağımsızlığını kazandığı tarihten bu yana toprak bütünlüğü, egemenlik ve sınırların değişmezliği konularında ülkemizce aktif olarak desteklenmiştir. Ayrıca, Makedonya'nın NATO ve AB üyelik hedefleri doğrultusunda gösterdiği çabalara da ülkemizce destek verilmektedir. Makedonya'nın çok etnili ve çok kültürlü dokusunun korunması önem taşımaktadır. Toplam nüfusun yüzde 3,85'ini oluşturan ve üçüncü halk konumundaki Türklerin Makedonya'da barış ve refah içinde yaşamalarına büyük önem vermekteyiz. Soydaşlarımızın başta siyasi ve ekonomik olmak üzere hayatın her alanında toplumda katkısı aranır bireyler haline gelmesi tarafımızca desteklenmektedir. 2006'da yapılan son genel seçimler sonrasında gerek parlamentoda gerek hükümette soydaşlarımızın da yer alması ve yasama ve yürütme faaliyetlerine katkıda bulunuyor olmaları olumlu bir gelişmeyi teşkil etmektedir.

Türkiye, 12 Haziran 2006 tarihinde **Karadağ Cumhuriyeti**'ni tanımış ve 3 Temmuz 2006 tarihinde bu ülkeyle diplomatik ilişki tesis

etmiştir. Karadağ'la ilişkilerimizi her alanda geliştirme yönündeki isteğimize paralel olarak, Karadağ'da Türk Büyükelçiliği açılması yönündeki çalışmalarımızı son aşamaya getirdik. Bugün bir bölümü Karadağ Cumhuriyeti sınırları içinde yer alan Sancak bölgesinden çeşitli tarihlerde ülkemize göç eden vatandaşlarımızı ve halen Karadağ Sancak'ında yaşayan Boşnak ve Müslüman topluluğunu ülkemiz ile Karadağ arasında bir dostluk köprüsü olarak görüyoruz. Karadağ'ın uluslararası toplumda hak ettiği yeri kısa sürede alacağına inanıyor, bu ülkeyle her alanda tatmin edici ilişkiler tesis etmek istiyoruz.

Türkiye, **Sırbistan**'ın Avrupa-Atlantik kurumlarıyla bütünleşmesini arzu etmekte ve desteklemektedir. Ancak, bunun için, Sırbistan'ın da yerine getirmesi gereken koşullar bulunmaktadır. Sırbistan Eylem Planı vasıtasıyla Eski Yugoslavya Ceza Mahkemesi (EYUCM) ile işbirliğini artırma yönünde bazı adımlar atmaktadır. Bu girişimler olumlu gelişmeleri beraberinde getirmiş, AB, Sırbistan ile İstikrar ve Ortaklık Anlaşması'nı parafe etmiştir. Buna karşın, en çok aranan savaş suçlularının hala teslim edilememiş olması önemli bir sorunu teşkil etmektedir. Savaş suçu zanlılarının adalete teslim edilmesinin halklar arası uzlaşmaya olduğu kadar orta ve uzun vadede bölge istikrarına da olumlu etki yapacağını düşünüyoruz. Ayrıca, Sırbistan, NATO tarafından Barış için Ortaklık Programı'na (BiO) da davet edilmiştir. Sırbistan'ın, Avrupa-Atlantik bütünleşme sürecinden kendini soyutlamaması büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda, Sırbistan'ın Kosova sorununun nihai çözümüne ilişkin olarak yapıcı ve siyasi gerçeklik temelinde hareket etmesini arzulamaktayız.

Avrupa-Atlantik kurumlarıyla bütünleşme yolunda diğer Balkan ülkelerine kıyasla en fazla mesafeyi kat etmiş bulunan **Hırvatistan**, iyi ilişkiler içinde bulunduğumuz ve NATO üyelik çabaları tarafımızdan desteklenen bir ülkedir. AB ile katılım müzakereleri yürüten iki dost ülke olarak Türkiye ve Hırvatistan, birçok alandaki işbirliği potansiyelini daha iyi değerlendirme kararlılığı içindedir. Bu yıl 2008–2009 dönemi için BM Güvenlik Konseyi geçici üyeliğine seçilen Hırvatistan'la işbirliğimiz, ülkemiz de 2009-2010 dönemi için BM Güvenlik Konseyi'ne seçildiği takdirde yeni boyutlar kazanacaktır.

Ülke güvenliğini tesis eden ve siyasi açıdan belirli düzeyde istikrarı yakalayan **Arnavutluk**, Avrupa-Atlantik kurumlarıyla bütünleşme yolunda çaba göstermektedir. Arnavutluk, 12 Haziran 2006 tarihinde AB'yle İstikrar ve Ortaklık Anlaşması imzalamıştır. Bu ülkenin NATO üyelik çabasını da desteklemekteyiz. Çok iyi siyasi ilişkilere sahip olduğumuz Arnavutluk'la aramızda hiç bir sorun bulunmayıp, ekonomik ilişkilerimiz de memnuniyet verici bir seyir izlemekte, özellikle bu alanda son yıllarda büyük artışlar

gözlenmektedir. Türkiye örnek gösterilebilecek derecede olumlu ilişkilere sahip olduğu Arnavutluk'un Avrupa Atlantik yapılarına tam katılımını desteklemekte, bu bağlamda, sözkonusu dost ülkeye her türlü desteği sağlamaya devam etmeye kararlıdır.

Bulgaristan'la ilişkilerimiz olumlu bir düzeyde seyretmektedir. 2007 yılında karşılıklı üst düzey ve parlamentolar arası temaslar sürdürülmüştür. 1 Ocak 2007 tarihinde AB üyesi olan Bulgaristan'da 20 Mayıs 2007 tarihinde gerçekleştirilen AP seçimlerinde Bulgaristan'daki Türklerin temsilcisi konumunda olan Hak ve Özgürlükler Hareketi (HÖH) 18 milletvekilliği koltuğundan 4'ünü almış, 28 Ekim 2007 tarihinde gerçekleştirilen yerel seçimlerde ise ilk tur itibarıyla 30 belediye başkanlığını kazanmıştır.

Romanya'yla karşılıklı dostluk, işbirliği ve anlayış havasının hâkim olduğu ikili siyasi ilişkilerimiz çok iyi bir seviyede sürdürülmektedir. Bunun temelinde, paylaşılan uzun bir ortak geçmiş yatmaktadır. Ekonomik ve ticari ilişkilerimiz de memnuniyet verici bir düzeye ulaşmış olup, sürekli gelişme eğilimi göstermektedir. Balkanların barış ve istikrarı için önemli bir ülke olarak gördüğümüz Romanya, NATO üyelik hedefini gerçekleştirmesinin ardından, 1 Ocak 2007 tarihi itibarıyla Avrupa Birliği'ne üye olmuştur. Romanya'nın AB üyeliği, ülkelerimizi birbirine daha da yakınlaştıran bir unsur olacak, ilişkilerimize ivme kazandıracaktır. Sayın Başbakanımız 25-26 Ekim 2007 tarihlerinde Romanya'ya resmi bir ziyaret gerçekleştirmiştir. Türkiye, Romanya'nın Balkan coğrafyasındaki öneminin bilinci içinde, bu ülkeyle her alandaki ikili ilişkilerini daha da geliştirmeyi hedefleyen yapıcı politikasını sürdürecektir.

Güneydoğu Avrupa Ülkeleri İşbirliği Süreci, bölgemizde en başarılı siyasi işbirliği girişimidir. Güneydoğu Avrupa Ülkeleri İşbirliği Süreci'nin en önemli özelliği, bölgenin kendi içinden çıkan yegane işbirliği süreci olmasıdır. Kesintisiz bir siyasi danışma forumu niteliği taşıyan Sürecin, esnek yapısını koruyarak, bundan sonra da bölgenin gerçek sesi olmaya devam etmesini gerekli görüyoruz.

Öte yandan, bölgede Güneydoğu Avrupa **İstikrar Pakti**'nin yerini alacak yeni yapılanma da tamamlanmak üzeredir. Bu çerçevede, Bölgesel İşbirliği Konseyi'nin 2008 yılının Şubat ayında faaliyete geçmesi kararlaştırılmıştır. Sözkonusu Konsey'in Sekretaryası'nın Saraybosna'da kurulmasına ilişkin "Evsahibi Ülke Anlaşması"na ülkemiz de taraf olmuştur. Sekretaryasının üst düzey pozisyonlarında ülkemizden de üst düzey görevlilerin yer alması öngörülen Konsey'in Balkanlar'a yönelik önemli projelerin gerçekleştirilmesini sağlayacağını düşünüyoruz.

- **Yunanistan**

Yunanistan'la ilişkilerimiz bölgemizin barış, istikrar ve güvenliği bakımından önem taşımaktadır. Hükümetimiz, Yunanistan ile 1999 yılından bu yana sürdürülen diyalog ve işbirliği sürecinin çok yönlü gelişmesine öncelik vermekte ve bu süreçte ihdas olunan mekanizmaların faaliyetlerine aktif biçimde devam edebilmeleri için çalışmaktadır.

Sözkonusu diyalog süreci iyi komşuluk temelinde karşılıklı hassasiyetlere saygı çerçevesinde ilerletilmektedir. Türkiye, sürecin başından bu yana sergilediği iyi niyetli tutumu devam ettirerek, iki ülke arasında güven ortamı oluşturulmasına yönelik çabalarını sürdürmeye kararlıdır. 16 Eylül 2007 tarihinde gerçekleştirilen Yunanistan erken genel seçimleri sonucunda kurulan yeni hükümetle de geleceğe dönük çok yönlü işbirliği hedefimizin ileriye taşınması hedeflenmektedir.

Türk-Yunan diyalogunun ilerletilmesi ve karşılıklı anlayışın pekiştirilmesinde üst düzey ziyaretler büyük önem taşımaktadır. İki ülke Başbakanları 2007 Haziran ayında evsahipliğini yaptığımız KEİ Zirvesi vesilesiyle bir araya gelmişlerdir. Yunanlı meslektaşımın BM Genel Kurulu vesilesiyle Eylül ayında New York'ta ve KEİ Dışişleri Bakanları toplantısı vesilesiyle Ekim ayında Ankara'da görüşmeler gerçekleştirdim. Sivil ve askeri makamlarımız arasındaki karşılıklı temaslar da keza sürmektedir.

İki ülke arasındaki temaslar bağlamında, Ege sorunları ile bunların barışçıl çözümleri konusunda fikir teatisinde bulunulmasının yolunu açan istikşafi görüşmelerin 36. turu 28 Mart 2007 tarihinde Atina'da yapılmıştır. Türk-Yunan ilişkilerinin çeşitli veçhelerinin ele alındığı Yönlendirme Komitesi'nin 11. toplantısı 22 Mart 2007 tarihinde Ankara'da gerçekleştirilmiştir.

Diyalog sürecinde, Türkiye ile Yunanistan arasında 30 Anlaşma/Mutabakat Muhtırası/Protokol imzalanmış, böylece ikili ilişkilerin yasal çerçevesi oluşturulmuştur. İki ülke arasında "Sahil Güvenlik İşbirliği Anlaşması" imzalanması da gündemdedir.

Geçen Ağustos ayında Yunanistan'da meydana gelen yangınlarla mücadele çalışmalarına ülkemizden bir adet yangın söndürme uçağıyla katkıda bulunulmuştur. Doğal afetlere karşı mücadele çerçevesinde geçtiğimiz yıl ülkemizde gerçekleştirilen sivil ve askeri ortak tatbikatlar, iki ülke arasında bu alandaki işbirliğinin geliştirilmesini amaçlamaktadır.

Ekonomi, ticaret, ulaştırma, turizm ve enerji sektörleri, ikili ilişkilerimizin somut sonuçlarının görülebildiği alanlar olarak, bilhassa öne çıkmaktadır. 2006 yılında ikili ticaret hacmi bir önceki yıla oranla yüzde 42 artarak 2 milyar Avro olarak gerçekleşmiş; ölkemiz Yunanistan'ın 5. ticaret ortağı haline gelmiş; iki Yunan Bankası Türk bankacılık piyasasına girmiş, T.C. Ziraat Bankası Yunanistan'da faaliyet göstermek üzere lisans almış, ölkemizdeki Yunan yatırımları 4.3 Milyar ABD Doları düzeyine ulaşmış; Türk firmaları Yunanistan'da yatırım olanakları aramaya başlamışlardır. Ekonomik alandaki bu hareketlilik, diyalog sürecinin olumlu yansımalarının bir sonucudur.

18 Kasım 2007 tarihinde Sayın Başbakanımız ile Yunanistan Başbakanı tarafından resmen açılan Karacabey-Gümölcine Doğalgaz Boru Hattı, iki ölkenin enerji işbirliği alanındaki potansiyeline örnek teşkil etmektedir.

3-5 Aralık 2007 tarihlerinde Yunanistan'a resmi bir ziyaret gerçekleştirdim. Bu ziyaretimde bana işadamları ile basın mensuplarından oluşan bir heyet eşlik etti. Ziyaret vesilesiyle Türkiye ile Yunanistan arasında 1999 yılında başlatılan diyalog ve işbirliği sürecinin ilerletilmesine yönelik her iki tarafta da mevcut olan irade bir kez daha teyit edilirken, 5 yeni Güven Artırıcı Önlem (GAÖ) kabul edildi. Bu suretle, daha önce 19 olan GAÖ sayısı 24'e yükselmiş oldu. Atina'daki temaslarım çerçevesinde, Cumhurbaşkanı Papulyas, Başbakan Karamanlis, Meclis Başkanı Siufas ve Ana Muhalefet Partisi Lideri Papandreu'yla da görüşme imkanı buldum. Bu görüşmelerde, Yunan tarafı da iki öлке arasındaki ilişkilerin her alanda geliştirilmesi konusunda kararlılığını en üst düzeyde teyit etti. Ziyarettime işadamları heyetinin de iştirak etmiş olmasının, Türk-Yunan diyaloğunun önemli bir unsuru olan ekonomik işbirliğinin daha da ilerletilmesine katkıda bulunacağına inanıyorum. Nitekim, bu vesileyle DEİK ile SEV (Yunan Sanayileri Federasyonu) arasında İş Konseyi kurulmasına yönelik bir anlaşma imzalandı. Ziyaretim, her iki tarafa da, ekonomi, ticaret, enerji, turizm ve ulaştırma gibi çok çeşitli alanlarda işbirliğini artırmak ve gerekli altyapıyı oluşturmak kararlılığını teyit etme olanağı sağladı.

Bu vesileyle imzalanan "Türkiye Cumhuriyeti ile Yunanistan Cumhuriyeti Arasında Kültür, Eğitim, Bilim, Kitle İletişim, Gençlik ve Spor Değişim Programı"nın iki öлке halkları arasındaki karşılıklı anlayışın güçlenmesine hizmet edeceğine inanıyorum.

Yunanistan ziyaretimin önemli bir ayağını da Gümölcine oluşturmuştur. Bu vesileyle Batı Trakyalı soydaşlarımızın sorunlarını

bizzat görmek ve dinlemek olanağını buldum. Bu çerçevede, AB üyesi Yunanistan'ın vatandaşı olan soydaşlarımızın Avrupa Birliği'nin temel değerlerinden ve başta Lozan Antlaşması olmak üzere ikili ve çok taraflı antlaşmalardan kaynaklanan azınlık haklarından yararlandırılmalarını Yunan makamları nezdinde takip etmeye devam ediyoruz. Batı Trakya'ya yaptığım ziyarete işadamları heyetimizin de katılması Batı Trakya'da iş ve ikili ekonomik işbirliği imkanlarının yerinde görülmesi için uygun bir fırsat sunmuştur.

Batı Trakya Türk Azınlığı ile İstanbul'daki Rum Azınlık mensuplarını iki ülke arasında dostluk köprüsü olarak gördüğümüz her vesileyle ifade edilmektedir. Batı Trakya Türk Azınlığı'nın sorunlarını ikili ve çok taraflı platformlarda gündeme getirmeye devam edeceğiz.

- **Kıbrıs**

Hükümetimiz, milli davamız Kıbrıs konusundaki ilkeli politikasını 2007 yılında da kararlılıkla sürdürmüştür.

GKRY lideri Papadopoulos'un 2007 yılı içerisindeki tutumu, GKRY'nin yerleşmiş BM parametrelerine dayanan adil, kalıcı ve kapsamlı çözümden uzak olduğunu bir kez daha ortaya koymaktadır. Rum Yönetimi, Doğu Akdeniz'de istikrarsızlık yaratan politikalar izlemekte, bu çerçevede, komşu ülkelerle deniz alanları sınırlandırma girişimlerinde bulunmakta, silahlanma faaliyetlerini sürdürmekte ve askeri tatbikatlar icra etmeye devam etmektedir. Öte yandan, Rum lideri Papadopoulos, 2008 Şubat'ında gerçekleştirilecek Cumhurbaşkanlığı seçimleri öncesinde, diğer adaylara karşı üstünlük sağlama gayretiyle barıştan yana tavır takındığını sergilemeye yönelik bazı girişimlerde bulunmuştur. Bunları göstermelik girişimler olarak değerlendiriyoruz.

Bugün Kıbrıs'taki uzlaşmanın, siyasi düzeyde eşit iki halk, iki demokrasi ve iki devlete dayanması gereği yadsınamaz bir gerçek haline gelmiştir. Kıbrıs'ta adil ve kapsamlı çözüm, ancak BM çatısı altında bulunabilir. Rum Yönetimi çeşitli vesilelerle kapsamlı çözüm çalışmalarından kaçmaya, BM parametrelerini aşındırmaya, sorunun çözümünü AB içerisine çekmeye ve BM müktesebatını kaale almaksızın müzakereler için "yeni bir zemin" yaratmaya çalışmaktadır. Bunu kabul etmemiz mümkün değildir.

15 aydan beri yürütülmesine rağmen bir sonuç alınamayan 8 Temmuz sürecine yeni bir ivme kazandırmak ve kapsamlı çözümün yolunu açmak amacıyla KKTC Cumhurbaşkanı Sayın Mehmet Ali Talat, 5 Eylül 2007 tarihinde yapılan Liderler Zirvesi'nde Rum lider

Papadopoulos'a Kıbrıs sorununa 2008 sonuna kadar çözüm bulabilmek için kapsamlı müzakerelere başlama çağrısında bulunmuştur. Hükümetimiz, Cumhurbaşkanı Talat'ı desteklediğini açıklamış ve bu teklifin uluslararası toplum tarafından da iyi anlaşılabilmesini teminen gerek Ankara'da, gerek yurtdışında gerekli girişimlerde bulunmuştur.

Türkiye, Kıbrıs sorununa adil ve kalıcı bir çözümün BM Genel Sekreteri'nin iyi niyet misyonu çerçevesinde, iki tarafın siyasi eşitliğine ve iki kesimliliğe dayalı, yeni bir ortaklık devleti kurulması suretiyle bulunacağı yönündeki tutumunu muhafaza etmektedir. Bu tutum muvacehesinde, son olarak KKTC Cumhurbaşkanı Sayın Talat'ın New York'ta BM Genel Sekreteri Ban Ki Moon'la yaptığı görüşmede ortaya koyduğu açılım tarafımızdan güçlü biçimde desteklenmiştir.

2007 yılı içerisinde, Kıbrıs Türklerine uygulanan haksız ambargoların kaldırılması konusu gündemimizi yoğun olarak meşgul etmiştir. Bu çerçevede, mensubu olduğumuz uluslararası kuruluşlar nezdinde ve ikili düzeyde girişimlerimizi yıl boyunca sürdürdük. Kıbrıs'taki BM Barış Gücü hakkında Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri tarafından Güvenlik Konseyi'ne 5 Haziran 2007 tarihinde sunulan raporda, Kıbrıs Türklerine uygulanan kısıtlamaların kaldırılmasının önemine vurgu yapılmasını ve eski BM Genel Sekreteri Kofi Annan tarafından BM Güvenlik Konseyi'ne sunulan 28 Mayıs 2004 tarihli İyi Niyet Raporu'na atıfta bulunulmasını memnuniyetle karşıladık.

KKTC'nin uluslararası arenadaki görünürlüğüne giderek artması ayrı bir memnuniyet kaynağıdır. Bu bağlamda, İKÖ Genel Sekreteri Sayın Ekmeleddin İhsanoğlu 18–20 Şubat 2007 tarihlerinde KKTC'ni ziyaret ederek, Cumhurbaşkanı Sayın Talat başta olmak üzere diğer KKTC'li yetkililerle görüşmüştür. Keza, 21 Şubat 2007 tarihinde AKPM Başkanı Ada'yı ziyareti vesilesiyle Türk tarafına geçerek, Cumhurbaşkanı Sayın Talat ile görüşmüştür. KKTC Cumhurbaşkanı Sayın Talat da, İsveç Dışişleri Bakanı Carl Bildt'in daveti üzerine 26–28 Haziran 2007 tarihleri arasında İsveç'e ve ardından Finlandiya Dışişleri Bakanı İikka Kanerva ile görüşmek üzere 28–29 Haziran 2007 tarihlerinde Finlandiya'ya ziyaretler gerçekleştirmiştir.

15-17 Mayıs 2007 tarihlerinde Pakistan'ın başkenti İslamabad'da yapılan İslam Ülkeleri Dışişleri Bakanları Konferansı'nda (İDBK), Kıbrıs'a ilişkin olarak alınan kararda, KKTC'nin İKÖ toplantılarına BM Kapsamlı Çözüm Planı'nda yeralan "Kıbrıs Türk Devleti" adı altında katılması teyit edilmiş, Kıbrıs Türk üniversiteleriyle işbirliği çağrısında bulunulmuş, Kıbrıs Türk halkının İKÖ üyesi ülkelere serbestçe seyahat etme arzusu kayda geçirilmiş, Kıbrıs Türk tarafının KKTC'de bir İslam dünyası turizm

fuarı yapılması yönündeki önerisine yer verilmiştir. Almanya Federal Cumhuriyeti Meclisi, 24 Mayıs tarihli birleşiminde “Kıbrıs” konulu bir karar tasarısını kabul etmiş ve Kıbrıslı Türkler’e uygulanan izolasyonların kaldırılması çağrısında bulunmuştur.

KKTC Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı Sayın Turgay Avcı 8–10 Ağustos 2007 tarihleri arasında Suriye’ye bir ziyaret yapmıştır. Bu ziyaret sonrasında KKTC’nin Gazimağusa Limanı ile Suriye’nin Lazkiye Limanı arasındaki ilk feribot seferi 22 Eylül 2007 tarihinde gerçekleştirilmiş, düzenli feribot seferlerine ise Ekim ayının ilk haftasından itibaren başlanmıştır. Bu seyahatlerde KKTC pasaportu Suriye makamlarınca seyahat belgesi olarak kabul edilmektedir.

KKTC Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı Sayın Avcı, 23-26 Eylül 2007 tarihleri arasında da İtalya’ya gerçekleştirdiği ziyarette, İtalya Dışişleri Bakan Yardımcısı Crucianelli ile görüşmüş, İtalyan parlamenterler, basın kuruluşları temsilcileri ve işadamlarıyla bir araya gelmiştir.

KKTC’nin yurtdışındaki temsilciliklerinin sayısı, son olarak Doha/Katar’ın ilavesiyle 14’e çıkmıştır. Bu temsilciliklerin sayısının artırılması amacıyla girişimlerimiz sürdürülmektedir. Artan dış temsilciliklerde görevlendirilecek diplomatların yetiştirilmesi dâhil KKTC Dışişleri Bakanlığı’nın güçlendirilmesi ve yeniden yapılandırılması yönünde Bakanlığım bir çalışma başlatmıştır.

Diğer taraftan, Cumhurbaşkanımız Sayın Abdullah Gül, TBMM Başkanımız Sayın Köksal Toptan ve Dışişleri Bakanı olarak ben ikili düzeyde ilk resmi yurtdışı ziyaretlerimizi Eylül ayı içerisinde ve Ekim ayı başında KKTC’ye gerçekleştirdik. Bu ziyaretler, Türkiye’nin, Kıbrıs’ta yerleşmiş BM parametrelerine ve Ada’daki gerçeklere dayalı adil ve kalıcı çözüme olan bağlılığını bir kez daha teyid etmiştir.

Kıbrıs’la ilgili tüm konularda Cumhurbaşkanımız Sayın Talat başta olmak üzere ilgili KKTC makamlarıyla, geçmişte olduğu gibi yakın temas ve işbirliği sürdürülmekte ve her türlü karar istişare edilerek alınmaktadır.

KKTC’nin kuruluş yıldönümü her yıl olduğu gibi bu yıl da 15 Kasım günü düzenlenen törenlerle kutlanmıştır. Törenlere Hükümetimizi temsilen Başbakan Yardımcısı ve Devlet Bakanı Sayın Cemil Çiçek katılmış ve KKTC yetkilileriyle ikili temaslarda bulunmuştur. Törenler vesilesiyle KKTC Cumhurbaşkanımız Sayın Mehmet Ali Talat ve Sayın Çiçek tarafından yapılan konuşmalarda, Kıbrıs’ta siyasi açıdan birbirine eşit iki halk, iki demokrasi ve iki devlet bulunduğu, bu gerçekleri esas

alan bir çözüme ulaşma yönündeki çabalarımızın artan bir gayretle sürdürüleceği teyid edilmiş ve Türkiye'nin her zaman Kıbrıs Türkü'nün yanında olacağına altı çizilmiştir.

BM Genel Sekreteri'nin Birleşmiş Milletler Barış Gücü'nün Kıbrıs'taki mevcudiyetini 6 ay uzatılmasını öneren dönemsel raporu 3 Aralık 2007 tarihinde BM Güvenlik Konseyi'ne sunulmuştur. Raporda Kıbrıslı Türklerin üzerindeki izolasyonların kaldırılması amacıyla uluslararası topluma çağrıda bulunulmakta, kapsamlı çözüm için tarafların çalışmalarını sürdürmesi tavsiye edilmektedir.

Türkiye ile KKTC arasındaki uyum KKTC ekonomisiyle ilgili alanlarda da güçlü biçimde sürdürülmektedir. Hükümetimiz, KKTC ekonomisinin gelişmesine büyük önem atmaktadır. Bu yöndeki çabalarımız, bir yandan altyapı yatırımlarına, diğer yandan başta reel sektör ve KOBİ'lere verilmekte olan destekle somutlaşmaktadır. Ayrıca, gümrük mevzuatının gözden geçirilerek ülkelerimiz arasında ticaretin kolaylaştırılması, kamu maliyesi dengelerinin tesisi, KKTC'nin ekonomik bünyesi ile rekabet gücünün takviyesi ve yapısal değişimini öngören yeni bir ekonomik perspektife yönelik çalışmalarımız sürdürülmektedir.

Ülkemiz başta turizm ve altyapı olmak üzere, KKTC ekonomisinin önemli sektörlerine bu yıl da önemli miktarda mali destek sağlamaktadır. KKTC ekonomisi son dört yıl zarfında yüzde elli büyüme kaydetmiş, kişi başına milli gelir 12.000 ABD Dolarına ulaşmıştır. Turizm, altyapı ve eğitim alanlarında önemli projeler yürütülmektedir. Hükümetimiz, KKTC'nin siyasi ve ekonomik yapısıyla, tüm kurum ve kuruluşlarıyla güçlendirilmesi ve dünya ile bağlarının artırılması yolunda her türlü katkıyı sağlamakta olup Kıbrıs Türk halkının refah ve mutluluğu için üzerine düşeni yapmaya devam edecektir. Türkiye, Kıbrıs'a ilişkin tarihi ve ahdi hak ve yükümlülüklerine sahip çıkmaya kararlı ve muktedirdir.

- **Irak**

Irak, Türkiye'nin içinde bulunduğu bölgede, barış ve istikrarın geleceğini belirleyici gelişmeleri etkileyebilecek çok yönlü sorunlar içerdiği kadar, ülkemize yönelik bölücü terör örgütünü topraklarında bulundurması nedeniyle de gündemimizin öncelikli konularından birini oluşturmaktadır.

Türkiye, başından beri toprak bütünlüğünü ve siyasi birliğini koruyan, demokratik, huzura, istikrara ve refaha kavuşmuş, kendi halkıyla barışık ve komşularıyla işbirliği yapan ve topraklarında terör

örgütlerinin varlığına izin vermeyen bir Irak hedefi doğrultusunda elinden geleni yapmıştır.

Türkiye, Irak'ta önem verdiği hususların uluslararası camia tarafından da kabul edilebilmesini sağlamak amacıyla 2007 yılı içinde yoğun bir çaba içine girmiştir. Bu çerçevede, Dışişleri Bakanlığı döneminde Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından önerilmiş olan, Komşu Ülkeler Süreci'nin genişletilmesi fikri kabul ettirilmiştir. İlki Mayıs ayında Şarm El Şeyh'te düzenlenen Genişletilmiş Irak'a Komşu Ülkeler Dışişleri Bakanları Toplantısı'nın ikincisine 2-3 Kasım tarihlerinde İstanbul'da evsahipliği yapılmıştır. Bu toplantı, önemli kararların alındığı ve Irak'ın toprak bütünlüğü ile siyasi birliğinin öneminin vurgulandığı; bu çerçevede, siyasi uzlaşının sağlanmasının gerekliliğine dikkat çekilen bir platform olmuştur. İstanbul Toplantısı'nda, Komşu Ülkeler Süreci'nin, Bağdat'ta kurulacak "ad-hoc" bir destek mekanizması ile kurumsal bir kimliğe kavuşturulması da tarafımızca sağlanmıştır. Böylece, bölgesel bir sorun olan Irak'a yine bölge içinden çözüm üretilmesi yönündeki anlayışımızın uluslararası toplum tarafından da kabul edilmesi sağlanmıştır.

Irak'ın içinden geçmekte olduğu bu zor dönemde, Türkiye olarak üzerimize düşen sorumluluk çerçevesinde Iraklı yetkililerle en üst düzeyde temasımızı sürdürmekteyiz. 2007 yılı içinde Irak Cumhurbaşkanı Yardımcısı Tarık Haşimi, Başbakan Nuri Maliki, Dışişleri Bakanı Hoşyar Zebari, Savunma Bakanı Muhammed Cassim ve Ulusal Güvenlik Bakanı Şirvan Waili ülkemizi ziyaret etmiştir. Ben de 23 Ekim tarihinde Bağdat'ı ziyaret ederek, Cumhurbaşkanı Talabani, Cumhurbaşkanı Yardımcısı Abdülmehdi, Başbakan Maliki, Dışişleri Bakanı Zebari ve Iraklı Türkmen milletvekilleri ile görüşüm. Bu temaslarımızı 2008 yılında da arttırarak sürdüreceğiz ve Irak'tan beklentilerimizi bu şekilde iletmeye devam edeceğiz.

2007 yılı içinde dış politika gündemimizi meşgul eden konulardan bir diğeri Kerkük referandumu meselesiydi. Yoğun ikili ve çok taraflı temaslarımız sayesinde uluslararası kamuoyunun Kerkük referandumu konusunda gerekli hassasiyeti ortaya koyması sağlanmış ve 2007 yılı sonuna kadar yapılması öngörülen Kerkük referandumu anayasal yükümlülükler yerine getirilemediği cihetle ertelenmiştir. Böylece, Irak önemli bir siyasi zemin ve zaman kazanmıştır. Kazanılan bu zamanın akılcı bir şekilde kullanılması gerekmekte olup, bu yönde çeşitli kanallardan girişimlerimiz sürdürülmektedir. Kerkük'te tüm tarafların mutabakatıyla varılacak çözüm, mevcut mezhepler arası çekişme ve çatışma ortamına, etnik boyutun eklenmesinin önüne geçecektir. Kerkük konusunda tarafımızdan dile getirilmekte olan bu hassasiyetin Irak Ulusal

Meclisi açısından da öncelikli bir gündem maddesi haline geldiğini ve Irak Anayasasınının 140. maddesinin uygulanması bağlamındaki tartışmaların Irak Ulusal Meclisinin yanısıra, uluslararası camianın da gündeminde ön sıralarda yer almaya başladığını görüyoruz. Kerkük referandumu konusunda böylece siyasi uzlaşa sağlanacak bir yola girilmiş olması memnuniyet vericidir.

Irak'taki temel sorun siyasi diyalog sürecinin başarıya ulaşarak, ulusal uzlaşının sağlanmasıdır. Bu nedenle başından beri siyasi sürece destek olunmuştur. Önümüzdeki dönemde, Kerkük'ün nihai statüsünün belirlenmesi ve anayasa tadilatı dâhil ulusal uzlaşaı ilgilendiren tüm temel sorunların çözümünde BM'nin daha etkin olmasını da destekliyoruz.

Hükümetimizin birinci önceliği **PKK/KONGRA-GEL terör örgütünün** Irak'ın kuzeyinde, sınırimızın hemen ötesindeki mevcudiyetine ve bu bölgede mevcut kamplardaki örgüt mensuplarının sınırdan sızarak vatandaşlarımıza ve güvenlik güçlerimize yönelik saldırılarına son verilmesidir.

Terör örgütü, başta bazı batı Avrupa ülkeleri olmak üzere yurtdışında yürüttüğü uyuşturucu kaçakçılığı, insan ticareti ve haraç toplama gibi örgütlü suç faaliyetleriyle Irak'ın kuzeyindeki kamplarda bulunan elemanları için finansman kaynağı temin etmekte, ayrıca 2003 yılından sonra Çok Uluslu Güç tarafından Irak Güvenlik Güçlerine dağıtılmak üzere bu ülkeye gönderilen silahları değişik yollardan sağlamakta, bu silahlarla Türkiye içinde saldırılar düzenlemektedir. Aralarında müttefiklerimizin de bulunduğu bu ülkelerin PKK terör örgütü mensuplarına ve onların faaliyetlerine engel olmamalarını, kendilerinin başta Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararları çerçevesinde üstlenmiş oldukları yükümlülüklerinin bir parçası olarak hatırlatıyor ve gerekli önlemleri almalarını beklediğimizi her vesileyle en üst düzeyde ifade ediyoruz. Öte yandan, terör örgütünün yine organize suç eylemlerinden temin ettiği gelire bazı Avrupa ülkelerinde televizyon ve radyo yayınları yapabilmesini, gazete ve dergi çıkartabilmesini, bu ülkelerin Hükümetleri nezdinde her vesileyle dile getiriyoruz. Irak'ın kuzeyinden ülkemize yönelik terörün ve kaynaklarının üzerine kararlılıkla gidilebilmesi bakımından Türkiye, ABD ve Irak arasında geçtiğimiz yıl iyi niyetle oluşturulan Özel Temsilciler Sürecinin yürümediğini ve somut sonuçlar yaratmadığını ifade etmek isterim.

Bununla birlikte, Irak Hükümeti ile sürdürdüğümüz yakın ve yapıcı işbirliği 2007 yılı içinde bazı sınırlı sonuçlar vermiştir. Bu bağlamda, Irak Başbakanı Maliki'nin 7 Ağustos tarihinde ülkemizi ziyareti sırasında

varılan mutabakat uyarınca 28 Eylül günü Ankara'da iki ülkenin İçişleri Bakanları tarafından imzalanan ancak henüz onaylanmayan Terörle Mücadele Anlaşması'yla, Irak Hükümeti, terör örgütü mensuplarını yakalamayı, yargılamayı veya iade etmeyi, PKK'nın finans kaynaklarını engellemeyi, terör örgütü ile bağlantılı tüm oluşumları kapatmayı ve bütün bu saydıklarımla ilgili gerekli bilgi değişiminde bulunmayı taahhüt etmiştir.

Diplomasiyi, milletimizin ve onun bağrından çıkan Türk Silahlı Kuvvetleri'nin terörle mücadelesinin en önemli ve ayrılmaz bir parçası olarak görmekte ve çalışmalarımızı bu anlayış ile yürütmekteyiz. Yüce Meclisin Hükümetimizi gerektiğinde sınır ötesi operasyon gerçekleştirmek de dâhil yetkili kılması, terör örgütü ile mücadelemizdeki kararlılığımızın arkasındaki en önemli güçtür. 17 Ekim'de kabul edilen tezkerenin amacı Irak halkı, Irak'ın kuzeyinde yaşayan Iraklılar veya Irak ekonomisi değildir. Bu tezkerenin amacı, terör örgütünün Irak'ın kuzeyindeki mevcudiyetine son verilmesidir.

Son dönemde, ABD ve AB üyesi ülkeler ile Arap ve İslam dünyası liderleri ile gerçekleştirdiğimiz yoğun temaslarda, Irak'ın siyasi birliği ve toprak bütünlüğüne en çok önem veren komşusu olarak, TBMM'nin Hükümetimize verdiği yetkiyi kullanmaya gerek kalmamasını temin edecek adımların atılmasını ve bu amaçla PKK terör örgütünün Irak'ın kuzeyindeki varlığına süratle son verilmesini tercih ettiğimizi en üst seviyelerde muhataplarımızın dikkatine getirdik.

Bununla birlikte, her türlü hazırlığın zamanlıca tamamlanabilmesi ve gerekli adımların tezkere çerçevesinde atılabilmesini teminen Hükümetimizce 28 Kasım 2007 tarihinde gerekli direktif Türk Silahlı Kuvvetlerine verilmiştir.

- **İran**

Komşumuz **İran**'la ilişkilerimizin, içişlerine karışmama, karşılıklı saygı, iyi komşuluk ve güvenlik işbirliği ilkeleri zemininde olumlu yönde gelişme gösteriyor olmasından memnuniyet duyuyoruz.

İlişkilerimizin önemli bir boyutunu oluşturan güvenlik işbirliği çerçevesinde, güvenlik makamlarımız arasında terörle mücadele ve sınır güvenliği alanlarında oluşturulan mekanizmalar işlemektedir. Son olarak 27-28 Ekim tarihlerinde İran'ı ziyaretim vesilesiyle, sınır bölgelerinde terörist örgütlerle mücadelenin gerekliliği hususu karşılıklı olarak tekrar teyit edilmiştir.

İran'la siyasi ve güvenlik ilişkilerimize ek olarak, ekonomik ilişkilerimizde de gelişmeler kaydedilmektedir. Bunların somut yansımaları, ikili ticaret hacmimizin genişlemesi, karayolu taşımacılığı, doğalgaz boru hattı gibi alanlarda artan ilişkilerimiz ve her yıl çok sayıda İranlı turistin Türkiye'yi ziyareti gibi unsurlardır. 2005 yılında 4,3 milyar ABD Doları olan ikilili ticaret hacmimiz, 2006 yılında 6,7 milyar ABD Dolarına yükselmiştir. 2007 yılının ilk sekiz aylık döneminde ise ikili ticaret hacmimiz, geçtiğimiz yılın aynı dönemine kıyasla yaklaşık yüzde 14 oranında artış göstermiştir.

İran'da faaliyet gösteren şirketlerimizin yaşadıkları sorunların çözülmesi halen bir beklentimizdir. Bu beklentinin karşılanması, ikili ticaret hacminde ülkemiz aleyhine olan dengesizliğin giderilmesine yönelik çabalar, enerji alanı dâhil, karşılıklı işbirliğinin geliştirilmesi, ticaret hacmimizin 10 milyar ABD Dolarına yükseltilmesine yönelik ortak hedefe süratle ulaşılmasına olumlu katkıda bulunacaktır.

Nükleer Silahların Yayılmasının Önlenmesi Antlaşması'ndan kaynaklanan yükümlülüklerle tümüyle riayet edilmesi koşuluyla, barışçı ve sivil amaçlı nükleer teknolojinin geliştirilmesinin ülkelerin egemenlik hakkı olduğuna kuşku yoktur. Bu itibarla, komşumuz İran'ın da nükleer enerjiden barışçı amaçlarla yararlanma hakkı bulunmaktadır. Ancak bu hakkın kullanımının temel koşulu, sözkonusu antlaşmadan kaynaklanan yükümlülüklerin yerine getirilmesi ve Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı'yla tam bir işbirliğine gidilmesidir.

Bununla birlikte, İran'ın geçmiş yıllarda nükleer faaliyetleri hakkında Ajans'la yeterli işbirliği yapmamasının, uluslararası toplumda bu ülkeye karşı bir güven kaybına yol açtığı müşahede edilmektedir. BM Güvenlik Konseyi, 1696 sayılı kararı uyarınca İran'dan uranyum zenginleştirme faaliyetlerini askıya almasını talep etmiştir. Bu aşamada, İran'ın, BM Güvenlik Konseyi daimi üyesi beş devlet ile Almanya tarafından 2006 yılı Haziran ayında kendisine sunulan teşvik paketi temelinde yapıcı diyalogu sürdürmesi, Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı'ndan kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirmesi, 1737 ve 1747 sayılı BM Güvenlik Konseyi kararları uyarınca uranyum zenginleştirme faaliyetlerini askıya alması gerekmekte, ayrıca faaliyetlerinin barışçı niteliğinin Ajans raporuyla teyit edilmesi önem taşımaktadır. Bu amaçla, İran'ın da atması gereken ilave adımlar olduğuna inanıyoruz.

Nükleer programlarına ilişkin olarak uluslararası toplumla saydamlık içeren bir işbirliği sergilemelerinin, gerek kendileri gerek tüm bölge için daha olumlu sonuçlar doğurabileceği, tarafımızdan İran makamlarına defalarca ve her düzeyde ifade edilmiş ve edilmektedir.

İran'ın son dönemde Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı'yla başlattığı işbirliğinin BM Güvenlik Konseyi'nde devam eden süreci de olumlu yönde etkilemesini umut ediyoruz.

- **Orta Doğu**

Hükümetimiz, Orta Doğu'daki tüm ülkelerle ilişkilerimizde diyalog, uzlaşma ve işbirliğini öne çıkaran dinamik bir politika izlemeyi sürdürmektedir.

Son dönemde gerçekleştirdiğimiz yoğun üst düzey ziyaretler ve çabalarımız sonucunda komşularımızla ve bölge ülkeleriyle ilişkilerimizin ortak yarar ve karşılıklı çıkarlar temelinde ve bölgesel istikrarın sağlanması hedefi doğrultusunda geliştirilmesi için elverişli bir ortam yaratılmış, halklar arasında dostluk ve işbirliği bağları pekiştirilmek suretiyle, ilişkilerimizin halklara mal edilmesi hedeflenmiştir.

Bu politika kapsamında, ekonomik ve ticari ilişkilerimize ivme kazandırılması amacıyla birçok ülkeyle Serbest Ticaret Anlaşması dâhil, temel anlaşmalar akdedilerek işbirliğimizin yasal altyapısı tamamlanmıştır. Bu çabaların meyveleri toplanmaya başlanmış, geçmişte toplam ticaret hacmimiz içinde çok az bir oran oluşturan bölgeyle ticaretimiz katlanarak artmış, hatırı sayılır sayıda ülkeyle ikili ticaret hacmimiz 2 milyar Dolar düzeyinin üzerine çıkarılmıştır. Sıklık ve düzenlilik kazanan karşılıklı ziyaretlerle ve yoğunlaşan temaslarla güçlendirilen karşılıklı güven ortamı ve ülkemiz içinde hayata geçirdiğimiz ekonomik reformlar sayesinde bölgeyle karşılıklı yatırımların artırılması için uygun bir zemin oluşturulmuş, özellikle Körfez sermayesinin ülkemize yatırım yapmaya cezbedilmesi sağlanmıştır.

Bu gelişmelere paralel olarak, bölgesel ve küresel ölçekte huzursuzluk ve istikrarsızlık kaynağı olan ve bölgenin kalkınmasını geciktiren ihtilafların çözülmesi yönünde sürdürülen uluslararası çabalara daha fazla müdahil olunmuş, bu amaçla ilkeli, tutarlı, adil, cesur, akılcı ve proaktif bir tutum benimsenerek yoğun bir diplomasi yürütülmüştür.

2007 yılı Orta Doğu'da sorunların sürdüğü, bununla birlikte, barış sürecinin canlandırılmasına yönelik olarak önemli gelişmeler yaşandığı ve uluslararası toplumdaki hareketliliğin arttığı bir dönem olmuştur. Yıl içindeki gelişmeler, Filistin-İsrail meselesinin Orta Doğu'da ve dünyanın birçok yerinde karşı karşıya olduğumuz çeşitli sorunların temelinde yattığı gerçeğini bir kez daha teyit etmiştir. İsrail-Filistin ihtilafının sürüncemede kalması Orta Doğu'daki mağduriyet ve ümitsizlik duygusunu derinleştirmekte, radikal akımların ve terörizmin istismar

edeceği uygun ortam yaratmaktadır. Bu nedenle bu sorunun çözümü yönünde kaydedilecek ilerlemelerin bütün dünyada müspet sonuçlar doğuracağına inanıyoruz.

Bu çerçevede, 2000 yılından beri tıkanmış durumda bulunan Ortadoğu barış sürecinin canlandırılması, Filistin'deki demokratikleşme sürecinin desteklenmesi, Filistin halkının sıkıntılarının giderilmesi gözettiğimiz temel amaçlar arasında yer almıştır.

Filistin'de 25 Ocak 2006 tarihinde yapılan genel seçimler sonrasındaki süreçte Suudi Arabistan Kralı Abdullah'ın himayesinde Filistinli siyasi gruplar arasında Mekke'de 6-8 Şubat 2007 tarihlerinde yürütölen görüşmeler sonucunda Filistin'de bir Ulusal Birlik Hükümeti (UBH) kurulması konusunda mutabakata varılmış, 14 Mart 2007 tarihinde de Hükümet kurulmuştur. Diğer taraftan, Mekke Mutabakatı'na rağmen, El-Fetih ile Hamas arasında hakiki bir işbirliği ve uzlaşısı tesis edilememiştir.

Mayıs 2007'den itibaren El Fetih ile Hamas arasında başgösteren ihtilaf silahlı çatışmaya dönüşmüş ve Haziran 2007'nin ikinci yarısından itibaren Gazze Şeridi'nin tamamen Hamas'ın kontrolüne geçmesiyle sonuçlanmıştır. Bu gelişme üzerine Başkan Abbas Başbakan Haniye'yi görevinden azletmiş, Ulusal Birlik Hükümeti'ni feshetmiş, Gazze ve Batı Şeria'da olağanüstü hal ilan ederek "Acil Durum Hükümeti" kurmuştur. Hâlihazırda, fiiliyatta Batı Şeria ve Gazze Şeridi'nde iki ayrı Filistin yönetimi bulunmaktadır.

Türkiye, Filistinliler arasındaki mevcut sorunlara çözüm bulunamamasının gelecekteki Filistin Devleti'nin kurumlarını ve temellerini tahrip etmesinden ve barış sürecini akamete uğratmasından endişe duymaktadır. Hükümetimiz, Filistinlilere ivedilikle biraraya gelerek sorunlarını diyalog yoluyla çözmeleri ve Filistin'in geleceğini riske atan hareketlerden kaçınmaları çağrısında bulunmuştur. Aynı şekilde, uluslararası toplumun da bölünmeyi ve tecridi değil, ulusal uzlaşmayı esas alan yapıcı bir tutum izlemesinde yarar bulunduğu dile getirilmektedir.

Filistin'de anayasal sürecin herhangi bir kesintiye uğramadan devamına önem atfetmekteyiz. Türkiye bu bağlamda, Başkan Abbas'ın ve Selam Fayyad başkanlığındaki hükümetin Filistin'de durumun normale döndürölmesi ve ulusal uzlaşının yeniden tesisi için gösterecekleri çabaları desteklemektedir.

Türkiye, siyasi plandaki çabalarına ilaveten Filistin halkının yaşam koşullarının iyileştirilmesi maksadıyla insani yardım faaliyetlerini de

sürdürmüştür. Hükümetimiz son olarak Gazze’de yaşanan olaylardan mağdur olan halkın sıkıntılarının giderilmesi amacıyla insani yardımda bulunmuş, ayrıca 2003 yılında Filistin’e taahhüt ettiğimiz 3 milyon ABD Doları hibenin üçüncü ve son dilimi olan 1.100.000 Dolar’ın da serbest bırakılması için Filistin tarafıyla anlaşma imzalanmıştır.

Sahadaki sorunlara rağmen, son dönemde Filistin Ulusal Yönetimi Başkanı Abbas ve İsrail Başbakanı Olmert arasında yürütülen temaslar ve Orta Doğu konusunda ABD tarafından 26–27 Kasım 2007 tarihlerinde Annapolis’te düzenlenmiş olan uluslararası konferans barış umutlarını canlandırmıştır.

Sözkonusu Konferansa benim başkanlığında bir heyetle katıldık. Türkiye konferansa hazırlık aşamasında ve konferans sırasında önemli katkılarda bulunmuştur.

Annapolis konferansı bir sürecin başlangıcını oluşturmuştur. Konferans sonucunda yedi yıl aradan sonra İsrail ile Filistin arasında nihai çözüme ilişkin barış müzakerelerinin 12 Aralık 2007 tarihinde başlamasının kararlaştırılması ve bu müzakereler sonucunda 2008 yılı sonuna kadar Filistin Devleti’nin kuruluşunu da tescil edecek barış anlaşmasının sonuçlandırılmasının hedeflenmesi barış sürecinde önemli bir dönüm noktasını teşkil etmiştir. Ayrıca, gündemde barış sürecinin diğer kanallarına da yer verilmiş olması tarafımızdan memnuniyetle karşılanmıştır. Türkiye, esasen barışın ancak kapsamlı olduğu takdirde kalıcı olacağı düşüncesinden hareketle, sürecin Suriye ve Lübnan kanallarının da canlandırılmasının ihmal edilmemesi gerektiği inancını ilgili taraflara iletmektedir.

Ülkemiz, bölgede barış ve istikrar arayışlarına yönelik çalışmalarını bağlamında Annapolis konferansı sonrasındaki sürece de elinden gelen katkıda bulunacaktır.

Son dönemde yaşanan bölgesel gelişmeler ışığında ülkemizin tutumunun aktarılması ve katkılarımızın tespit edilebilmesini teminen bölge ülkeleriyle temaslarımız arttırılmıştır. Bu çerçevede Ekim ayı içinde bölge ülkelerine bir dizi ziyarette bulundum. 6-9 Ekim tarihlerinde Suriye, İsrail, Filistin ve Ürdün’e, 17-19 Ekim tarihlerinde Mısır ve Lübnan’a, 21-22 Ekim tarihlerinde Suudi Arabistan ve Kuveyt’e, 23 Ekim tarihinde Irak’a, 27-28 Ekim tarihlerinde de İran’a gittim.

Sözkonusu ziyaretlerim çerçevesinde, toplam 8 Devlet Başkanı, 7 Başbakan ve ziyaret ettiğim on ülkenin tümünün Dışişleri Bakanıyla

görüştüm, diğer bazı üst düzeyli yetkililer ve siyasi şahsiyetlerle de temaslarda bulundum.

Görüşmelerim samimi ve yapıcı bir ortamda gerçekleşmiştir. Ziyaretlerim sırasında dört temel mesajı muhataplarıma ilettim. Bu bağlamda, PKK terör örgütüyle mücadelede kararlı olduğumuzu, ancak Irak'ın toprak bütünlüğü ve siyasal birliğine bağlı bulunduğumuzu vurguladım. Ayrıca, ABD'de yapılacak Orta Doğu konulu uluslararası konferanstan Filistin meselesinin çözümü yolunda somut sonuçlar alınmasını beklediğimizi ve Türkiye'nin sürece elinden gelen katkıda bulunmaya hazır olduğunu, Suriye'nin de anılan toplantıya katılımının bu ülkenin bölgesel denklemlere eklenerek çözümün parçası haline getirilmesi açısından önem taşıdığını ifade ettim. Görüşmelerimde, Lübnan'ın istikrarının ve bu ülkedeki siyasi krizin aşılmasının bölgesel istikrar açısından taşıdığı önemi, bu bağlamda Cumhurbaşkanlığı seçiminin sorunsuz atlatılması için tarafların uzlaşması ve diyalog temelinde hareket etmeleri gerektiğini de dile getirdim.

Bölge ziyaretimle muhataplarımla dünya gündemindeki bölgesel meselelere ilişkin yaklaşımlarımızın uyumlaştırılması amaçlanmış ve sağlanmıştır. Ziyaretlerim ayrıca, Türkiye'nin bölgedeki belirleyici rolünün teyit edilmesinin yanısıra, ülkemizin bölge istikrarına yapmakta olduğu olumlu katkıların devamının muhataplarımızca istendiğini ortaya koymuştur.

Esasen, son dönemde bölge ülkelerinden ülkemize gerçekleştirilen üst düzeyli ziyaretler de bu durumu teyit eder niteliktedir. İsrail Devlet Başkanı Shimon Peres, 11-13 Kasım 2007, Filistin Ulusal Yönetimi Başkanı Mahmoud Abbas da 10-12 Kasım 2007 tarihlerinde ülkemize resmi ziyarette bulunmuşlardır. İki liderin aynı zamanda ülkemizde bulunması Türkiye'nin dünyada iki tarafı bir araya getirebilen nadir ülkelerden biri olduğunu, İsrail ve Filistin taraflarının güvenini haiz özel konumunu ve sahip olduğu uzlaştırıcı rolü bir kez daha ortaya koymuştur. Söz konusu ziyaretler ayrıca, ikili ilişkilerin yanısıra İsrail-Filistin ihtilafı ve Orta Doğu toplantısına ilişkin görüşlerimiz ve telkinlerimizin aktarılması bakımından zamanlı ve yararlı olmuştur.

Söz konusu ziyaretler sırasında İsrail'le ve Filistin Ulusal Yönetimi'yle ilişkilerimizin çeşitli alanlarda geliştirilmesi ve güçlendirilmesine yönelik ortak siyasi irademizi vurgulayan birer Mutabakat Zaptı kabul edilmiştir. Diğer taraftan, iki liderin birlikte TBMM'ye gelerek Yüce Meclisimize hitap etmeleri çok özel bir durum oluşturmuş ve tüm dünya tarafından ilgiyle izlenmiştir. Bu ziyaretlerin barış arayışlarına katkıda bulunduğuna inanıyoruz.

Ayrıca, Türkiye'nin öncülüğünde Nisan 2005'te başlatılan Ankara Forumu toplantılarının yedincisi Sayın Cumhurbaşkanımız, İsrail Devlet Başkanı Shimon Peres ve FUY Başkanı Mahmoud Abbas'ın katılımlarıyla 13 Kasım 2007 tarihinde Ankara'da yapılmıştır. Forum çalışmaları Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, İsrail Sanayiciler Birliği, Filistin Ticaret Odaları Federasyonu tarafından müştereken yürütülmektedir. Forum "Barış İçin Sanayi" projeleri geliştirmektedir. Forum'un sözkonusu projelerinin Filistin'de istihdam yaratılmasına, bölgeye yatırımların çekilmesine, orta ve uzun vadede Filistin ekonomisinin gelişiminin sağlanmasına, dolayısıyla gelecekteki Filistin devletinin toplumsal ve ekonomik kurumsal yapısının oluşturulmasına hizmet edeceği değerlendirilmektedir. Aynı zamanda, projeler İsrail ve Filistin arasında güvenin tesisine yardımcı olacak bir güven artırıcı önlem olarak görülmektedir. Forum'un 7. toplantısında Gazze'deki Erez Sanayi Bölgesi'nin yeniden canlandırılması projesine ilaveten, Batı Şeria'daki Tarkumiye'de de bir sanayi bölgesi kurulması Sayın Cumhurbaşkanımız Abdullah Gül, İsrail Devlet Başkanı Peres ve Filistin Ulusal Yönetimi Başkanı Abbas'ın ortak imzalarıyla karar altına alınmıştır.

Suriye Cumhurbaşkanı Beşar Esad da son dönemde ülkemizi ziyaret eden bölge liderlerindedir. Esad'ın 16-19 Ekim 2007 tarihlerindeki ziyareti sırasında ikili ve bölgesel konularda iki ülke arasındaki işbirliğini daha da güçlendirmek amacıyla bir Mutabakat Muhtırası imzaladık. Suriye'yle ilişkilerimizi her iki ülkenin ve bölgemizin yararı doğrultusunda geliştirme yolundaki çalışmalarımızı sürdürmekteyiz. Keza **Suudi Arabistan** Kralı Abdullah'ın 9-10 Kasım 2007 tarihlerinde ülkemize gerçekleştirdiği ziyaret Türkiye'nin bölgedeki etkin konumunu destekleyen bir gelişme olmuştur. Bu ziyaret çerçevesinde de işbirliğinin geliştirilmesine yönelik bir Mutabakat Zaptı imzalanmıştır.

Diğer taraftan, bölgede özel bir konuma sahip olan **Mısır**'la ikili ilişkilerimizin güçlendirilmesine ve bu ülkeyle bölgesel konularda yakın diyalog içinde bulunmaya önem vermekteyiz. Bu çerçevede, Türk-Mısır ilişkilerinin stratejik bir temele oturtulması amacıyla "Türk-Mısır Stratejik Diyalogu Çerçeve Muhtırası başlıklı belge Irak'a Komşu Ülkeler Genişletilmiş Dışişleri Bakanları Toplantısı marjında 3 Kasım 2007 tarihinde İstanbul'da imzalanmıştır. Sözkonusu belgede ikili düzeyde siyasi, ekonomik ve kültürel alanlarda işbirliğinin geliştirilmesi, ayrıca BM, İKÖ gibi çok taraflı kuruluşlarda tutumların koordine edilmesi öngörülmektedir.

Son dönemde, ayrıca Türkiye ile Arap ülkeleri arasında kaydedilen önemli ilerlemelerin somut bir göstergesi olarak Türkiye ile **Arap Ligi** arasında “Türk-Arap İşbirliği Forumu Çerçeve Anlaşması” 2 Kasım 2007 tarihinde İstanbul’da imzalanmıştır. Anlaşmada, Türkiye ile Arap Ligi arasında siyasi alanda ve güvenlikle ilgili konularda, ekonomik, kültürel ve sosyal kalkınma alanlarında işbirliği yapılması, ayrıca, Medeniyetler İttifakı Girişimi’nin geliştirilmesi hedefi doğrultusunda güçbirliğine gidilmesi öngörülmekte, bu amaçla gerekli istişare ve işbirliği mekanizmaları oluşturulmaktadır.

Türkiye, Arap-İsrail uyuşmazlığının ilgili BM Güvenlik Konseyi kararları, Yol Haritası ve Arap Barış Planı temelinde, İsrail ve Filistin’in güvenli ve tanınmış sınırlar içinde yanyana yaşamalarını sağlayacak bir anlaşmayla çözüme kavuşmasını desteklemekte, bu yönde aktif çabalarını sürdürmektedir.

Lübnan’daki gelişmeler geçtiğimiz yıl yakından takip ettiğimiz konular arasında yer almıştır. Lübnan’a yönelik bakış açımız iki temel eksen etrafında şekillenmektedir. Bunlardan ilki Lübnan’daki iç gelişmeler ve bu çerçevede bu ülkenin iç bütünlük ve istikrara kavuşturulmasına, diğeri ise 1701 sayılı BMGK kararıyla güçlendirilen UNIFIL’e yaptığımız askeri katkıya ilişkindir. Lübnan’ın istikrarının bölgesel istikrarın tesisi açısından önem arzettiğini düşünüyorum.

2006 yazında yaşanan savaşın ardından Lübnan’da başgösteren siyasi krizin aşılmasını teminen hükümetimiz Lübnanlı taraflarla temas içinde olmayı sürdürmüştür. Lübnanlı gruplar, krizin uzlaşa ve diyalog yoluyla aşılması yönünde teşvik edilmiş, aralarındaki görüş ayrılıklarının azaltılması amaçlanmıştır. Bu çerçevede son dönemde gayretlerimiz, Lübnan’daki Cumhurbaşkanlığı seçim sürecinin suhuletle aşılması ve ülkedeki krizi derinleştirmemesinin sağlanması üzerinde yoğunlaşmıştır. Türkiye, sözkonusu seçim sürecinin herhangi bir krize yol açmayacak şekilde tamamlanmasına önem atfetmektedir. Ekim ayında Lübnan’ı ziyaretim sırasında bu konuda hem iktidar hem de muhalefet kesimleriyle temaslarda bulunarak, görüşlerimizi aktarma fırsatı buldum. Bu çerçevede, son olarak Sayın Başbakanımız hem Lübnan’daki grupların başkanları hem de önemli bölge ülkelerinin liderleriyle görüşmeler yapmıştır. Ben de, Ekim ayında Lübnan’ı ziyaretim sırasında bu konuda hem iktidar hem de muhalefet kesimleriyle temaslarda bulunarak, görüşlerimizi aktarma fırsatı buldum. Lübnan’da Cumhurbaşkanlığı seçim sürecinde uzlaşa sağlanması yolunda son dönemde yaşanan olumlu gelişmelerde ülkemizin yapıcı katkısı olduğuna inanıyoruz.

Hariri suikastine ilişkin Uluslararası Mahkeme’nin kurulmasına dair BMGK kararının 30 Mayıs 2007 tarihinde kabulü Lübnan iç siyaseti için

diğer önemli gelişmelerden birini teşkil etmiştir. Hâlihazırda kurulum çalışmaları süren Mahkeme'nin, Hariri suikasti faillerinin tespitinde önemli rol oynayabileceğine inanmakla birlikte, Lübnan'daki bölünmüşlüğü ve hâlihazırdaki gerginliği daha da arttırmamasını temenni ediyoruz.

Lübnan'da Mayıs ayında ordu ve Fetih El İslam örgütü arasında yaşanan çatışmalar ülkede istikrar sağlama çabaları bağlamında olumsuz bir unsur olmuştur. "Nahr El Bared" adlı Filistin kampında yoğunlaşan çatışmaların diğer kamplara da sıçraması olasılığı olaylara yönelik temel endişelerimizden birini teşkil etmiştir. Kriz sırasında dönemin Dışişleri Bakanı Sayın Gül, Lübnan Başbakanı Siniora'yla yaptığı telefon görüşmesinde çatışmaların biran evvel sonlanması dileğimizi aktarmış ve olayların yayılmamasının önemini vurgulamıştır. Çatışmalar 2 Eylül'de sona ermiş, Lübnan Ordusu kampın tümünü kontrolü altına almıştır. Kampta yaşanan çatışmalardan etkilenen nüfusun acil ihtiyaçlarının giderilmesi ve kampa dönüşlerinin sağlanması için ilgili BM yardım kuruluşuna (UNRWA) 250 bin ABD Doları tutarında yardımda bulunulmuştur. Ayrıca ülkemiz, Lübnan Başbakanı Siniora'nın yardım çağrısı ve UNRWA'nın talebi üzerine, Nahr el Bared kampı için 1.341.000 YTL tutarında (500 ton) gıda yardımı yapmıştır.

2006 yazında yaşanan savaşın ardından Lübnan'da konuşlandırılan güçlendirilmiş BM Gücü **UNIFIL**'de görevli Türk Silahlı Kuvvetleri unsurlarının görev süresinin 5 Eylül 2007 tarihinden itibaren bir yıl uzatılması 29 Mayıs tarihinde Yüce Meclisimizce kabul edilmişti. UNIFIL Komutanlığı'nın denetimlerinde "en düzenli üs bölgesine sahip birlik" olarak nitelendirilen İstihkâm-İnşaat Bölüğümüz halen Sur şehri yakınlarında görev yapmaktadır. Diğer taraftan, UNIFIL'in deniz ayağını oluşturan Deniz Görev Gücü'ne de bir fırkateyn, iki korvet ve bir ikmal gemisiyle katılımımızı sürdürmekteyiz.

Hükümetimiz, uluslararası toplumun Lübnan'ın acil insani ihtiyaçlarının giderilmesi ve yeniden inşasına yönelik çalışmalarına 2007 içinde de katkıda bulunmayı sürdürmüştür. Bu bağlamda hükümetimiz, 25 Ocak 2007'de gerçekleştirilen Paris Donörler Konferansı'nda 20 milyon Dolar yardım taahhüdünde bulunmuştur. Bu taahhüdümüz kapsamında, Lübnan'da bir üniversite hastanesine entegre şekilde bir ihtisas hastanesi yaptırılması planlanmaktadır. Ayrıca Kızılay'ın Lübnan'da iki adet sağlık merkezi inşa etme projesi bulunmaktadır.

Diğer taraftan, Lübnan'a ilişkin önceki taahhütlerimiz çerçevesinde geçtiğimiz yıl başlattığımız 40 kadar prefabrik okun bir kısmının kurulumu tamamlanmış, diğer bir kısmının inşası ise sürmektedir.

Hükümetimiz, Lübnan'da kalıcı barış ve istikrarın tesisi amacıyla aktif biçimde çalışmayı sürdürecektir.

Körfez Ülkeleri ile ilişkilerimizde son yıllarda yakalanan ivme, 2007 yılında da her düzeyde karşılıklı ziyaretler ve bölgesel ve uluslararası platformlarda temaslar yoluyla artarak sürdürülmüştür. Körfez ülkeleriyle ilişkilerimizin güçlenmesi ve sürekli diyalog ve dayanışma içinde olmamız, karşılıklı ekonomik, ticari kazanımlar sağlamanın yanısıra, Ortadoğu bölgesinde barış ve istikrarın tesisi çabalarına sağladığı katkı bakımından da önem arz etmiştir.

Bu doğrultuda, Katar Dışişleri Bakanı Şeyh Hamad'ın Mart, Kuveyt Başbakanı Şeyh Nasır'ın Nisan ve Suudi Arabistan Kralı Abdullah'ın Kasım ayında ülkemize yaptıkları ziyaretlerle, Sayın Başbakanımız ve Sayın eski Dışişleri Bakanımızın Suudi Arabistan'a ve tarafımdan Ekim ayında Suudi Arabistan ve Kuveyt'e gerçekleştirilen ziyaretler, başta BM marjında olmak üzere, bölgesel ve diğer uluslararası platformlarda Bahreyn, Katar, BAE Dışişleri Bakanları ile yaptığım görüşmeler ve diğer üst düzey ziyaretler, sözkonusu ülkelerle ikili ilişkilerimizin derinlik kazanmasının yanı sıra, değişik alanlara yayılarak çeşitlenmesini sağlamış, ayrıca bu yoğun temaslar bölgemizin sorunlarına ortak yaklaşımların geliştirilmesi, istikrara katkıda bulunulması ve dayanışmanın güçlendirilmesi gibi açılardan da yararlı olmuştur.

Katar Dışişleri Bakanı ve Kuveyt Başbakanı'nın Türkiye ziyaretlerinde sözkonusu ülkelerde KKTC ofislerinin açılması yönünde ilke kararı alınmış olması, keza Oman'ın da bu yönde ahiren aldığı kararı hayata geçirmek üzere yasal düzenlemeleri tamamlaması KKTC'ye yönelik izolasyon ve ambargoların kırılması yönünde önemli gelişmeleri teşkil etmiştir.

İstanbul'da 2004 yılında düzenlenen **İslam Konferansı Örgütü (İKÖ)** Dışişleri Bakanları Zirvesi'nde Örgüt tarihinde ilk defa yapılan seçimle işbaşına gelen Genel Sekreter Prof. Dr. Ekmeleddin İhsanoğlu'nun çabalarıyla Örgüt içinde reform çalışmaları sürmektedir. Türkiye, kendini güncel gelişmeler karşısında yenileyebilen, demokratik, şeffaf, kurumsal olarak güçlü bir Örgüt'ün, uluslararası ve bölgesel sorunların diyalog ve uzlaşma yoluyla çözüme kavuşturulmasına katkı yapacağı inancıyla reform sürecini desteklemektedir.

Türkiye, **Magrip Ülkeleri**, yani Cezayir, Libya Tunus, Fas ve Moritanya ile ilişkilerinin geliştirilmesine gerek tarihsel ve kültürel bağlar

gerek ortak siyasi ve ekonomik menfaatler bağlamında her zaman ayrı bir önem atfetmiştir.

İlişkilerimiz sorunsuz ve çoğu zaman mükemmel olarak tanımlanabilecek düzeyde devam etmektedir. Bölge ülkeleri ile ekonomik, askeri, kültürel alanlardaki ilişkilerimizde geçtiğimiz yıllarda yakalanan ivme artarak sürmektedir. Sayın Başbakanımız tarafından Mayıs 2006'da Cezayir'e gerçekleştirilen ziyaret sırasında imzalanan Dostluk ve İşbirliği Anlaşması ve Sayın Dışişleri eski Bakanımızın Mart 2006'daki Tunus ziyareti sırasında imzalanan Eylem Planı çerçevesinde yapılması öngörülen ziyaret ve temasların önümüzdeki dönemde hız kazanacağına inanıyorum. Keza önümüzdeki yıl, Fas, Moritanya ve Libya ile de karşılıklı üst düzey ziyaretlerin gerçekleştirilmesini öngörmekteyiz.

2004 yılında ABD'nin evsahipliğinde düzenlenen G-8 Zirvesi'nde hayata geçirilen **G-8 Geniş Ortadoğu ve Kuzey Afrika (GODKA)** girişimi, bölgede kalıcı barış ve istikrara ulaşılmasının ancak kapsamlı bir reform süreci sayesinde mümkün olabileceği düşüncesinden hareketle siyasal, toplumsal, ekonomik ve güvenlik boyutları bulunan bölgesel bir dönüşümü hedeflemektedir. Ülkemizin "Demokratik Ortak" sıfatıyla katıldığı bu süreçte amaç GODKA ülkelerindeki reform çalışmalarının ileriye götürülmesi ve bu çerçevede sivil toplum ile Hükümetler arasında yakın bir işbirliği sağlanmasıdır.

Türkiye, girişimin bölgeye ilişkin temel amaçlarını ve vizyonunu paylaşan bir ülkedir. Nitekim, Sayın Cumhurbaşkanımızın Dışişleri Bakanı iken Mayıs 2003'de Tahran'daki İDBK toplantısında yaptığı konuşma, o dönemde İslam dünyasındaki reform ihtiyacına dikkat çeken en kapsamlı çağrı niteliğini taşımıştır. Dolayısıyla, Türkiye, bölgedeki reform dinamiğinin gelişmesinden memnuniyet duymakta ve bu yöndeki çabalara, tecrübe paylaşımı dâhil her türlü desteği vermektedir. Bu çerçevede hiçbir ülkeye model olma iddiası taşımadığımızın altı özellikle çizilmektedir.

G-8 GODKA girişimi çerçevesinde oluşturulan Demokrasi Yardım Diyalogu'nun (DYD) İtalya ve Yemen'le birlikte yürüttüğümüz eşbaşkanlığı, ülkemizin anılan reform çabalarına bu aşamada verdiği en somut desteği teşkil etmektedir. Türkiye, DYD mekanizması çerçevesinde "Kadının Toplum İçindeki Rolü" konusunu üstlenmiş olup, bu alanda GODKA bölgesinde arzulanan reformların hayata geçebilmesi için önemli çalışmalar yapılmıştır.

- **Rusya Federasyonu**

Rusya Federasyonu'yla ilişkilerimiz çok yönlü ve dengeli dış politika anlayışımızın başlıca unsurlarından biridir. Karşılıklı güven ortamının daha da güçlendirilmesi, işbirliğinin geliştirilmesi ve şeffaf, samimi diyalogun sürdürülmesi RF'ye yönelik politikamızın başlıca unsurlarıdır. RF'yle siyasi diyalogumuz, karşılıklı üst düzey ziyaretler, çeşitli kurumlar arasında temaslar ve Dışişleri Bakanlıkları arasındaki danışmalarla sürekli bir nitelik kazanmış ve kurumsallaşmıştır.

Türkiye ve RF tarih, kültür ve ortak coğrafyadan kaynaklanan Avrupalı ve Asyalı özellikleri paylaşmaktadırlar. Avrasya coğrafyasında sürdürülebilir istikrarın tesisi ve korunması her iki ülkenin de çıkarıdır. Kasım 2001'de iki ülke arasında Dışişleri Bakanları düzeyinde imzalanan "Avrasya'da İşbirliği Eylem Planı" ilişkilerimizi ikili işbirliğinden çok taraflı ortaklığa taşıma ve Avrasya coğrafyasında "rekabet yerine işbirliği" yapma perspektifini sunmuştur. Türkiye ile Rusya Federasyonu arasındaki olumlu ilişkilerin tüm bölgenin barış, istikrar ve refahına katkıda bulunacağı her iki ülke tarafından paylaşılan bir olgudur.

Rusya ile ilişkilerimizin ve işbirliğimizin, 2004 Aralık ayında RF Devlet Başkanı Putin'in ülkemize yaptığı tarihi ziyaret sırasında Sayın Cumhurbaşkanımız ile Başkan Putin tarafından imzalanan Ortak Deklarasyon'da hedef alınan "çok boyutlu güçlendirilmiş ortaklık" yönünde hızla gelişmesi memnuniyet vericidir.

Son olarak, RF Devlet Başkanı Putin, beraberinde Dışişleri Bakanı Lavrov'la, 25 Haziran 2007'de İstanbul'da yapılan KEİ 15. yıl Zirvesi'ne katılmak amacıyla ülkemizi ziyaret etmiş; bu vesileyle, Sayın 10. Cumhurbaşkanımız ve Sayın Başbakanımızla ikili görüşmeler yapmıştır.

Karşılıklı temaslar sonucu, RF ülkemiz açısından önde gelen bir ekonomik ve ticari ortak haline gelmiş ve 2006 yılında 21 milyar ABD Dolarına ulaşan ikili ticaret hacmiyle, ülkemizin ticaret ortakları arasında Almanya'dan sonra ikinci sıraya yükselmiştir. Mevcut eğilim çerçevesinde, Ortak Deklarasyon'da 2008 yılı için öngörülen 25 milyar ABD Dolarlık ikili ticaret hacmi hedefine 2007 sonuna kadar ulaşılması beklenmektedir.

Türk yatırımcılarının Rusya'daki yatırımlarının tutarı 5.6 milyar ABD Dolarını aşmıştır. Türk müteahhitlerinin bugüne kadar bu ülkede üstlendikleri taahhütlerin toplam değeri ise 23.5 milyar ABD Dolarına ulaşmıştır. Müteahhitlerimizin yurtdışında üstlendikleri projelerde, Rusya Federasyonu %22'lik paya sahiptir. Türk müteahhitlik şirketleri Rusya'da

sadece 2006 yılı içerisinde 4,3 milyar ABD Doları tutarında yeni proje üstlenmişlerdir. Şirketlerimizin Rusya'da 2007 yılının ilk dokuz aylık döneminde aldıkları yeni işlerin toplam değeri ise 2,5 milyar ABD Dolarına yaklaşmıştır. Enerji alanındaki işbirliğimiz RF ile ekonomik ve ticari ilişkilerimizin başlıca veçhelerinden birini oluşturmaktadır. Mavi Akım doğal gaz boru hattı projesi, bu işbirliğini stratejik bir seviyeye taşımıştır. Bu alandaki işbirliğinin karşılıklı yarar temelinde yeni projelerle genişletilmesi mümkündür.

RF ile ikili ticaretimizin daha dengeli ve sağlıklı bir yapıya kavuşturulması, Türk ürünlerinin çeşitlendirilerek Rus pazarına girmesi, Türk müteahhitlerinin RF'deki paylarının güçlendirilmesi ve ülkemizin RF'deki yatırımlarının artırılmasının yanı sıra, Rusya'nın da ülkemizde yatırımlar yapmasının özendirilmesi yönündeki çabalarımız sürdürülecektir.

Rusya'dan yurtdışına yapılan turistik seyahatlerde Türkiye en çok tercih edilen ülke konumundadır. Türkiye'ye gelen Rus turist sayısı 2006 yılında 1,9 milyona ulaşmıştır. 2007 yılının ilk on ayında ise, geçtiğimiz yılın aynı dönemine kıyasla % 34'lük artışla 2,35 milyon Rus turist Türkiye'ye gelmiştir. Bu itibarla, Almanlardan sonra ülkemizi en çok ziyaret eden turistler Ruslardır.

Türkiye, önümüzdeki dönemde de karşılıklı menfaatler temelinde RF'yle ilişkileri geliştirme kararlılığındadır.

- **Ukrayna, Moldova, Belarus**

Ukrayna, bölgemizin ve Avrupa'nın güvenlik ve istikrarı açısından önemli bir ülke olduğu gibi, ülkemiz açısından ticari ve ekonomik işbirliği alanında da geniş imkânlar sunmaktadır. Bu itibarla, Ukrayna'nın siyasi, ekonomik ve sosyal dönüşüm süreci ile Batı yapılanmalarına yönelimi ülkemiz tarafından desteklenmektedir.

Ukrayna ile siyasi ilişkilerimiz olumlu bir şekilde ilerlemekte, ticari ve ekonomik işbirliğimiz de gelişmektedir. Ukrayna ile ayrıca, KEİ, BLACKSEAFOR ve Karadeniz Uyumu Harekâtı gibi bölgesel örgütler kapsamında çok taraflı işbirliğimiz sürmektedir.

Ukrayna ile ikili ticaret hacmimiz 2006 yılında 4 milyar doları aşmıştır. Ağırlıklı olarak KOBİ'ler şeklinde faaliyet gösteren Ukrayna'daki doğrudan yatırımlarımızın tutarı 200 milyon dolara ulaşmıştır. Türk şirketlerinin üçüncü ülkeler üzerinden yaptıkları yatırımlar da dâhil edildiğinde bu rakam 1 milyar doları bulmaktadır. Ukrayna'da bugüne

kadar Türk şirketlerince üstlenilmiş ve yarısı tamamlanmış durumdaki müteahhitlik hizmetlerinin toplam tutarı ise 1 milyar dolar civarındadır. Bu alandaki ilişkilerimize daha fazla içerik kazandırabilecek işbirliği olanaklarının geliştirilmesine çalışılmaktadır.

Ukrayna'da yaşayan Kırım Tatarları, bu ülkeyle ilişkilerimizi zenginleştiren ve işbirliğinin önemini arttıran bir unsurdur. Ukrayna ile ülkemiz arasında dostluk köprüsü olarak gördüğümüz Kırım Tatarlarına yönelik temel politikamız, bu halkın Ukrayna'nın bütünlüğü içinde ve Ukrayna'nın sadık vatandaşları olarak temel hak ve özgürlüklerinden yararlanması yönündedir. Sürgünden dönen Kırım Tatarlarına yardım politikamız da sürdürülmekte, bu çerçevede bölgeye yönelik konut, çeşitli altyapı ve benzeri projelere mali destek sağlanmaktadır. TİKA tarafından yürütülen ve toplam maliyeti 5 milyon ABD Doları olan 1000 konut projesi 2006 sonu itibarıyla tamamlanmıştır. TİKA'nın Kırım'a toplam yardımı 15 milyon ABD Dolarına ulaşmıştır. Kırım Tatarlarına yardım politikamız Ukrayna'yla ilişkilerimizde olumlu bir unsur olmaya devam etmektedir.

Moldova'nın halen içinde bulunduğu geçiş döneminin getirdiği zorlukları aşma, ülkede demokrasi ve serbest piyasa ekonomisini yerleştirme, siyasi, ekonomik ve sosyal sorunları çözüme kavuşturma yönündeki çabaları ülkemizce desteklenmektedir. Türkiye ile Moldova arasındaki ilişkilerde siyasi sorun mevcut değildir. İkili ticaret hacmimiz 2006 yılında bir önceki yıla oranla % 21'lik bir artışla 137 milyon ABD Doları seviyesine ulaşmıştır.

Ülkede soydaşlarımız Gökoğuzların mevcudiyeti, Moldova'yla ilişkilerimizin önemini artıran bir unsur oluşturmaktadır. Zor ekonomik koşulları nedeniyle, Gökoğuz Yeri'ne çeşitli alanlarda yardım sağlamaya devam etmekteyiz. Bu çerçevede, Gökoğuz Yeri'nin içme ve sulama suyu ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla yürütülen projenin tamamlanması için gerekli çalışmalar yürütülmektedir. Gökoğuz Yeri'nin sahip olduğu ve Moldova Anayasası'yla güvence altına alınan özerklik statüsünün aşındırılmadan sürdürülmesi, bu bölgenin ülkemizin önem ve öncelik attığı bir husustur.

Transdinyester sorunu Moldova'nın gelişmesinin önündeki başlıca engellerden birini teşkil etmektedir. Bu sorunun, Moldova'nın toprak bütünlüğü ve siyasi birliğine saygı çerçevesinde, müzakereler yoluyla barışçı bir çözüme kavuşturulmasını desteklemekteyiz.

Belarus'la ilişkilerimiz olumlu bir zeminde ilerlemektedir. Bu ülkenin demokratik ve insan haklarına saygı esasına dayalı bir yapıya kavuşturmak suretiyle Batı kurumlarıyla yakınlaşması tarafımızdan

desteklenmektedir. Belarus'un, izole edilmek yerine, Batı dünyasıyla iyi ilişkiler ve işbirliğini geliştirmeye özendirilmesi bölgesel istikrara olumlu katkıda bulunacaktır. Ayrıca, Belarus halkıyla yakın ilişkiler geliştirilmesine önem atfetmekteyiz.

- **Güney Kafkasya**

Güney Kafkasya politikamızın temel unsurlarını bağımsız, siyasi ve ekonomik istikrara sahip, kendi aralarında barış ve işbirliği içinde yaşayan, Batılı değerleri benimsemiş ülkelerin varlığı ve bu doğrultuda desteklenmeleri oluşturmaktadır. Tarihi ve kültürel bağlarımızın mevcut olduğu bu bölge, ülkemizi Orta Asya'ya bağlayan bir köprü olması açısından da önem taşımaktadır.

Bölgede güvenlik ve istikrarın, mevcut çatışmaların barışçı yollardan çözüme kavuşturulmak suretiyle güçlendirilmesi gerekmektedir. "Donmuş ihtilaflar" olarak tanımlanan bu sorunların devamı, bölgesel işbirliğinin önündeki başlıca engeldir.

Bölgesel çatışmaların çözümü sürecine imkânlar ölçüsünde katkı sağlayan ülkemiz, bölge ülkelerinin üyesi oldukları AGİT, AK ve KEİ gibi uluslararası ve bölgesel örgütlerdeki konumlarını güçlendirmelerine, NATO ve AB'yle ilişkilerini geliştirmelerine önem vermektedir. ABD ve AB gibi küresel etki sahibi aktörlerin, doğu-batı enerji ve ulaşım koridorlarındaki stratejik konumunu pekiştirmekte olan bölgeye yönelik ilgisi artmaktadır.

Azerbaycan ile ilişkilerimiz, halklarımız arasındaki özel bağlar yoluyla, stratejik yaklaşım temelinde her alanda gelişmeye devam etmektedir. Sayın Cumhurbaşkanımızın KKTC'den sonra yurtdışına gerçekleştirdiği ilk resmi ziyareti 6-8 Kasım 2007 tarihlerinde bu ülkeye yapmış olması bu durumun açık bir göstergesidir. Bakü dışında Gence şehrini de kapsayan sözkonusu ziyaret, ikili ilişkilerimizin daha da ileriye götürülmesi bakımından kayda değer önemde olmuş, gayet olumlu bir etki yaratmıştır.

Ülkemiz, içinde bulunduğu güçlükleri aşmasında ve Ermenistan'ın uluslararası hukukun "sınırların kuvvet kullanımı yoluyla değiştirilemeyeceği" ve "toprak bütünlüğüne saygı" ilkelerini ihlalden kaynaklanan Yukarı Karabağ sorununun çözümü sürecinde Azerbaycan'ı güçlü biçimde desteklemektedir. Tüm uluslararası toplumu ilgilendiren bu soruna barışçı yollardan ve kalıcı bir çözüm bulunması için AGİT Minsk Grubu eş başkanlarının arabuluculuğunda Azerbaycan ile Ermenistan arasında sürdürülen görüşmelerin olumlu sonuçlanması, bölgesel

işbirliğine ve Türkiye-Ermenistan ilişkilerinin normalleşmesine olumlu katkı sağlayacaktır.

Türkiye ile Azerbaycan arasındaki ticaret hacmi son 4 yıldır yıllık ortalama %37 oranında büyüyerek, 2006 yılında 1 milyar ABD Dolarını aşmıştır. Bugün Türkiye, Azerbaycan'ın petrol dışındaki sektörlerine en fazla yatırım yapan ülke konumuna gelmiştir. Türk yatırımları da 2,5 milyar doları petrol dışındaki sektörler olmak üzere, 5 milyar ABD Doları'na ulaşmış olup, her geçen yıl artış kaydetmektedir. Bakü-Tiflis-Ceyhan ve Bakü-Tiflis-Erzurum enerji boru hattı projelerinin ardından, Gürcistan kesiminin temelini Sayın Cumhurbaşkanımızın Gürcistan ziyareti sırasında 21 Kasım günü atmış olduğumuz Bakü-Tiflis-Kars demiryolu hattı projesini de kısa sürede tamamlamayı hedefliyoruz. İkili işbirliğimizin yanı sıra, Türkiye-Gürcistan-Azerbaycan arasındaki üçlü işbirliğinin de, Kafkasya'nın bir barış, istikrar ve refah bölgesi haline getirilmesini sağlayacağına inanmaktayız.

Gürcistan'la ilişkilerimiz istikrarlı şekilde gelişmektedir. Türkiye'nin Azerbaycan ve Orta Asya ülkeleriyle bağlantı yolu üzerinde, Bakü-Tiflis-Ceyhan petrol ve Bakü-Tiflis-Erzurum doğalgaz boru hatlarının ve **Bakü-Tiflis-Kars** demiryolu projesinin güzergâhı üzerinde bulunması bu ülkenin stratejik önemini artırmaktadır. Gürcistan'ın bağımsızlığı, egemenliği ve toprak bütünlüğü ile Avrupa kurumlarıyla bütünleşmesi tarafımızdan desteklenmektedir.

Ekonomik ilişkilerimiz bu ülkede özellikle son yıllarda yaşanan ekonomik iyileşme ve bu ülkedeki yabancı yatırım ortamının iyileştirilmesi sonucunda hızla gelişme eğilimi içine girmiş, ikili ticaret hacmimiz bugün 1 milyar ABD Dolarına yaklaşmıştır. Müteahhitlerimizin Gürcistan'da üstlendikleri işlerin toplam tutarı 530 milyon ABD Dolarıdır. Sayın Cumhurbaşkanımızın 20-21 Kasım 2007 tarihlerinde bu ülkeye gerçekleştirmiş olduğu ziyaret sırasında imzalanan Serbest Ticaret Anlaşması ve Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması'nın iki ülke arasındaki ticaret hacminin ve işadamlarımızın Gürcistan'daki yatırımlarının önemli ölçüde artmasına katkı sağlaması beklenmektedir.

Devlet Başkanı Saakaşvili'nin iktidara gelmesiyle başlayan demokratikleşme sürecinin ekonomik açıdan desteklenmesi amacıyla, Türk şirketlerini bu ülkede yatırım yapmaya teşvik etmekteyiz. Öte yandan, Sayın Başbakanımız ile Gürcistan Başbakanı arasında varılan mutabakat uyarınca, 10 Şubat 2006 tarihinden itibaren iki ülke arasında karşılıklı olarak vize muafiyeti uygulamasına geçilmiştir.

Acara Özerk Cumhuriyeti'nin Türk girişimcilerin özel ilgisini çektiğini memnuniyetle görmekteyiz. Acara'nın özerk statüsünün muhafazasına ülkemiz önem atfetmektedir.

Ahıska Türkleri'nin anayurtlarına dönüşleri konusu Gürcistan'la temaslarımızda gündeme getirilen önemli bir konu olmaya devam etmektedir. Gürcü muhataplarımıza, Ahıska Türkleri'nin bu haklarından mahrum bırakılmamalarını ve Gürcistan'ın sadık birer vatandaşı olarak, ülkelerimiz arasında bir dostluk köprüsü oluşturmalarını istediğimizi belirtiyoruz. Bu çerçevede, ülkemizin Gürcistan makamları nezdinde yaptığı girişimler ve Avrupa Konseyi'nin konuyu yakından takip etmesi neticesinde Ahıska Türklerinin Gürcistan'daki anayurtlarına dönüş sürecinin hukuki altyapısını oluşturacak yasa taslağı, 2007 Nisan ayında onay için Parlamente'ye sevk edilmiş ve 11 Temmuz 2007 tarihinde Gürcistan Parlamentosunda yapılan üçüncü görüşmede kabul edilmesinin ardından Gürcistan Devlet Başkanı Saakaşvili tarafından imzalanarak, yasalasmıştır. Dönüş yasasını, Ahıska Türklerinin anavatanlarına dönüşlerine imkân sağlayacak olması bakımından önemli bir gelişme olarak değerlendirmekte ve Gürcistan'ın bu alandaki yükümlülüğün yerine getirmiş olmasını takdirle karşılamaktayız. Öte yandan, Ahıska Türkleri'nin dönüşlerini kolaylaştırmak amacıyla Türkiye ve Gürcistan'ın ortak pilot projeler uygulamaları hususunda mutabakat sağlanmıştır.

Ülkemiz **Ermenistan**'la ilişkilerini normalleştirme ve iyi komşuluk ilişkileri geliştirme yönündeki iradesini adigeçen ülkenin bağımsızlığını ilan ettiği tarihten bu yana muhafaza etmiştir. Ancak, bu ülkeyle ilişkilerimizi iyi komşuluk ilkeleri temelinde geliştirme arzumuz, Ermenistan liderliğinden aynı düzeyde karşılık görmemiştir.

Ermenistan ile Ermeni çevreleri ve destekçileri Birinci Dünya Savaşı şartlarında 1915 yılında meydana gelmiş olayların "soykırım" olarak tanınmasını sağlamak amacıyla dünyanın birçok ülkesinde Türkiye'ye karşı hiçbir tarihi ve hukuki zemine dayanmayan maksatlı bir karalama kampanyası yürütmektedirler.

Son yıllarda giderek yoğunlaşan bu karalama kampanyası sonucunda Ermeni çevreleri çeşitli ülkelerin ulusal ve yerel parlamentolarında bazı kararlar ve yasalar çıkartılmasını sağlamışlardır. Tarihi ve hukuki temelden yoksun olmasının ötesinde ifade özgürlüğü ile açıkça çeliştiği için tepkilerimize yol açan Fransız Ulusal Meclisinde 2006 yılında kabul edilen Ermeni iddialarının reddini cezalandırmayı öngören ve halen Senato'da bulunan yasa teklifi ile ABD'de Ermeni iddialarına

destek veren yeni kararlar kabul edilmesini sağlamak için Kongre'ye yönelik olarak yürütülen lobi çalışmaları bunun son örnekleridir.

Bu çabalar sonucu, ABD Kongresi'nde bugün itibariyle ikisi Ermeni iddialarına destek veren, diğer ikisi ise Hrant Dink cinayetinin kınanmasına ilişkin toplam dört karar tasarısı gündemdedir. Bunlar arasında H.Res.106 rumuzlu ve 1915 olaylarını "soykırım" olarak niteleyen karar tasarısı 10 Ekim 2007 tarihinde Temsilciler Meclisi Dış İlişkiler Komitesi'nde 21'e karşı 27 oyla kabul edilmiştir. Dış İlişkiler Komitesi'ndeki oylamadan önce toplam 227'ye ulaşan tasarının destekçilerinin sayısı, Komite tarafından kabul edilmesinin ardından, hem tarafımızdan, hem de ABD Yönetimi'nce yapılan kararlı girişimler üzerine hızla azalmaya başlamıştır.

Arjantin'de ise çeşitli düzeydeki girişimlerimize rağmen 13 Aralık 2006 tarihinde kabul edilen ve 24 Nisan'ı ülke çapında "Ermeni soykırımını anısına halklar arasında hoşgörü ve saygı için eylem günü" olarak ilan ederek, "Ermeni asıllı öğrenciler ile özel ve kamu sektörü çalışanlarının aynı gün izinli sayılmasını" öngören yasa teklifi ilişkilerimizin mutad düzeyde sürdürülmesinde ciddi bir engel oluşturmaya devam etmektedir.

Ermeni iddiaları karşısında, Türkiye tarihi gerçeklerin ortaya çıkarılması yönünde yapıcı açılımlar ve çağrılar yapmıştır. 2005 yılında Sayın Başbakanımız Ermenistan Cumhurbaşkanı Koçar yan'a mektup göndererek, Türk ve Ermeni tarihçiler ile diğer uzmanlardan oluşacak bir grubun 1915 dönemine ait gelişme ve olayları sadece Türk ve Ermeni değil, ilgili üçüncü ülkelerde yer alan tüm arşivlerde araştırarak, bulgularını uluslararası kamuoyuna açıklamaları çağrısında bulunmuştur. Ayrıca, Türkiye Büyük Millet Meclisi de 13 Nisan 2005 tarihinde Ermeni iddiaları konusunda kabul ettiği bildiriye, Hükümetimizin bu tarihi önerisini desteklediğini açıklamıştır. Ermenistan'dan halen olumlu bir cevap almadığımız bu önerimizin uluslararası çevrelerde giderek artan ölçüde bir destek bulduğu görülmektedir. Bundan sonraki süreçte, Ortak Tarih Komisyonu kurulmasına yönelik çalışmalarımız aralıksız sürdürülecektir.

Ermenistan'ın, ülkemizin iyi niyetli yaklaşımlarına, 1915 olaylarına ilişkin ABD Temsilciler Meclisi'nin 106 No.lu karar tasarısının Dış İlişkiler Komitesi'nde onaylanması sürecinde oynadığı rol dâhil, bugüne kadar takınmış olduğu dostça olmayan ve uzlaşmaz tutumunu tekrarlamak suretiyle yanıt vermekte olduğu gözden kaçmamaktadır. Bu şekilde Ermenistan, Türkiye-Ermenistan ilişkilerinin normalleştirilmesine yönelik çabaların uzun bir süre daha ertelenmesine yol açmıştır. Ermenistan Hükümeti'nin uluslararası hukuka saygı temelinde, komşularıyla

sorunlarını çözmek için ciddi siyasi irade göstermesi ve tarihin yargılanmasını tarihçilere bırakarak, bu yöndeki önerilerimize olumlu yanıt vermesi, ilişkilerin normalleştirilmesinin yolunu açabilecektir. Ermenistan liderliğinin komşularıyla ilişkileri konusunda izlediği ve uluslararası hukukun temel ilkelerini ihlal eden politikalar, Güney Kafkasya'da bölgesel işbirliğinin gelişmesine de engel teşkil etmektedir.

- **Orta Asya**

Orta Asya Cumhuriyetleri, etnik ve kültürel yakınlığımızın yanı sıra, ülkemizin Avrasya coğrafyasına yönelik dış politikası bakımından büyük önem taşıyan, dolayısıyla ilişkilerimizin daha ileri düzeylere çıkarılmasını arzu ettiğimiz ülkelerdir. Bu nedenle ülkemiz bu kardeş devletlerin bağımsız, ekonomik refaha ulaşmış, kendi ayakları üzerinde durabilen, istikrarlı, bölgesel ve uluslararası alanda eşitlik temelinde ilişkiler tesis edebilmiş ve evrensel demokratik değerleri benimsemiş ülkeler olarak gelişimlerini desteklemeyi sürdürmektedir.

Türkiye'nin başından beri izlediği bu tutum sayesinde, bu yıl 16. bağımsızlık yıldönümlerini kutlayan Orta Asya Cumhuriyetleri'yle birçok alanda yakın ilişkiler kurulabilmiştir. Türkiye Orta Asya'da kayda değer bir profile sahiptir. İşbirliği alanlarının başında özellikle ticari-ekonomik boyut gelmektedir. Türk şirketlerinin Orta Asya Cumhuriyetleri'nde yaklaşık 3,7 milyar ABD Doları tutarında yatırımları bulunmaktadır. Eximbank tarafından bölge ülkelerine açılan kredi toplamı 1,2 milyar ABD Dolarına müteahhitlik hizmetlerinin hacmi ise 15,5 milyar ABD Dolarına ulaşmıştır.

Değişim süreçlerini henüz tamamlamamış olan bu ülkelerin karşı karşıya buldukları sorunlar ve tehditler, bölgesel istikrar için olduğu kadar dünya barışı bakımından da önem taşımakta ve yakından izlemeyi gerektirmektedir. Bu tehditlerle mücadelede Türkiye her türlü desteği vermeye devam edecektir.

Orta Asya bölgesinde kalıcı istikrar ve güvenliğin sağlanmasında, bölgenin başta enerji olmak üzere ekonomik kaynaklarının en iyi şekilde değerlendirilerek toplumsal refaha dönüştürülmesi zorunludur. İnsan hakları ve demokrasi alanlarında kaydedilecek ilerlemeler, bölgenin dünyayla bütünleşme sürecini daha da hızlandıracaktır. Ülkemiz, bu gerçeklerin bilinciyle bölgedeki gelişmeleri yakından izlemekte ve bu ülkelerdeki kazanımlarımızın korunması ve ilişkilerimizin güçlendirilmesi için çaba harcamaktadır. Türk Cumhuriyetleri arasındaki dayanışma ve birlikteliği simgeleyen Türk Dili Konuşan Ülkeler Devlet Başkanları Doruk Toplantılarının sonuncusu 17 Kasım 2006 tarihinde Antalya'da

yapılmıştır. Toplantı, Orta Asya Cumhuriyetleri ile çok taraflı ilişkilerimizin geliştirilmesi ve gelecek için yeni bir vizyon oluşturulması bakımından son derece faydalı olmuştur.

Bölge ülkeleriyle aramızdaki üst düzey temaslar da yoğun ve verimli şekilde sürdürülmektedir. Bu çerçevede, önümüzdeki dönemde sözkonusu ülkelere üst düzeyde ziyaretler planlanmakta, böylece çok yönlü ilişkilerimizin daha da ileriye götürülmesi hedeflenmektedir.

Kazakistan, Nursultan Nazarbayev'in liderliğinde bölgenin en istikrarlı ve müreffeh ülkesi haline gelmiştir. Bölgenin en güçlü ve dinamik ülkelerinden Kazakistan ile ilişki ve işbirliğimiz olumlu bir şekilde gelişmektedir. Mevcut potansiyelimizin bu ilişkilerimizin daha ileri düzeylere taşınabilmesine imkân verdiği inanimaktayız. Kazakistan ile yakın ve güçlü bir işbirliği bölgenin geneli ve diğer ülkeler ile ilişkilerimiz bakımından da bir örnek teşkil edecektir.

Özbekistan coğrafi konumu, doğal kaynakları, nüfusu ve yetişmiş insan gücü ile Orta Asya'da kritik bir konuma sahiptir. Özbekistan ile ilişkilerimizin geliştirilmesine önem atfetmekteyiz. Son zamanlarda yeterince faal olmadığını düşündüğümüz Özbekistan ile ilişkilerimizin en kısa zamanda olumlu bir seyir rotasına sevkini samimiyetle arzulamaktayız.

Türkmenistan'ın son dönemde Gurbangulı Berdimuhammedov'un rehberliği altında bölgesel ve uluslararası planda işbirliğine daha açık bir politikaya yönelimini ve reform çabalarını olumlu karşılıyoruz. Yeni dönemde Türkmenistan ile işbirliğinin ve ortaklığımızın geliştirilmesi için müşterek çabalarımızın arttırılması hedeflenmektedir. Ülkemiz, üst düzey temas ve ziyaretlerin istikrarlı bir şekilde sürmesinin her iki ülkenin yararına olacağına inanmaktadır.

Kırgızistan ile de işbirliğimizin tüm alanlarda geliştirilmesi temel hedefimizi teşkil etmektedir. Bundan yaklaşık iki buçuk yıl önce toplumsal bir hareket sonucunda demokratik, siyasi dönüşüm geçiren Kırgızistan'ın demokratik değişim açısından gösterdiği gelişmelerin ekonomi alanında da yansımalar bulması samimi dileğimizdir.

Sorunsuz siyasi ilişkiler idame ettirdiğimiz **Tacikistan** ile işbirliğimizin geliştirilmesi ve derinleştirilmesi ortak hedefimizi oluşturmaktadır. Afganistan menşeli terör odakları ve narkotik kaçakçılık gibi tehditlere maruz bu dost ülkenin istikrar ve refah arayışlarına katkıda bulunmayı dilemekteyiz.

Türk ve Moğol ulusları arasında kökünü ortak tarih ve kültürel değerlerimizden alan bir kardeşlik bağı mevcuttur. **Moğolistan** toprakları tarihteki ilk Türk devletlerine ev sahipliği yapmıştır. Moğolistan ile coğrafi uzaklığımıza rağmen işbirliğimizin dokusunun zenginleştirilmesi hükümetimizin hedefleri arasında yer almaktadır. Nitekim, bu çerçevede, Moğolistan ile Karakorum ile Orhun anıtlarını birbirine bağlayan Bilge Kağan Karayolu, Orhun Müzesi inşası gibi tarihi mirasımıza sahip çıkan çalışmalar yürütülmekte ve ekonomik perspektifte ortaklığımızın ilerletilmesi yönünde güçlü adımlar atılmaktadır.

- **Enerji Güvenliği**

Doğu-Batı Enerji Koridoru'nun en önemli bileşenini oluşturan Bakü-Tiflis-Ceyhan (BTC) Ana İhraç Ham Petrol Boru Hattı, Azeri-Çırak-Güneşli (AÇG) sahasından başlayarak, Azerbaycan ve Gürcistan üzerinden, Türkiye'nin Akdeniz kıyısındaki Ceyhan'da bulunan terminale ulaşmaktadır. Günde 1 milyon varil (yaklaşık olarak dünya petrol arzının % 1,5'i) petrol ihraç kapasitesine sahip boru hattı, 1760 km ile en uzun ikinci boru hattı olmak özelliğini taşımaktadır. Ayrıca, Kazakistan Azerbaycan'la 16 Haziran 2006 tarihinde imzaladığı anlaşma ile BTC petrol boru hattına resmen katılmıştır. BTC boru hattından ilk petrol 4 Haziran 2006 tarihinde, Ceyhan'da tankere yüklenmiştir. BTC boru hattının resmi açılış töreni, Türkiye'de 13 Temmuz 2006 tarihinde gerçekleştirilmiş olup, 30 Kasım 2007 tarihi itibarıyla BTC boru hattında, 308. tankere petrol yüklemesi yapılmıştır.

Doğu-Batı Enerji Koridoru'nun ikinci bileşeni olan Bakü-Tiflis-Erzurum (BTE) Doğal Gaz Boru Hattı, 3 Temmuz 2007 itibarıyla faaliyete geçmiştir. Hazar Denizi'nin Azerbaycan'a ait kesiminde yer alan Şahdeniz sahasında üretilen doğal gazı Gürcistan üzerinden Gürcistan-Türkiye sınırına ulaştıran boru hattından yılda 6,6 milyar m³ doğal gaz ithal edilmesi öngörülmektedir. BTE Boru Hattı aynı zamanda, Türkmenistan ve Kazakistan'da yer alan dünyanın dördüncü büyük doğal gaz rezervlerine erişecek olan Hazar Geçişli Doğal Gaz Boru Hattı Projesi'nin ilk ayağı olarak değerlendirilmektedir.

“Güney Avrupa Doğal Gaz Ringi” olarak da bilinen Türkiye-Yunanistan-İtalya doğal gaz enterkonnektörünün Türkiye ile Yunanistan arasındaki bölümünün açılış töreni, 18 Kasım 2007 tarihinde iki ülke Başbakanlarının katılımıyla gerçekleşmiştir. Ayrıca, Türkiye'den sonra Bulgaristan, Romanya ve Macaristan üzerinden Avusturya'ya ulaşması planlanan Nabucco projesine ilişkin teknik ayrıntılara dair görüşmeler taraflar arasında devam etmektedir. Hollanda eski Dışişleri Bakanı Van

Aartsen'in AB Komisyonu tarafından Nabucco Özel Koordinatörü olarak atanmış olmasının, projeye ivme kazandıracığını ümit ediyoruz.

Öte yandan, Mısır doğal gazını Ürdün ve Suriye üzerinden Türkiye'ye ulaştıracak olan Arap Doğal Gaz Boru Hattı'nın 2009 yılında yapımının tamamlanması ve işler hale getirilmesi planlanmaktadır.

Ayrıca ülkemiz, Irak doğal gaz rezervlerinin geliştirilmesine de ilgi duymaktadır. Irak doğal gazının Kerkük-Ceyhan Petrol Boru Hattı'nın geçiş hakkından yararlanarak ona paralel biçimde inşa edilecek bir boru hattıyla Türk ulusal şebekesine bağlanması kolaylıkla mümkündür. Bu kapsamda, Türkiye ile Irak arasında 7 Ağustos 2007 tarihinde Ankara'da, Irak doğal gazının Türkiye'ye ve Türkiye üzerinden Avrupa'ya ulaştırılmasını öngören bir Mutabakat Muhtırası imzalanmıştır.

Diğer yandan, İran ile 14 Temmuz 2007 tarihinde imzalamış olduğumuz Anlaşım Muhtırası, iki ülkenin petrol ve doğal gaz alanındaki çıkarları doğrultusunda bu alanlardaki işbirliğini daha da geliştirmelerine yönelik bir ön anlaşma niteliği taşımaktadır. İmzalanan Anlaşım Muhtırası, İran gazının Türkiye üzerinden Avrupa'ya, Türkmen gazının İran üzerinden Türkiye'ye ulaştırılması ve İran'ın Güney Pars sahasında 22, 23 ve 24. fazlarının Türkiye tarafından geliştirilmesi unsurlarını kapsamaktadır.

Ülkemiz bu projelerle, Avrupa'nın doğal gaz tedariki açısından üç ana hattı oluşturan RF, Cezayir ve Norveç'ten sonra dördüncü arter konumuna gelecek ve Avrupa'nın enerji arz güvenliği açısından önemli bir rol oynayacaktır. Türkiye'nin enerji konusundaki bu stratejik konumu AB ile ilişkilerimize de ilave bir boyut kazandırmaktadır.

Öte yandan, Hükümetimiz, Doğu-Batı Enerji Koridoru'nun yanı sıra Kuzey-Güney ekseninde de koridorun güçlendirilmesine önem vermektedir.

Kuzey-Güney ekseninde gerçekleştirmeyi öngördüğümüz projelerden biri olan ve 24 Nisan 2007 tarihinde temeli atılan Samsun-Ceyhan ham petrol boru hattı projesine uluslararası petrol şirketlerinin ilgileri artmaktadır. Bu projenin geliştirilmesindeki temel nedenlerden biri, Türk Boğazlarının adeta bir petrol boru hattına dönüştürülmesinin tarafımızdan kabul edilemez oluşudur. Bu çerçevede, Türk Boğazlarının güvenliğinin arttırılması, özellikle tanker ve tehlikeli madde geçişinin, "bypass" petrol boru hattı projelerinin gerçekleştirilmesi suretiyle, İstanbul'u ve deniz çevresini tehdit etmeyecek makul bir düzeye indirilmesi

öngörülmektedir. Hükümetimizin projeye siyasi destek verdiği, çeşitli vesilelerle ilgili tüm taraflara en üst düzeyde duyurulmuştur.

Ülkemizin enerji stratejisi çerçevesinde, özellikle Kuzey-Güney ekseninin kuvvetlendirilmesi ve Ceyhan'ın uluslararası bir enerji merkezi haline getirilmesi, önemli enerji tüketicileri Hindistan ve İsrail gibi ülkelerin de dikkatlerini çekmektedir. Bu çerçevede, muhataplarımızla, Hazar petrolü ile Samsun-Ceyhan projesi gerçekleştirildikten sonra Rus ve Kazak petrolünü, Ceyhan terminalinden Aşkelon'a ileterek, Aşkelon-Eilat bağlantısı kanalıyla da Kızıldeniz'e ulaştırma projeleri ele alınmaktadır. Bu meyanda, iki ülke arasında denizaltından çoklu boru hatları inşa edilmek suretiyle petrol, doğalgaz, su ve elektrik naklini ve fiber optik kablo tesisini öngören Türkiye-İsrail Enerji Koridoru'na yönelik çalışmaları da sürdürüyoruz.

- **Afganistan, Pakistan, Hindistan, Bangladeş**

Türkiye, tarihi dostluk ilişkilerine sahip olduğu **Afganistan**'ın bağımsızlığının, egemenliğinin, toprak bütünlüğünün ve ulusal birliğinin korunmasına, ülkenin yeniden köktendinci akımlar ile terörizmin üssü haline dönüştürülmemesine ve uyuşturucu merkezi olmaktan çıkarılmasına büyük önem vermektedir. Türkiye ayrıca, ülkelerimiz arasındaki ilişkilerin daha da gelişmesine imkân tanıyacak şekilde, Afganistan halkının ekonomik ve sosyal olarak süratle kalkınmasına büyük önem atfetmektedir.

Ulusal Güvenlik Yardım Gücü'nün (ISAF) liderliğini iki kez (ISAF-II ve ISAF VII) üstlenen Türkiye, 2006 yılı Ağustos ayında İtalya ve Fransa'yla birlikte üstlendiği Kabil Merkez Bölge Komutanlığı'na Nisan-Aralık 2007 döneminde sekiz aylık bir süre için liderlik etmiş, bu çerçevede, ISAF'a olan askeri personel katkısı 1220'yi bulmuştur. Türkiye, Afgan ulusal güvenlik güçlerinin eğitime ve teçhizine yönelik yardımlarını da sürdürmektedir. Türkiye'de ve Afganistan'da düzenlediğimiz kurslara katılan Afgan subaylarının sayısı 1500'ü bulmuş, polislerin sayısı ise 400'ü geçmiştir. Ayrıca, Afgan siyasi partileri, diplomatları ve çeşitli düzeydeki kamu görevlileri için ülkemizde kurslar düzenlenmektedir.

Afganistan'da güvenlik durumu ciddiyetini korumaya devam etmektedir. Afganistan'da başarıya yalnızca askeri tedbirlerle ulaşılamayacağına bilincinde olan Türkiye, özellikle halkın doğrudan ihtiyaç duyduğu sağlık, eğitim ve tarım alanlarında projeler gerçekleştirmektedir. Afganistan'da kurduğumuz ve halen işletmekte olduğumuz sağlık merkezlerinde ücretsiz tedavi gören Afgan hastaların

sayısı 750.000'i geçmiştir. Bu tesislerde her gün ortalama 900 hasta ücretsiz tedavi görmektedir. 2006 yılı sonuna kadar inşa edip donattığımız 27 okulda eğitim gören Afgan öğrenci sayısı da 38.000'i bulmuştur. Halen bir hastane, bir sağlık kliniği ile 16 ilköğretim okulu ve lisenin daha inşaatı sürmektedir.

Kasım 2006'da faaliyete geçen Vardak İl İmar Ekibimiz, Afganistan'ın yeniden imarına yönelik katkılarımızın önemli bir boyutunu teşkil etmektedir. İl genelinde okullar, sağlık merkezleri ve soğuk hava depoları inşa eden, vilayetteki tarım potansiyelinin desteklenmesi amacıyla projeler geliştiren PRT'miz, kentteki Afgan Ulusal Polis güçlerinin eğitime de katkıda bulunmaktadır. Ayrıca, PRT'mizce yetişkin kadınlarla kız çocuklarına yönelik olarak başlatılan kurslar kapsamında bugüne kadar 2.000 kişiye okuma-yazma öğretilmiştir. Ekibimiz, Vardak halkına yönelik insani yardım etkinlikleri de düzenlemektedir.

Dost ve kardeş **Pakistan**'la köklerini tarihten alan ilişkilerimiz mükemmel bir düzeyde sürmektedir. İkili ilişkilerimizin her alanda ilerletilmesi konusunda tam bir irade birliği bulunmaktadır. Türkiye, bölgesinde barış ve istikrarın korunması konusunda önemli bir rol oynayan Pakistan'da son dönemde artış gösteren terör olaylarını kaygıyla izlemektedir. Bu menfur terörist saldırılar karşısında Türk halkı ve Hükümetimiz Pakistanlı kardeşleriyle tam bir dayanışma içerisinde. Türkiye, Cumhurbaşkanı Müşerref'in önderliğinde aşırıcılık ve terörle mücadele alanında sürdürülen kararlı mücadeleyi desteklemektedir. Sayın Cumhurbaşkanımız, içinde bulunduğu çalkantılı dönemde dayanışmamızı en üst düzeyde ortaya koymak amacıyla 2-3 Aralık 2007 tarihlerinde Pakistan'ı ziyaret etmiş, Cumhurbaşkanı Müşerref'le yaptığı görüşmelerin yanısıra, muhalefette yer alan siyasi parti liderleriyle de samimi bir ortamda temaslarda bulunmuştur. Türkiye, evvelden olduğu gibi, önümüzdeki dönemlerde de daima Pakistan'ın yanında olmaya devam edecektir.

Türkiye, hem Pakistan hem de Afganistan'ın güvenine sahip bir ülke olarak, anılan iki ülke arasındaki ilişkilerin ilerletilmesine katkıda bulunmak amacıyla 29-30 Nisan 2007 tarihlerinde Ankara'da Türkiye-Pakistan-Afganistan Üçlü Doruk Toplantısı'na evsahipliği yapmıştır. Sayın Onuncu Cumhurbaşkanımız, Pakistan Cumhurbaşkanı Orgeneral Sayın Pervez Müşerref, Afganistan Cumhurbaşkanı Sayın Hamid Karzai ile Sayın Başbakanımızın katıldıkları toplantının ardından, iki ülke arasındaki ilişkilerin karşılıklı güven ve işbirliği temelinde ilerletilmesine yönelik siyasi iradeyi ortaya koyan ve bu alandaki güven artırıcı önlemlerin parametrelerini belirleyen Ankara Bildirisi yayınlanmıştır.

Ankara Bildirisi'yle kurulan Ortak Çalışma Grubu ilk toplantısını Temmuz-2007'de yine Ankara'da yapmış ve iki ülke arasındaki ilişkilerin karşılıklı güven temelinde ilerletilmesini teminen bir dizi ilave güven artırıcı adım belirlemiştir. Bu adımlar peyderpey uygulamaya konulmaya başlanmıştır. TOBB'nin öncülüğünde Pakistan ve Afganistan'daki ticaret ve sanayi odalarının çatı organlarının katılımıyla "İstanbul Forumu" oluşturulmuştur. Türkiye Uluslararası Uyuşturucu ve Organize Suçlarla Mücadele Akademisi'nde Pakistan ve Afganistan'dan yetkililer için 29 Ekim-2 Kasım 2007 tarihlerinde "Uyuşturucu ile Mücadele Kanun Uygulama" konulu eğitim programı düzenlenmiştir. Ayrıca, Afgan ve Pakistanlı yetkililer Kasım ayı sonunda Terörizmle Mücadele Mükemmeliyet Merkezi'nde düzenlenen "Bombalı İntihar Eylemleriyle Mücadele" kursuna birlikte katılmışlardır. Türkiye, Ankara Süreci'ni tarafların arzuları doğrultusunda sürdürecektir.

Ekonomik ve siyasi bakımdan küresel düzeyde etkileri olan **Hindistan**'la ilişkilerimiz de hızla gelişmektedir. Hindistan'la siyasi ilişkilerimize ek olarak, ikili ve bölgesel düzeyde ticaret, bilim-teknoloji ve enerji alanlarında işbirliği yapılabilecek büyük bir potansiyel mevcuttur. Bu potansiyeli etkili biçimde yaşama geçirmek için karşılıklı siyasi irade de vardır. Özellikle ticari ilişkilerimiz son dönemde artış kaydetmiştir. Ticaret hacmimiz 2006 yılında 1,8 milyar ABD Doları'na ulaşmıştır. 2007'nin ilk sekiz ayı itibarıyla, 2006 yılsonu rakamları yakalanmıştır. Ticaret dengesinde ülkemiz aleyhindeki dengesizliğin giderilmesine yönelik çalışmalar sürmektedir. Hindistan'la ilişkilerimizin çeşitlendirilerek ve derinleştirilerek önümüzdeki dönemde daha dinamik bir çerçeveye oturtulması ve bu bağlamda mevcut potansiyelin hayata geçirilebilmesi için karşılıklı menfaatler temelinde çalışmalar yürütülmektedir.

Kardeş ülke **Bangladeş**'le ilişkilerimizi daha da geliştirme yönünde karşılıklı siyasi irade mevcuttur.

- **Asya-Pasifik**

Doğu ve Güneydoğu Asya ile Pasifik Bölgesi'ndeki ülkelerle ilişkilerimizin geliştirilmesinin, dış politikamızdaki önem ve önceliğinin giderek artması beklenmektedir.

21. yüzyılın ekonomik gelişmelerini belirleyecek ivmenin, yıllık yüzde 11'in üzerindeki büyüme hızıyla dünya ekonomisini her yönüyle etkilemeye başlayan Çin, dünyanın ikinci büyük ekonomisi olan Japonya, 850 milyar ABD Doları tutarında ticaret hacmine sahip Güneydoğu Asya Ülkeleri Örgütü (ASEAN) ülkeleri ve ileri teknolojisi ve girişimleriyle Güney Kore'den kaynaklanacağı anlaşılmaktadır. Nitekim, bölgenin

önem ve ağırlığı, uluslararası siyasi dengeler açısından da belirgin ölçüde artmakta ve bölge ülkeleri uluslararası konularda seslerini giderek daha çok duyurmaktadırlar. Dünya ekonomisinde üçüncü ağırlık merkezi olarak kabul edilen Doğu ve Güneydoğu Asya ile Pasifik Bölgesi'ne yönelik açılım politikamız bu siyasi ve ekonomik olgulara dayanmaktadır. Bu ülkelerle aramızda mevcut dostluk zemini, ilişkilerimiz ve işbirliğimizin daha da gelişmesini kolaylaştıran bir unsurdur. Bu bağlamda Türkiye, bu ülkelerle ekonomik, ticari, siyasi, kültürel ilişkilerini geliştirmeyi, savunma sanayii alanında işbirliği yapmayı ve turizmin gelişmesini sağlamayı amaçlamaktadır.

Ülkemiz; Avrupa, Ortadoğu, Balkanlar ve Orta Asya bölgeleri ile sürdürdüğü yakın ilişkiler nedeniyle Doğu Asya ve Pasifik ülkeleri için önemli bir ekonomik işbirliği ve ticaret ortağı olma konumundadır. AB ile ilişkilerimiz de, bölge ülkelerinin geleceğe yönelik planları açısından ek bir avantaj olarak görülmektedir.

Küresel bir güç olma potansiyelini somut şekilde hayata geçirmeye başlayan **Çin Halk Cumhuriyeti** ile her alanda işbirliğimizin geliştirilmesi Hükümetimizin öncelikli dış politika hedeflerindedir. Siyasi ilişkilerin her düzeyde geliştirilmesinin yanı sıra, ikili ticarete Türkiye aleyhine yaşanan dengesizliğin giderilmesi amacıyla gerekli tedbirlerin alınması, Türk inşaat sektörünün Çin'deki altyapı ihalelerinden pay almasının sağlanması, Çinli yatırımcıların ülkemizde doğrudan yatırım yapmaya yöneltilmesi ve Türkiye'ye "Resmi Turist Güzergâhi" statüsü tanımış olan Çin'den ülkemize turist akışının artırılması hedeflenmektedir. Çin ile 2006 yılında 10 milyar ABD Doları olan ikili ticaret hacminin 2007 yılında da hızlı yükselişini sürdürmesi ve 14 milyar ABD Dolarına yaklaşması beklenmektedir. Çin Halk Cumhuriyeti'yle ilişkilerimizin önümüzdeki dönemde çeşitlendirilerek ve derinleştirilerek daha dinamik bir çerçeveye oturtulması ve bu bağlamda mevcut potansiyelin hayata geçirilebilmesi için karşılıklı menfaatler temelinde çalışmalar yürütülmektedir.

Japonya ile esasen çok iyi düzeyde seyreden ve kökü 19. yüzyıla dayanan yakın ilişkilerimiz son yıllarda ivme kazanmıştır. 2003 yılı, Türk ve Japon halkı arasındaki derin sempati ve tarihi dostluğun göstergesi olarak "Japonya'da Türk Yılı" olarak kutlanmıştır. 2010 yılının da "Türkiye'de Japon Yılı" olarak kutlanmasını öngörmekteyiz. Son dönemde üst düzey ziyaretlerde kayda değer bir canlanma yaşanmış olup, yakalanan bu yeni ivmenin önümüzdeki dönemde de devam ettirilmesi hedeflenmektedir. Bu çerçevede, 2006 yılının Ocak ayında dönemin Japonya Başbakanı Junichiro Koizumi ülkemizi ziyaret etmiştir. Japonya ile ikili ticaret hacmimiz, 2006 yılında son on yılın en yüksek rakamına ulaşarak 3,43 milyar ABD Doları düzeyinde gerçekleşmiştir.

2006 yılında ülkemizi 125 bin Japon turist ziyaret etmiştir. Bu rakamın 2007 yılı sonu itibariyle 150 bine ulaşması öngörülmektedir. Önümüzdeki yıl Japon Dışişleri Bakanını ağırlamaya hazırlanıyoruz. Ayrıca Sayın Cumhurbaşkanımızın Japon İmparatoruna muhatap bir daveti bulunmaktadır.

Aramızda tarihi dostluk ilişkileri bulunan **Güney Kore**'de ülkemize duyulan ilgi ve sempati, bu ülkeyle ilişkilerimizin her alanda yoğunlaşması için gerekli sağlam zemini oluşturmaktadır. Son yıllarda bu ülkeyle gerçekleştirilen karşılıklı üst düzey ziyaretler, diğer alanların yanı sıra özellikle askeri ve ekonomik ilişkilerde somut sonuçlar doğurmuş ve ülkemizdeki Kore yatırımlarının genişletilmesi ve yeni yatırımların gerçekleştirilmesi yolunda adımlar atılmasını sağlamıştır. 2006 yılında Güney Kore ile ikili ticaret hacmimiz 3,63 milyar ABD Dolarına ulaşmış ve ülkemizi 120 bin Koreli turist ziyaret etmiştir. Bu yıl Güney Kore ile diplomatik ilişkilerimizin tesisinin 50. Yıldönümü iki ülkede yıl boyunca çeşitli kültürel etkinliklerle kutlanmıştır.

Çanakkale Savaşları, tarihte savaşan taraflar arasında karşılıklı saygı ve dostluğun oluşmasını doğuran müstesna bir örnektir. Çanakkale Savaşları'nın bu yıl büyük bir katılımı ile gerçekleştirilmiş olan 92nci Anma Törenleri vesilesiyle **Avustralya** ve **Yeni Zelanda**'dan ülkemize Dışişleri ve Savunma Bakanı düzeyinde ziyaretler yapılmıştır. Bu ülkelerle ilişkilerimiz, karşılıklı saygı ve dostluk zemininde, başta siyasi ve ekonomik olmak üzere, her sahada güçlenmektedir. Avustralya ve Yeni Zelanda Dışişleri Bakanlıklarıyla İşbirliği Eylem Planları üzerinde çalışılmaktadır.

Küreselleşme sürecinin hız kazanması ve piyasa ekonomisine geçişin yaygınlaşmasıyla birlikte karşılıklı ekonomik ve siyasi bağımlılığın artmasına koşut olarak, **ASEAN**'a üye **Endonezya, Filipinler, Malezya, Singapur, Tayland, Brunei, Vietnam, Laos, Myanmar ve Kamboçya** ile ikili planda iyi ilişkiler sürdürülmektedir.

Sayın Başbakanımız, D-8 Zirvesine katılmak üzere Mayıs 2006'da Endonezya'yı ziyaret etmiştir. Aceh'de tsunami sonrasındaki imar faaliyetleri çerçevesinde, Türkiye, bölgenin imarına katkı amacıyla çalışmalarda bulunmuştur. Diğer projelerin yanı sıra, son olarak 2006 Aralık ayında afet bölgesinde 1052 konutluk bir proje tamamlanmış ve konutlar sahiplerine teslim edilmiştir.

BMGK geçici üyeliğine adaylığımız çerçevesinde gerçekleştirdiğimiz faaliyetler kapsamında Avustralya ve Yeni Zelanda'nın başını çektiği 16 Pasifik ülkesiyle ilişkilerimizi geliştirmeye

önem veriyoruz. Bu çerçevede Pasifik Adaları Forumu, Forum sonrası Diyalog Ortakları Mekanizmasına katılmayı arzu ettiğimizi üye ülke Dışişleri Bakanlarına mektupla bildirdik. Olumlu yanıtlar almaya başladık.

- **Afrika**

Hükümetimiz, çok boyutlu dış politikasının bir gereği olarak, **Afrika** ülkeleriyle siyasi, ekonomik, ticari ve kültürel alanlardaki ilişkilerimizin ve işbirliğimizin gelişmesine önem vermektedir. Bu çerçevede 1998 yılından bu yana uygulanan Afrika'ya Açılım Politikası geliştirilerek sürdürülmektedir. Ayrıca son dönemde Afrika'ya ekonomik açılım girişimi başlatılmış olup, Hükümetimizce 2005 yılı "Afrika Yılı" olarak ilan edilmiş, aynı yıl ülkemiz Afrika Birliği'ne gözlemci ülke statüsünü elde etmiştir. Afrika ülkeleriyle siyasi, ekonomik, ticari ve kültürel ilişkilerimizin yasal çerçevesini tamamlamak suretiyle çeşitlendirilmesi çabalarına 2007 yılında da devam edilmiştir.

Sayın Başbakanımız, Afrika Birliği Komisyonu Başkanı Konare'nin davetlisi olarak, 29–30 Ocak 2007 tarihlerinde düzenlenen Afrika Birliği Addis Ababa Zirvesi'nin Açılış Oturumuna katılarak bir konuşma yapmıştır. Sayın Başbakanımız Zirve vesilesiyle Afrikalı liderlerle de görüşmüştür.

Etyopya Başbakanı Meles Zenawi, Sayın Başbakanımızın davetlisi olarak, 7–9 Şubat 2007 tarihlerinde ülkemize resmi bir ziyaret gerçekleştirmiştir.

9–11 Temmuz 2007 tarihlerinde İstanbul'da düzenlenen BM En Az Gelişmiş Ülkeler Bakanlar Konferansına paralel olarak Ankara'da 9 Temmuz 2007 tarihinde SAGA (Sahra altı Afrika) ülkelerindeki Fahri Başkonsoloslarımızla görüş alışverişinde bulunmak ve kendilerinden beklentilerimizi dile getirmek amacıyla bir toplantı yapılmıştır.

Türk İşbirliği ve Kalkınma Ajansı'nın (TİKA) Sahra-altı Afrika'daki üçüncü ofisi Senegal Devlet ve Dışişleri Bakanı Cheikh Tidiane Gadio'nun 18–19 Aralık 2006 tarihlerinde ülkemize yaptığı ziyaret sırasında imzalanan Mutabakat Zaptı uyarınca 2007 yılı başında Dakar'da faaliyetine başlamıştır.

Afrika'daki kuraklık ve buna bağlı açlık sorununun bilincinde olan ülkemiz, önceki yıllarda olduğu gibi 2007 yılında da çeşitli Afrika ülkelerine insani yardımda bulunmuştur.

2007 yılından bu yana açlık, kuraklık, hastalık veya doğal afetlerden etkilenen Afrika ülkelerinden Benin, Burundi, Cibuti, Çad, Etyopya, Kenya, Lesotho, Madagaskar, Mozambik, Orta Afrika Cumhuriyeti, Ruanda, Sudan, Swaziland, Tanzania ve Uganda'ya toplam 3 milyar tutarında nakdi ve aynı yardım sağlanmıştır.

Öte yandan, başta TİKA olmak üzere muhtelif kurum ve kuruluşlarımız tarafından Afrika ülkelerine yönelik teknik bilgi ve malzeme desteği 2007 yılında da devam etmiştir. 2007–2008 eğitim döneminde SAGA ülkelerine üç yüz civarında burs tahsis edilmiştir.

2003 yılında 1,3 milyar ABD Doları olan Türkiye-SAGA ülkeleri ticaret hacmi 2006 yılı sonunda 3,9 milyar Dolara yükselmiştir. Afrika ülkeleriyle ticari ve ekonomik ilişkilerimizin artması için atılması gereken en önemli adımlardan birini lojistik hizmetlerin geliştirilmesi ve firmalarımızın kolay, ucuz ve süratli nakliye olanağına kavuşması oluşturmaktadır. THY'nın 2006 yılında başlattığı Hartum, Addis Ababa, Lagos seferlerine 2007 yılında İstanbul-Johannesburg seferlerinin de eklenmesi bu açıdan önem taşımaktadır.

Afrika'ya açılım politikamız ve bu kıtayla ilişkilerimizin her alanda geliştirilmesine yönelik girişimlerimize ilişkin en önemli projelerden birisi de 2008 yılı Ağustos ayında İstanbul'da düzenlenmesi öngörülen "Türkiye-Afrika İşbirliği Forumu/Zirvesi"dir. Bu Forum/Zirve'de, Afrika ülkeleriyle ilişkilerimizi daha da geliştirecek ilave yol ve yöntemlerin tartışılması planlanmaktadır.

- **Latin Amerika**

Ülkemizin yakın bölgesi dışındaki ülkelerle de ilişkilerini güçlendirme vizyonunu içeren çok boyutlu bir dış politika izlemesi küreselleşen dünyada çıkarlarımız gereğidir. Bu vizyon doğrultusunda, dünyada önemi giderek artmakta olan Latin Amerika ülkeleriyle ilişkilerimizin her alanda gelişmesi ve derinleşmesi amacıyla 1998 yılından bu yana Latin Amerika ve Karayipler bölgesindeki ülkelere açılım planı yürütülmektedir.

Hatırlanacağı üzere, 2006 yılında sözkonusu açılım çalışmalarına yeni bir ivme verilmesi amacıyla Latin Amerika ve Karayipler Eylem Planı hazırlanmış ve 2006 yılı ülkemizde 'Latin Amerika Yılı' ilan edilmiştir. Siyasi ilişkilerin güçlendirilmesi; mevcut ahdi durumun kuvvetlendirilmesi amacıyla ticari, ekonomik, askeri, kültürel, teknik işbirliği anlaşmaları imzalanması; ticaretin artırılması amacıyla iş konseyleri kurulması, fuarlara katılım ve tanıtım faaliyetleri düzenlenmesinin teşviki; diplomatik temsilin ve kültürel etkileşimin artırılması bölgeye yönelik politikamızın unsurları arasındadır.

Bu çerçevede, karşılıklı üst düzey ziyaretler son yıllarda artış göstermiştir. **Arjantin, Bolivya, Brezilya, Kosta Rika, Küba, Meksika, Peru, Şili, Paraguay, Kolombiya** olmak üzere on ülkeyle siyasi istişare mekanizması kurulmuştur. TBMM'nin 22.döneminde sekiz ülkeyle oluşturulan dostluk gruplarının yeni dönemde de teşekkülü ve sayılarının artırılması önem taşımaktadır.

Bölge ülkeleriyle karşılıklı diplomatik temsil konusunda ilerlemeler kaydedilmektedir. **Venezuela**'nın İstanbul'da muvazzaf bir Başkonsolosluğu'nun faaliyete geçmesi öngörülmektedir. **Peru** da ülkemizde bir Büyükelçilik açma kararı almıştır. Ülkemiz de halen altı Büyükelçiliğimizin bulunduğu bölgede diplomatik temsilciliklerimizin sayısını artırmayı hedeflemektedir. Bu çerçevede, önümüzdeki dönemde **Kolombiya**'nın başkenti Bogota'da Büyükelçilik ile **Brezilya**'nın Sao Paulo kentinde muvazzaf Başkonsolosluk açmak için çalışmalar yürütmekteyiz.

Eylem Planımızın en önemli boyutlarından biri olan bölge ülkeleriyle ekonomik ve ticari ilişkilerin geliştirilmesi hedefi doğrultusunda, Dış Ticaret Müsteşarlığımızla işbirliği halinde 2006 yılında Latin Amerika Ülkeleriyle Ticareti Geliştirme Stratejisi uygulamaya geçirilmiştir. Öncelikle bölge ülkeleriyle ticari ve ekonomik içerikli anlaşmaların yaygınlaştırılması hedeflenmiş, bu bağlamda sekiz ülkeyle (**Arjantin, Brezilya, Küba, Meksika, Şili, Jamaika, Guyana, Kolombiya**) ticari ve ekonomik işbirliği anlaşması imzalanmıştır.

Bölge ülkeleriyle ticaret hacminde büyük artışlar kaydedilmekte olup, 2006 yılında 3 milyar ABD Dolarını aşmıştır. 2007 yıl sonu itibariyle beklenen rakam 4 milyar ABD Dolarının üzerindedir. Bölgeye ihracatımız her yıl % 15–20 oranında artmaktadır. Bu artış hızı itibariyle yasama döneminin sonu için hedeflediğimiz ticaret hacmi 10 milyar ABD Dolarını bulmaktadır.

Bölge ülkeleriyle serbest ticaret anlaşmaları (STA) imzalanması, rekabet gücümüzü etkileyen gümrük vergilerinin yüksekliği sorununun aşılması için önem arz etmektedir. Bu çerçevede, AB ile Gümrük Birliği yükümlülüklerimiz uyarınca, AB ile serbest ticaret anlaşmaları akdetmiş olan **Şili ve Meksika** ile STA imzalanması çalışmaları yürütmekteyiz. Ayrıca, bölgenin önemli ekonomik örgütlerinden olan MERCOSUR ile de serbest ticaret anlaşmaları imzalanması konusunda çalışmalar yapılmaktadır.

Halen bölgenin sekiz ülkesiyle (**Meksika, Brezilya, Arjantin, Şili, Küba, Bolivya, Peru, Kosta Rika**) yürütmekte olduğumuz Karma Ekonomik Komisyon (KEK) mekanizmasını da bölge ülkeleriyle ekonomik ilişkilerimizi geliştirmenin yararlı bir aracı olarak görmekteyiz.

İş Konseyleri kurulmasında da ilerleme kaydedilmektedir. 2006 yılında kurulan Türkiye-Brezilya İş Konseyine ilaveten, Türkiye-Meksika ve Türkiye-Kolombiya İş Konseyleri kurulması çalışmaları son aşamasındadır. Ayrıca, TOBB tarafından Orta Amerika ülkeleriyle (**Guatemala, Nikaragua, Kosta Rika, Panama, Honduras, El Salvador, Belize**) toplu bir İş Konseyi kurulması planlanmaktadır.

Bölge ülkelerine ülkemizden yatırım yapılması perspektifleri genişlemektedir. Bu çerçevede, TPAO'nun Latin Amerika'nın **Kolombiya, Ekvator, Venezuela** gibi petrol üreticisi ülkelerinde petrol arama ve işletme hakları elde etmesine yönelik çalışmaları mevcuttur.

Latin Amerika ve Karayip ülkeleriyle ilişkilerimizin çok taraflı bölgesel forumlarda da geliştirilmesini teminen, ülkemiz 1998 yılında **Amerika Devletleri Örgütü**'ne (ADÖ), 2000 yılında da Karayip Devletleri Birliği'ne (KDB) gözlemci üye olmuştur. Bölgenin bir diğer çok taraflı örgütü olan Karayipler Topluluğu ile ülkemiz arasında bir Ortak Forum mekanizması oluşturulması konusunda girişimlerimiz sürdürülmektedir.

Bölge ülkelerine ülkemizce insani, kalkınma ve teknik işbirliği amaçlı yardımlar da sağlanmaktadır. Bu çerçevede, **Grenada, Dominica, St.Lucia, Nikaragua ve Belize**'ye bölgede yaşanan kasırgalar, Haiti'ye ise ülkede yaşanan fakirlik sebebiyle insani yardım yapılmıştır. **Küba**'ya küçük bir miktar Eximbank kredisi açılmıştır. UNİDO Sınai Kalkınma Fonuna Latin Amerika ve Karayipler için 2006 yılında 250 bin ABD Doları tahsis edilmiştir. Yine bu çerçevede, Türk İşbirliği ve Kalkınma Ajansı'nın (TİKA) bölgede faaliyet göstermesi için çalışmalar yürütülmektedir.

• İnsan Hakları

Uluslararası toplumun önde gelen üyelerinden olan ülkemizde, insan haklarının korunması ve daha ileri götürülmesi devlet politikamızın öncelikli hedefleri arasında yer almaktadır. Anayasamızın temel hükümlerinden olan insan haklarına saygı konusunda reform sürecimizde, devletimiz, vatandaşlarının bu alandaki demokratik talep ve beklentilerine en etkin biçimde yanıt vermek yönündeki çalışmalarını sürdürmektedir.

Temel hak ve özgürlükler ile demokratikleşmenin daha ileri götürülmesine, yargının işleyişinin iyileştirilmesine odaklanan ve kararlılıkla uygulanan reform süreci üç temelde sürdürülmektedir. Bunlar, ulusal mevzuatımızda gerekli değişikliklerin yapılması, layıkıyla uygulamaya konulması ve bu alanlarda mevcut uluslararası sözleşme ve mekanizmalara taraf olunması olarak özetlenebilir.

İnsan hakları, dış politikamızın öncelikli alanları arasında yer almaktadır. Günümüzde uluslararası toplumun saygın üyeleri arasında yer almanın temel ölçütlerinden biri, demokrasi, insan hakları ve hukukun üstünlüğü alanlarında çağdaş standartlara uyum düzeyidir. Üyesi olduğumuz uluslararası örgütler ve mekanizmalar insan hakları alanında kararlılıkla sürdürdüğümüz reform sürecine de önemli katkı sağlamaktadır. Nitekim, “Dokuzuncu Uyum Paketi”nde yer alan konuların büyük çoğunluğu hayata geçirilmiş olup, süreç devam etmektedir.

Vatandaşlarımızın insan hakları alanındaki istek ve beklentilerinin temel yönlendirici rol oynadığı reformlarda, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) hükümleri, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin (AİHM) içtihatları ile Avrupa Birliği (AB) Katılım Ortaklığı Belgesi ve Ulusal Program ışığında Kopenhag kriterlerine uyum boyutu da göz önünde tutulmaktadır. Ayrıca, Birleşmiş Milletler (BM), Avrupa Konseyi (AK) ve Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) gibi uluslararası örgütler ile saygın yerel ve uluslararası sivil toplum kuruluşlarının gözlem ve raporları da uygun şekilde dikkate alınmaktadır.

Uluslararası örgüt ve mekanizmalarla sürdürdüğümüz yapıcı işbirliğinin 2007 yılındaki en önemli göstergesi, Cumhurbaşkanımız Sayın Abdullah Gül'ün Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi'ne hitap etmek üzere 2-4 Ekim 2007 tarihlerinde Avrupa Konseyi'ni ziyaret etmeleri olmuştur. Sözkonusu ziyaret ülkemizden Cumhurbaşkanı düzeyinde Avrupa Konseyi'ne yapılan ilk ziyareti teşkil etmiştir.

Reform sürecimiz bağlamında, insan hakları alanındaki uluslararası sözleşmelere taraf olunmaya devam olunmaktadır. Ülkemiz bu alandaki tüm temel BM sözleşmelerine taraftır. Avrupa Konseyi kapsamında da insan hakları ile ilgili sözleşme ve protokollerin büyük çoğunluğuna taraftır. Bu süreçte, son olarak 2007 yılı içinde, Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme'nin denetim organının bireysel şikayetleri kabul ederek inceleme yapma yetkisini içeren Ek İhtiyari Protokol ülkemiz bakımından yürürlüğe girmiştir.

Uluslararası alanda insan hakları konusunda izlediğimiz kararlı ve yapıcı politikamızın bir diğer yansıması olarak, uluslararası sözleşme ve

sözleşme dışı mekanizmalarla işbirliğimiz artarak sürdürülmektedir. Ülkemiz daha 2001 yılında BM bünyesindeki sözleşme dışı mekanizmalara açık davette bulunmuştur. Bu çerçevede, ilgili çalışma grupları ve raportörler ülkemizi düzenli olarak ziyaret etmektedirler. İki yüze yakın BM üyesi arasında açık davette bulunan 55 ülkeden biri olmamız, insan hakları alanında vatandaşlarımızın yararına daha fazla ilerleme sağlama ve bunu uluslararası işbirliği içinde gerçekleştirme yönündeki kararlılığımızın ve bu konuda uluslararası topluma karşı sergilediğimiz şeffaf tutumun göstergesidir.

Bu durumun en belirgin yansıması, Hükümetimizin kararlılıkla sürdürdüğü işkence ve kötü muameleye karşı “sıfır hoşgörü” politikamızın, AK bünyesindeki Avrupa İşkencenin Önlenmesi Komitesi (AİÖK) tarafından da tescil ve takdir edilmesidir.

AK ile ilişkilerimiz bağlamında, Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri, 2006 Kasım ayındaki ziyaretinden sonra, 22–23 Ekim 2007 tarihlerinde ülkemizde temaslarda bulunmuştur. Komiserin, Ekim 2007’deki son ziyareti sırasında AK’nın kurucu üyelerinden olan ve AB ile uzun yıllara dayanan ilişkisi olan ülkemizin insan hakları alanındaki tecrübesinden yararlanmak ve bu tecrübeleri başka ülkelere aktarmak arzusunda olduklarını ifade etmesi, bu yolda tarafımızdan gerçekleştirilen ilerlemenin anlaşılması bakımından önemlidir.

Vatandaşlarımızın temel hak ve özgürlüklerinden, kökenlerine bakılmaksızın, bireysel olarak kanun önünde eşit ve serbest şekilde yararlanmaları, temel devlet politikamızdır. Her türlü ayrımcılık Anayasa ve ilgili yasalarımızla yasaklanmıştır. Kapsamlı reform sürecimiz çerçevesinde, bireysel özgürlüklerin demokratik temelde ifası kapsamında, vatandaşlarımızın günlük yaşamlarında geleneksel olarak kullandıkları farklı dil ve lehçelerin özel kurslarda öğretilmesi ve görsel/işitsel basın organlarında yayın yapılması da mümkündür.

Ayrımcılığa karşı yürüttüğümüz kararlı politika, küresel düzeyde BM, bölgesel düzeyde ise AK ve AGİT nezdinde taraf olduğumuz uluslararası sözleşme ve denetim mekanizmalarıyla sürdürdüğümüz yapıcı işbirliğiyle teyid edilmektedir. İnsan haklarının önemli bir unsurunu oluşturan ayrımcılık ve hoşgörüsüzlük mücadele konusunda uluslararası düzeydeki çalışmalara verdiğimiz önem çerçevesinde, AGİT bünyesinde 7–8 Haziran 2007 tarihlerinde düzenlenen Ayrımcılıkla Mücadele ve Karşılıklı Saygı ve Anlayışın Geliştirilmesi konulu üst düzey Bükreş Konferansı’nda ülkemiz de temsil edilmiştir. Keza, AGİT Dönem Başkanı İspanya tarafından 9–10 Ekim 2007 tarihlerinde Cordoba’da gerçekleştirilen Müslümanlara Karşı Hoşgörüsüzlük ve Ayrımcılık konulu

üst düzey konferansa, ülkemiz Devlet Bakanı Prof. Dr. Mehmet Aydın başkanlığında bir heyetle katılımda bulunmuştur.

2007 yılındaki bir diğer önemli gelişme, 22 Temmuz genel seçimlerinin, ülkemizdeki köklü demokrasi geleneğinin yeni bir göstergesi olarak uluslararası toplum ve örgütler tarafından bir kez daha takdir edilmesi olmuştur.

Bugün, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda 10 Aralık 1948 tarihinde kabul edilen İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 59. yıldönümünü kutluyoruz. Söz konusu Bildirge'nin kabulünün "60. Kutlama Yılı Kampanyası", Cenevre'de düzenlenmekte olan İnsan Hakları Konseyi oturumunda başlatılmıştır.

Bireylerin ayırmacılığa uğramaksızın eşit olarak temel hak ve özgürlüklerden yararlanması ilkesine dayanan insan haklarına saygı Anayasamızın değiştirilemez hükümlerinden olup, aynı şekilde dış politikamızın da öncelikli alanları arasında yer almaktadır.

2007 yılında insan hakları alanındaki uluslararası örgüt ve mekanizmalar içindeki faaliyetlerimize, bir yandan vatandaşlarımızın demokratik istek ve beklentilerine daha etkin biçimde yanıt vermek yönündeki reform sürecimiz, diğer yandan ise uluslararası alanda insan haklarının korunması ve ileri götürülmesi konusundaki çalışmalara katkılarımız bağlamında devam olunmuştur.

Özetle, şeffaflık ve kararlılıkla uygulanan reform sürecimiz sayesinde, bir yandan vatandaşlarımızın temel hak ve özgürlüklerinin daha ileriye götürülmesi mümkün kılınırken, diğer yandan ülkemizin uluslararası alandaki saygınlığı ve konumu daha güçlendirilmiştir. 2007 yılında da hızlanarak devam eden bu süreç önümüzdeki yıllarda da artan bir kararlılıkla ilerletilecektir.

- **Birleşmiş Milletler**

Çağımızın küresel boyutlar taşıyan sorunlarına ortak çözümler üretebilmek için etkin işbirliğine büyük ihtiyaç duyulduğu günümüzde, Birleşmiş Milletler (BM), bu işbirliğinin, çok taraflılığın yansıması olarak en geniş katılımı ve en sağlam meşruiyet zemininde gerçekleştirildiği yegane evrensel forumdur. Birleşmiş Milletler çatışmaların önlenmesi, barışın tesisi ve korunması, terörizmle mücadele, silahsızlanma ve kitle imha silahlarının yayılmasının önlenmesi, yoksulluğun azaltılması, sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması, iklim değişikliğiyle mücadele gibi son derece geniş bir yelpazede önemli görevler üstlenmektedir.

Uluslararası gelişmelerin yönü ve niteliği, ülkemizin etkinlik ve görünürlüğünü her geçen gün biraz daha artırmaktadır. BM’de oynadığımız rol de, buna paralel olarak daha aktif hale gelmektedir. BM’nin kurucu üyeleri arasında yer alan, örgütün amaç ve ilkelerini içtenlikle benimseyerek bunları korumak ve yüceltmek için çaba sarf eden ülkemiz, barış güçlerinden insani yardıma, en az gelişmiş ülkelerin kalkınmasından medeniyetlerin buluşturulmasına kadar uzanan çeşitli faaliyetlere aktif biçimde katılarak elinden gelen azami katkıyı sağlamaya çalışmaktadır. Devletlerin uluslararası sistemdeki ağırlıklarıyla doğru orantılı olan BM’ye zorunlu ve gönüllü katkılarından payına düşeni, ülkemiz düzenli bir şekilde sunmaktadır. Birleşmiş Milletlerin değişen dünya koşullarına ayak uydurabilmesi amacıyla devam eden reform çalışmalarını desteklemekte ve yakından takip etmekteyiz.

Ülkemiz, uluslararası barışı koruma/destekleme operasyonlarına halihazırda 4000’i aşkın personelle katkıda bulunmaktadır. Bunun 1000’den fazlası doğrudan Birleşmiş Milletler şemsiyesi altında görev yapmaktadır. 193 sivil polis memuruyla Türkiye, Birleşmiş Milletlere bu alanda en fazla katkıda bulunan ülkeler arasındadır. Barışı koruma ve destekleme hareketlerine katılımımıza dair ilkeler, Sayın Başbakanımız tarafından 15 Mart 2005 tarihinde onaylanan “Türkiye’nin Barışı Destekleme ve Koruma Harekatlarına Katılım Konsepti”yle düzenlenmiş bulunmaktadır.

1980’li yılların ortalarından itibaren bazı ülkelere gıda yardımı şeklinde başlayan insani yardımlarımız, son yıllarda kaydadeğer bir ivme kazanarak dünyanın birçok bölgesine yayılmış, ayrıca nicelik ve nitelik bakımından çeşitlenerek, gıda dışında birçok alanı kapsar hale gelmiştir. Öte yandan, insani yardımlarımız uluslararası boyut da kazanmış ve bu alanda faaliyet gösteren uluslararası kuruluşlarla işbirliğimiz de arttırılmıştır. Nitekim, Dünya Gıda Programı Türkiye’yi “donör olma yolundaki ülke” olarak nitelendirmiştir. Bu çerçevede, 2007 yılının 11 aylık döneminde çeşitli ülke ve uluslararası kuruluşlara 10 milyon ABD Dolarını aşan aynı ve nakdi insani yardımda bulunulmuştur. Söz konusu rakama Türk Kızılayı başta olmak üzere sivil toplum örgütlerimiz ve derneklerimizce yapılan yardımlar dâhil değildir. İhtiyaç halindeki ülkelere yönelik insani yardımlarımız gelecekte de düzenli olarak devam edecektir.

Ülkemiz, küresel sorunlara artan ilgisi çerçevesinde, En Az Gelişmiş Ülkelere yönelik uzun vadeli bir açılım politikası başlatmıştır. Adil, kapsamlı ve sürdürülebilir kalkınmanın uluslararası toplumun ortak sorumluluğu olduğuna inanan ülkemiz, En Az Gelişmiş Ülkelere yönelik kalkınma ve insani yardımlarını artırmaktadır. BM tarafından her yıl mutaden düzenlenen En Az Gelişmiş Ülkeler Konferansı ülkemizin evsahipliğinde 9–

10 Temmuz 2007 tarihlerinde İstanbul'da gerçekleştirilmiştir. Bu toplantıda, En Az Gelişmiş Ülkelerde küçük ve orta ölçekli bölgesel kalkınma projeleri için 5 milyon ABD Dolarlık bir fon tahsis ettiğimiz açıklanmıştır. Bu fon, En Az Gelişmiş Ülkelerde, Denize Çıkışı Olmayan Gelişmekte olan Ülkelerde ve Küçük Ada Devletlerinde Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı tarafından uygulanacak projeler için tahsis edilen 15 milyon ABD Dolarlık fona ilave niteliğini taşımaktadır. En Az Gelişmiş Ülkelerle ilişkilerin ve yapılacak yardımların eşgüdümünü sağlamak üzere bir Koordinatör Büyükelçi atanmıştır. Türkiye, En Az Gelişmiş Ülkelerin temsil edilmediği uluslararası platformlarda bu ülkelerin sesi olma arzusunu ve azmini taşımaktadır.

Gerek uluslararası sistem, gerek BM içindeki etkinliğimizi daha da artırmak amacıyla, Örgütün uluslararası barış ve istikrarı korumadaki temel organı olan Güvenlik Konseyinin daimi olmayan üyeliğine 2009–2010 dönemi için açıkladığımız adaylığımız, 2008 yılının Ekim ayında yapılacak seçimlerde karara bağlanacaktır. Türkiye, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi geçici üyeliğine seçildiği takdirde, farklı kıtaları ve kültürleri buluşturan stratejik konumu sayesinde sahip olduğu kültürel zenginliği ve siyasi tecrübeyi uluslararası toplumun yararına sunarak, Birleşmiş Milletler Örgütünün güçlendirilmesi ve amaçlarını daha iyi şekilde yerine getirebilmesi için çok daha etkin katkılarda bulunacaktır.

Türkiye ve İspanya'nın ortak sunuculuğunda ve BM Genel Sekreterinin uhdesinde hayata geçirilen **Medeniyetler İttifakı (Alliance of Civilizations – AoC)** girişimi Batı ile İslam dünyası arasında zaman içinde oluşan ve gittikçe daha görünür hale gelen kutuplaşmayı ortadan kaldırmaya yönelik çözümler üretmek amacıyla gündeme getirilmiş olup, farklı kültürler arasındaki ortak evrensel değerleri ortaya çıkarmak suretiyle saygı, anlayış ve hoşgörüyü dayalı bir işbirliği ve uyum ortamı yaratmayı amaçlamaktadır.

Gündeme geldiği günden bu yana artan bir görünürlük kazanan girişim, bugün kültürler ve dinler arası diyalog bağlamında atıf yapılan en öncelikli projelerden biri haline gelmiştir.

Girişim çerçevesinde BM Genel Sekreterince atanan ve uluslararası alanda tanınmış saygın kişilerden oluşan "Yüksek Düzeyli Grup"un kapsamlı raporunu tamamlaması, eski Portekiz Cumhurbaşkanı Sampaio'nun Medeniyetler İttifakı Yüksek Temsilcisi olarak atanması ve son olarak Eylül ayında BM Genel Kurul toplantıları marjında Medeniyetler İttifakı "Dostlar Grubu"nun Dışişleri Bakanları düzeyinde yapılan toplantısıyla süreç uygulama aşamasında geçmiştir.

Katılımcı ülkelerin önümüzdeki dönemde Medeniyetler İttifakı girişimi bağlamında öngörecekları faaliyet ve çalışmalar hakkında kendi “ulusal programlar”ını hazırlamaları gerekmektedir. Ocak ayında Madrid’de yapılması planlanan ilk Forum toplantısı, sürecin müteakip üst düzeyde katımlı etkinliği olacaktır. 2009 yılında düzenlenmesi planlanan ikinci Forum toplantısına Türkiye’nin evsahipliği yapması öngörülmektedir.

- **NATO**

Ülkemizin dış güvenlik politikasının başat unsurlarından olan NATO, Avrupa-Atlantik coğrafyasının temel askeri ve siyasi forumu olma özelliğini taşımaktadır. Güvenliğin bölünmezliğinin sağlanması ve değişen şartlara uyum gösterilebilmesi için, NATO’nun dönüşümünün etkin bir şekilde gerçekleştirilmesine büyük önem atfetmekteyiz. Türkiye, 21. Yüzyılda NATO’nun Avrupa-Atlantik ilişkilerinde savunma ve güvenlik alanında oynadığı hayati rolün yanı sıra çok daha geniş coğrafyaları ilgilendiren temel meselelerin ele alındığı bir siyasi forum olma özelliğinin korumasının gerekliliğine de inanmaktadır.

NATO’nun “açık kapı” politikası çerçevesinde, gerekli kriterleri yerine getiren aday ülkelerin NATO üyeliği yolunda attıkları adımları desteklemekte ve bu girişimlerin ülkemizin bulunduğu coğrafyadaki güvenlik endişelerini azaltacağını düşünmekteyiz. Yeni üyelerin NATO’ya katılımının İttifakı güçlendireceği ve Avrupa güvenlik mimarisini sağlamlaştıracadı inancıyla, bu yönde ilerlemek isteyen tüm ülkeleri gerek ikili gerek çok taraflı forumlarda desteklemeye devam etmekteyiz. Üyelik Eylem Planına (MAP) dâhil olan Arnavutluk, Makedonya ve Hırvatistan’ın gerçekleştirmekte oldukları reformları dikkatle takip etmekte ve sözkonusu üç ülkenin üyeliği bağlamında bölgesel perspektifin de dikkate alınması gerektiğini düşünmekteyiz. Bunun yanı sıra MAP’a davet edilme arzusunda olan Gürcistan’ın Avrupa-Atlantik yapılarına entegrasyonunu desteklemekte ve bu ülkeyi öncelikle bölgesindeki donmuş ihtilafların çözümü yönünde çaba göstermesi ve Rusya Federasyonu ile ilişkilerini normalleştirmeye yönelik adım atması hususunda teşvik etmekteyiz. Gerek Arnavutluk, Makedonya ve Hırvatistan’ın NATO’ya üyeliğinin, gerek 2006 Riga Zirvesinde Barış için Ortaklık Programına dâhil olan Karadağ, Sırbistan ve Bosna-Hersek’in NATO’yla ilişkilerini geliştirmesinin Balkanlar bölgesinde barış ve istikrarın güçlenmesine katkıda bulunacağına inanıyoruz.

2008 yılının Nisan ayında Bükreş’te düzenlenecek olan NATO Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi, NATO’nun 60. kuruluş yıldönümü münasebetiyle 2009 yılında düzenlenmesi planlanan zirve öncesinde

yapılacak son üst düzeyli buluşma olacaktır. Bükreş Zirvesinin, hem NATO'nun siyasi ve askeri dönüşümüne ilişkin çalışmaların gözden geçirilmesi, hem de bazı ülkelerin İttifak üyeliğine davet edilmesi suretiyle genişleme bağlamında kararların alınması için önemli bir fırsat sunacağını düşünüyoruz.

Ülkemiz **Karadeniz'de deniz güvenliğinin** sağlanmasına büyük önem atfetmekte ve bu konuda öncü rol oynamaktadır. 1998 yılında ülkemiz tarafından ortaya atılan Karadeniz'e sahil devletlerin Deniz Kuvvetleri arasında işbirliğine gidilmesi fikri çerçevesinde, Türkiye, Bulgaristan, Romanya, Gürcistan, Rusya Federasyonu ve Ukrayna arasında 2 Nisan 2001 tarihinde İstanbul'da "Karadeniz Deniz İşbirliği Görev Grubu"nu (BLACKSEAFOR) kuran anlaşma imzalanmıştır. Tüm sahil devletlerin yer aldığı BLACKSEAFOR, yalnızca güven artırıcı bir önlem olarak değil, aynı zamanda sahil devletleri arasında işbirliğini geliştiren bir mekanizma olarak da yararını kanıtlamıştır.

NATO'nun Akdeniz'de yürütmekte olduğu Etkin Çaba Harekatı'nın benzeri olarak nitelendirilebilecek olan ve Deniz Kuvvetlerimizce 2004'ten itibaren Karadeniz'de icra edilmeye başlanan Karadeniz Uyum Harekatı (KUH) ise, bölgede ortaya çıkabilecek terör ve yasadışı göç faaliyetlerinin caydırılmasını ve Türk Boğazlarının güvenliğine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Halihazırda Rusya ve Ukrayna'nın da davetimize icabetle KUH'a katılmalarıyla, anılan hareket uluslararası bir faaliyet niteliğini kazanmıştır. Romanya ise, KUH'a katılım yönünde siyasi karar almıştır.

Türkiye, gerek AB üyesi olmayan Avrupalı bir Müttefik olarak, gerek AB'ye katılım müzakerelerinde olan bir ülke olarak **Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası'nın (AGSP)** geliştirilmesini desteklemektedir.

AGSP sürecinde ülkemiz için önem taşıyan esas hususlar, NATO'nun bu alandaki temel konumu aşındırılmaksızın, AGSP'nin geliştirilmesine ve faaliyetlerine katkı sağlamak, kendi menfaatlerimizin de gereği olarak, Avrupa'nın savunma alanındaki yeteneklerini geliştirmesini desteklemek ve NATO'nun müdahale öngörmediği krizlerde AB'nin sorumluluk üstlenmeye hazır hale getirilmesi olmuştur. Bu hedeflerimizin kademeli şekilde karşılandığını görmekteyiz. Önümüzdeki dönemde bu parametreler içinde ve varılan mutabakat temelinde NATO-AB stratejik işbirliğinin daha da derinleştirilmesi için çaba gösterilecektir. NATO'nun en önemli ülkelerinden olan ve AB'ne tam üyelik yolunda ilerleyen ülkemiz bu alanda önemli bir rol oynayacaktır.

AB, 2003 yılından itibaren NATO desteğinde Balkanlar'da önemli sorumluluklar üstlenmiştir. Ülkemiz AB'nin bu tarihten itibaren Makedonya ve Bosna-Hersek'te üstlendiği tüm askeri ve polis misyonlarına katılmıştır. Aynı şekilde, Türkiye, 2 Aralık 2004 tarihinde AB tarafından Bosna-Hersek'te başlatılan EUFOR-ALTHEA hareketine NATO ile AB arasındaki Uzlaşmış Çerçeve kapsamında önemli katkıda bulunmaktadır. Ayrıca ülkemiz, AB tarafından kurulmakta olan Muharebe Gruplarına katkı sağlama yönünde de karar almıştır. Bu meyanda, Türkiye'nin 2010 yılının ikinci yarısında İtalya'nın çerçeve ülke olacağı bir Muharebe Grubuna katılması öngörülmekte olup, bu konudaki Niyet Mektubu 23 Mayıs 2005 tarihinde imzalanmıştır.

AB ülkelerinin savunma yeteneklerinin geliştirilmesine katkıda bulunmak amacıyla 2004 yılında kurulması kararlaştırılan ve 2005'te faaliyete geçen Avrupa Savunma Ajansı ile Türkiye arasındaki ilişkiyi tesis etmek amacıyla, sözkonusu Ajansla üzerinde mutabık kalınan İdari Düzenlemeler Belgesi onay aşamasındayken, 2005 Nisan ayında GKRY tarafından "siyasi mülahazalar"la engellenmiştir. Ülkemizin üyesi bulunduğu Batı Avrupa Silahlanma Grubu/Örgütü'nden kaynaklanan haklarımızın Avrupa Savunma Ajansı bünyesinde muhafazasını teminen, bu engelin aşılmasına yönelik girişimlerimiz kararlılıkla sürdürülmektedir.

- **AGİT, Silahsızlanma ve Silahların Kontrolü**

Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) Orta Asya ve Kafkasya dâhil olmak üzere 56 katılımcı ülkeyi kapsayan geniş üyelik yapısıyla ve güvenliğin siyasi-askeri, ekonomik ve insani boyutlarını bütünsel bir yaklaşımla dikkate alan "kapsamlı güvenlik" anlayışıyla, Avrupa güvenlik yapılanmaları içindeki önemini korumaktadır. Türkiye, kapsamlı güvenlik anlayışının tüm boyutlarına eşit önem verilmesi ve boyutlardan birinin diğerinin önüne geçmemesi görüşünü AGİT içinde ısrarla savunan ülkelerin başında gelmektedir. Bu konudaki görüşlerimizin AGİT'te yürütülmekte olan çalışmalarda giderek artan bir oranda benimsenmesi memnuniyet vericidir.

Öte yandan, RF ve Batı arasında, AGİT coğrafyasındaki belli başlı güvenlik meselelerine ilişkin yaklaşım farklılıkları nedeniyle AGİT'in 2006 Aralık ayında düzenlenen Brüksel Bakanlar Konseyi toplantısında siyasi bildiri üzerinde uzlaşmaya varılamamış olması ve bu durumun son dört Bakanlar Konseyi toplantısından bu yana sürmekte olması, Avrupa-Atlantik-Avrasya coğrafyasında güvenliğe yönelik yaklaşım farklılıklarının kemikleştiğini göstermektedir. Bununla beraber, Örgütün genişletilmiş bir Avrupa güvenlik diyalogu forumu olarak mevcut güvenlik mimarisi

içerisinde yerini koruyacağı ve “artı değer” sağlamaya devam edeceği değerlendirilmektedir.

AGİT'in alan misyonları aracılığıyla mücavir coğrafyamızdaki (Kosova, Orta Asya ve Güney Doğu Asya) geçiş süreci içerisinde bulunan ülkelerin çağdaşlaşma ve demokratikleşme ile dönüşüm çabalarına yaptığı katkılar, bölgesel güvenliğin ve istikrarın pekiştirilmesi bakımından ülkemiz için önem taşımaktadır. Ülkemiz, AGİT'in bu çabalarına imkânlar ölçüsünde hem maddi hem de uzman insan gücüyle katkı sağlamaya devam edecektir.

AGİT'in bir diyalog ve güvenlik forumu olarak dünyanın diğer bölgelerine de örnek oluşturduğunu görmekten memnuniyet duyuyoruz. Bu durumun en güzel örneğini, Kazakistan tarafından başlatılan **Asya'da İşbirliği ve Güven Arttırıcı Önlemler Konferansı**, CICA (Conference on Interaction and Confidence Building in Asia) oluşturmaktadır. CICA, başlangıcından bu yana üye ülke sayısının artması ve kurumsal yapısının geliştirilmesiyle önemli ilerleme kaydetmiştir. Ülkemiz, CICA Sekreteryası'nın 2007 yılı bütçesine 40 bin ABD Doları maddi katkıda bulunmuş, ayrıca Sekreteryaya İcra Direktörü Vekilliğine bir diplomatımız atanmıştır. CICA'nın AGİT örneğinden yola çıkılarak hazırlanan “Güven Arttırıcı Önlemler Katalogu”nun uygulanması çalışmalarında da ülkemiz aynı aktif tutumu sergilemektedir. 17 Ekim 2007 tarihinde Almatı'da düzenlenen ve CICA'nın 15. yıldönümü vesilesiyle özel önem atfedilen “CICA Kıdemli Memurlar Komitesi Toplantısında”, bugüne kadar izlediğimiz aktif tutum devam ettirilmiş, bu bağlamda 2008 Ocak ayında ülkemizin “yeni risk ve sınamalar” konusunda bir CICA uzmanlar toplantısına ev sahipliği yapmayı hedeflediği açıklanmıştır.

Silahların kontrolü, silahsızlanma, güven ve güvenlik artırıcı önlemler ile kitle imha silahları ve bunları fırlatma vasıtalarının yayılmasının önlenmesi, uluslararası güvenlik ve istikrar bakımından önem taşımaktadır. Başta Orta Doğu olmak üzere, yakın çevremizin kitle imha silahlarından arındırılmış olması, ulusal güvenliğimiz ile bölgesel ve küresel istikrar bakımından önem taşımaktadır. Bu çerçevede Türkiye, silahların kontrolü, silahsızlanma ve yayılmanın önlenmesi alanlarında tüm uluslararası anlaşma ve düzenlemelere taraf olup, bölgesel güven ve güvenlik artırıcı önlemler geliştirilmesi bakımından da ileri bir konuma sahiptir. Bu alanlardaki uluslararası çabalara aktif biçimde katılım, uluslararası anlaşmalara taraf olma ve bunların uygulanmasının takibi, Türkiye'nin ulusal güvenlik politikasının önemli unsurlarını oluşturmaktadır.

Konvansiyonel silahların indirimine yönelik en kapsamlı düzenleme olan **Avrupa'da Konvansiyonel Silahlı Kuvvetler Antlaşması (AKKA)** rejiminin daha güvenli ve istikrarlı bir Avrupa için gerekli temeli oluşturduğunu düşünüyoruz. Ancak son dönemde Rusya Federasyonu, NATO'nun genişlemesine de bağlı bazı gerekçelerle, AKKA'nın güncelliğini yitirdiği savını ileri sürmüş, güvenlik endişelerinin tatmin edici bir şekilde giderilmemesi halinde 12 Aralık tarihi itibarıyla Antlaşmadan doğan yükümlülüklerinin uygulanmasını askıya alacağını açıklamıştır. Diğer yandan, ülkemiz dâhil NATO üyesi ülkeler, RF'nin Gürcistan ve Moldova'daki askeri mevcudiyetine ilişkin "İstanbul yükümlülüklerini" yerine getirmeden, 1999 yılında imzalanmış olan Uyarlanmış AKKA'yı Parlamentolarında onaylamamaktadırlar. RF tarafından gündeme getirilen sorunları ele almak üzere 11–15 Haziran 2007 tarihleri arasında Viyana'da toplanan AKKA Olağanüstü Konferansında (AOK) bu ülkeyi tatmin edecek bir gelişme sağlanamamıştır. Bunu takiben RF, AKKA'ya ilişkin yükümlülüklerini 150 gün içerisinde askıya alacağını (süre 12 Aralık'ta dolmaktadır), ancak bu dönem içerisinde diyaloga açık olacağını Taraf Devletlere bildirmiştir. RF son olarak kanat rejimini de gündeme getirmiştir. Müttefiklerimiz ile işbirliği içerisinde, RF'nin de katıldığı forumlarda konunun ele alınmasına devam edilmektedir.

29–30 Kasım 2007 tarihlerinde, Madrid'de düzenlenen Bakanlar Konseyi Toplantısı'na benim başkanlığımdaki bir heyetle katılmıştır. Bakanlar Konseyi Toplantısı, Rusya Federasyonu'nun AKKA Antlaşmasının uygulanmasını 12 Aralık 2007 günü askıya alma kararının, ayrıca Duma seçimlerinde AGİT gözlemcilerinin etkin katılımlarının Rusya Federasyonu tarafından engellenmesinin ortaya çıkardığı gerilimin gölgesinde yapılmıştır. Madrid Toplantısı sırasında Rusya Federasyonu ile Batı arasındaki AGİT gündeminde bulunan muhtelif konulara ilişkin görüş farklılıklarının devam ettiği müşahede olunmuştur.

Bu yıl da Bakanlar Konseyi Bildirisi üzerinde mutabakat oluşmamış, Gürcistan, Moldova ve Kosova ile ilgili Bakanlar Konseyi Bildirileri yapılamamış, AGİT'in hukuki kişiliğine ilişkin karar tasarısı keza Rusya Federasyonu'nun engelleyici tutumu nedeniyle kabul edilememiştir. Diğer taraftan ülkemiz bakımından önem taşıyan hoşgörüsüzlük ve ayrımcılığın önlenmesine ilişkin karar tasarısı benimsenmiştir. Ülkemiz bundan böyle de AGİT içerisinde Doğu-Batı diyalogunun yeniden tesisi konusundaki yapıcı katkılarını sürdürecektir.

11 Eylül 2001 sonrası dönemin yeni güvenlik koşullarında nükleer, biyolojik, kimyasal silahlarla fırlatma vasıtalarının yayılmasının ve bunların özellikle terör örgütlerinin eline geçmesinin önlenmesi, silahların

kontrolü ve silahsızlanma süreçlerinin en önemli veçhesi haline gelmiştir. Türkiye yayılmaya karşı “sıfır tolerans” politikasını benimsemiş olup, ihracat kontrolü sistemini AB standartları çizgisinde pekiştirmekte ve iç mevzuatında gerekli önlemleri almaktadır. Yeni Ceza Kanunumuz, kitle imha silahlarının yayılmasına sebep olanlar için ağır cezalar öngörmektedir. Öte yandan, kimyasal silahların yayılmasına karşı oluşturulan ulusal mevzuatımız 2006 yılı Kasım ayında onaylanmış ve Aralık ayında yürürlüğe girmiştir.

Ülkemiz, kitle imha silahlarının yayılmasının önlenmesi alanında 2003 yılında hayata geçirilen “Kitle İmha Silahlarının Yayılmasına Karşı Güvenlik Girişimi”ni desteklemekte ve bu girişime somut katkıda bulunmaktadır. Söz konusu girişim, kitle imha silahlarının yayılmasının önlenmesi yönünde mevcut uluslararası çabaları tamamlamakta ve bu silahların yayılmasına katkıda bulunanlara karşı önleyici tedbirler alınmasına imkan tanımaktadır. Girişim kapsamındaki faaliyetlerimiz çerçevesinde 2006 Mayıs ayında ülkemizde kapsamlı bir uluslararası tatbikat icra edilmiş, 37 ülkeden 100 kadar gözlemci bu tatbikata iştirak etmiştir. Söz konusu girişim çerçevesinde düzenlenen etkinliklere katılmaya devam edilmektedir.

ABD ve Rusya Federasyonu devlet başkanlarınca 15 Temmuz’da yapılan bir ortak açıklamayla ortaya atılan ve özellikle 11 Eylül 2001 tarihinden bu yana terörizmle mücadele amacıyla başlatılan uluslararası tedbirler manzumesinin yeni bir halkasını oluşturan “Nükleer Terörizmle Mücadele için Küresel Girişim”e ülkemiz, G-8 ülkeleri, Avustralya, ÇHC ve Kazakistan’la birlikte başlangıç ortağı olarak davet edilmiştir.

Kitle imha silahlarının yayılmasının önlenmesi alanında Türkiye ile ABD arasındaki işbirliğine hukuki zemin kazandırmak amacıyla 2005 yılı Haziran ayında imzalanan bir çerçeve anlaşma ise henüz yürürlüğe girmemiştir.

- **Terörle Mücadele**

Terörizm, dünyada barış ve istikrarın önündeki en önemli tehditlerden biri olmaya devam etmektedir. Küresel nitelikteki bu tehlikeye karşı tüm ülkelerin, ortak bir eylem platformunda birleşmeleri gereklidir. Ülkemiz, BM başta olmak üzere tüm ilgili uluslararası forumlarda terörle mücadele için kararlı ve etkili önlemler alınması gerektiğini kararlılıkla savunmaktadır. Bu konuda kabul edilmiş çok sayıda belge ve beyanda Türkiye’nin yoğun çaba ve katkısı vardır.

ABD’de vuku bulan 11 Eylül saldırılarından sonra BM Güvenlik Konseyi’nde kabul edilen 1373 sayılı karar, Türkiye’nin terörizm konusunda öteden beri savunmakta olduğu hususları, BM üyesi ülkelerin uymaları zorunlu kurallar haline getirmiş ve üye ülkeleri, kararın uygulanması konusunda BM Güvenlik Konseyi’ne bağlı olarak rapor vermekle yükümlü kılmıştır. Bu çerçevede ülkemiz anılan komiteye bugüne kadar beş rapor sunarak örnek bir tutum sergilemiştir.

Ülkemiz BM çerçevesinde terörle mücadele kapsamında akdedilmiş bulunan 12 sözleşmenin tamamına taraftır. Nükleer Terörizmin Önlenmesi Sözleşmesini 14 Eylül 2005 tarihinde imzalamış olup, onay süreci devam etmektedir.

Ülkemiz BM Kapsamlı Terörizm Sözleşmesi’nin müzakere edildiği Genel Kurul 6. Komite çalışmalarına aktif olarak katılmakta ve katkıda bulunmaktadır. Ayrıca, BM eski Genel Sekreteri Kofi Annan’ın Mart 2005’de Madrid’de sunduğu “BM Terörizmle Küresel Mücadele Stratejisi”ni de desteklemektedir.

Türkiye, BM’nin yanısıra, AGİT, NATO ve KEİ gibi örgütlerde de terörle mücadele amacıyla yürütülen çalışmalarda öncü rol oynamaktadır. İkili planda da 70’den fazla ülkeyle terör ve örgütlü suçlara karşı mücadele alanında işbirliği anlaşmaları imzalamış bulunmaktadır.

Terörizmle mücadele konusunda uluslararası platformlarda ve ikili temaslarımızda, terörizmin hiçbir din, ırk, milliyet veya coğrafi bölgeyle irtibatlandırılmayacağını, terörizm ile herhangi bir din arasında bağ kurmaya yönelik her girişimin aslında teröristlerin amaçlarına hizmet ettiğini, bu bağlamda İslam adına gerçekleştirildiği iddia edilen terörist eylemleri şiddetle kınadığımızı her vesileyle dile getirmekteyiz.

• **Uyuşturucuyla ve Örgütlü Suçlarla Mücadele**

Uyuşturucu ve örgütlü suçlar, günümüzde küresel bir nitelik kazanmış ve hemen her ülkeyi tehdit eder hale gelmiştir. Ülkelerin bu tehditle mücadelelerinde tek başlarına başarı sağlamaları mümkün görünmemektedir. Ülkemizin uyuşturucu, örgütlü suç türleri ve yolsuzlukla mücadele konularındaki politikası, bu alandaki uluslararası anlaşma ve sözleşmelere taraf olmak, ikili ve uluslararası işbirliğine girmek ve bilgi değişiminde bulunmak gibi temel ilkelere dayanmaktadır.

Ülkemiz, uyuşturucuyla mücadeleye ilişkin bütün BM Sözleşmeleri’nin yanısıra, BM Yolsuzlukla Mücadele Sözleşmesini, BM Sınıraşan Örgütlü Suçlarla Mücadele Sözleşmesi ile bu Sözleşmeye Ek

İnsan Ticareti, Göçmen ve Silah Kaçakçılığının Engellenmesine dair üç Ek Protokolü imzalamış ve onaylamıştır. Türkiye, sözkonusu Sözleşmelerden doğan yükümlülüklerini yerine getirebilmek amacıyla gereken çabayı göstermektedir.

Ülkemizin BM Uyuşturucu ve Suç Ofisi'ne yapmakta olduğu gönüllü katkıları 2007 için bir milyon Dolara çıkartarak "ana donör" statüsü kazanması ve 2006-2009 döneminde BM Uyuşturucu Maddeler Komisyonu üyeliğini sürdürmesi, bu konudaki kararlılığını açıkça ortaya koymaktadır.

Türkiye uyuşturucu, yolsuzluk ve örgütlü suçlarla mücadelede uluslararası işbirliğinin yanısıra, bölgesel ve ikili işbirliğine de önem atfetmektedir. KEİ, Güneydoğu Avrupa İşbirliği Girişimi (SECI), Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (EİT) gibi platformlarda bu suçlarla mücadeleye ilişkin deneyimlerini paylaşmakta ve ikili ve çok taraflı anlaşmalarla işbirliğinin zeminini güçlendirmektedir.

İnsan ticaretinde hedef ülke olan Türkiye, bu suçla mücadele için ciddi önlemler almaktadır. İnsan ticareti konusunda Ulusal Koordinatör konumunda olan Bakanlığımın başkanlığında, bir "**İnsan Ticareti ile Mücadele Ulusal Görev Gücü**" kurulmuştur. Bu çerçevede ücretsiz "157" acil yardım ve ihbar hattı faaliyete geçmiş, İstanbul ve Ankara'da mağdurlar için sığınma evleri açılmış ve "İnsan Ticareti ile Mücadele Eylem Planı" kapsamındaki diğer projeler hayata geçirilmiştir. Ayrıca Belarus, Gürcistan, Kırgızistan, Moldova ve Ukrayna'yla insan ticaretiyle mücadele alanında İşbirliği Protokolleri imzalanmıştır. 2003 yılı Türkiye-AB Mali İşbirliği programı dâhilinde, İçişleri Bakanlığı tarafından 2006 yılı Ocak ayından itibaren yürütülmekte olan 'İnsan ticareti ile Mücadele Kurumsal Kapasitenin Güçlendirilmesi Projesi' 2007 yılı Temmuz ayında tamamlanmış ve yeni bir eylem planı hazırlanmıştır. Eylem Planının onaylanması aşamasına gelinmiştir. Türkiye'nin inisiyatifiyle, ülkemizin dönem başkanı olduğu Budapeşte Süreci, yine Dönem Başkanlığını yürüttüğümüz Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü (KEİ) ve Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi (UNODC) tarafından, 9-10 Ekim 2007 tarihleri arasında İstanbul'da "Karadeniz'de insan ticareti" konulu bir konferans düzenlenmiştir. Budapeşte Süreci çerçevesinde "Kıdemli Memurlar Toplantısı" 12-13 Aralık 2007 tarihlerinde Trabzon'da yapılacaktır.

- **Yasadışı Göçün Önlenmesi**

Türkiye, coğrafi konumu nedeniyle gerek Batı ülkelerine geçişte transit güzergah, gerek hedef ülke olarak önemli ölçüde yasadışı göçe

maruz kalmaktadır. Sorun büyük ve uluslararası mahiyette olup, çözümleri herhangi bir ülkenin tek başına sahip olduğu olanakların ötesindedir. Çözüm, uluslararası külfet paylaşımını gerekli kılmaktadır. Ülkemizde 1995-2006 yıllarında yakalanan yasadışı göçmen sayısı 600.000'i geçmiştir. Yasadışı göçün günümüzdeki belirgin özelliği "örgütlü şebekelerce" düzenlenmesidir. 2002-2006 döneminde yakalanan göçmen kaçakçısı sayısı da 5000'e ulaşmıştır.

Geri Kabul Anlaşmaları yasadışı göçün sonuçlarının ortadan kaldırılması ve ülkeleri önlem almaya teşvik etmede kullanılan yasal araçlardan biridir. Türkiye bugüne kadar Yunanistan, Suriye, Kırgızistan, Romanya ve Ukrayna'yla Geri Kabul Anlaşması imzalamıştır. Yasadışı göçle mücadelede doğumzdaki kaynak ülkelerle de Geri Kabul Anlaşmaları akdedilmesine önem verilmektedir. Bu düşünceyle, başta Pakistan ve İran olmak üzere 16 ülkeye ikili Geri Kabul Anlaşması imzalanması teklif edilmiştir.

- **Su ve Çevre**

Su konusu son yıllarda uluslararası gündemin üst sıralarında yer almaya başlamıştır. Suyun dünya kamuoyunun ilgisini giderek artan bir biçimde çekmesinin başlıca nedenleri arasında nüfus artışı, hızlı şehirleşme ve sanayileşmenin yol açtığı su ihtiyacı, küresel ısınma ve iklim değişikliği gibi belli başlı olgular sayılabilir. Su sıkıntısının gelecek 20-25 yıl içerisinde Orta Doğu dâhil bazı bölgelerde su krizine dönüşmesi ihtimali mevcuttur. Bu nedenle, ikamesi mümkün olmayan bu doğal kaynağın, 21. yüzyılın stratejik kaynaklarından biri olacağı genel kabul görmektedir.

Su kaynakları politikamız, suyun ülkemizin ekonomik ve sosyal kalkınmasındaki yeri, su ve gıda güvenliği hususlarındaki önceliklerimiz, AB ile tam üyelik müzakereleri ve küresel ve bölgesel gelişmeler göz önünde bulundurularak tespit edilmektedir.

Türkiye su kaynaklarının değerlendirilmesi ve bu bağlamda nehir havzaları yönetimi konusundaki bilgi birikimi ve deneyimini başta komşular olmak üzere, tüm ülkelerle paylaşma arzusundadır. Bu düşüncelerle 16-22 Mart 2009 tarihlerinde düzenlenecek 5. Dünya Su Forumuna ev sahipliği yapma görevini üstlenmiş bulunmaktadır. Türkiye'nin bu faaliyete adanlığının kabul görmesi, ülkemizin bu alandaki politikalarının etkinliğinin bir göstergesini oluşturmaktadır.

Türkiye sınıraşan suları, kıyıdaş ülkeleri içine alacak potansiyel bir anlaşmazlık kaynağı olarak görmemekte, aksine bu akarsuların komşu

lkeler arasında yeni işbirliği alanları aılmasında yarar sağlayacağına inanmaktadır. Bu düşünceden hareketle, ülkemizin sınıraşan akarsularının faydalarının diğer kıyıdaş komşularımızla paylaşılmasına yönelik çalışmalarımız ile, ikili ve üçlü düzeydeki temaslarımız da verimli bir şekilde sürdürülmektedir. Bu bağlamda Edirne ve çevresinde büyük oranda maddi zarara yol açan taşkınların önlenmesi amacıyla “Taşkın Erken Uyarı Sistemi”nin kurulması için Yunanistan ve Bulgaristan, Tunca Barajı’nın inşası için de Bulgaristan nezdinde girişimlerimiz devam etmektedir.

Ekonomik ve sosyal gelişmenin, doğal kaynakların korunmasına ve **evre** zerinde oluşan insan baskısının azaltılmasına bağlı olduğu günümüzde kabul edilen bir gerçektir. Çevrenin korunması alanında karşı karşıya olunan sorunlara çözüm bulunması büyük önem taşımaktadır. Küresel etkiler yaratabilen evre sorunları, karmaşık bir nitelik göstermekte ve çoğunlukla sosyo-ekonomik konularla bağlantılı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ülkemiz, evre sorunlarının çözümüne katkı amacıyla, ulusal çıkarlarını ve sosyo-ekonomik konumunu da göz önünde bulundurmak suretiyle, gerek BM düzeyinde, gerek bölgesel düzeyde pek çok uluslararası sözleşmeye taraf olmuştur.

Ancak, günümüzde, küresel ısınma, kuraklık ve lleşme, biyolojik çeşitliliğin yok olması gibi evre sorunları, devletlerin tek başlarına çözüm getirebilecekleri konular olmak durumundan çıkmışlardır. Özellikle, son zamanlarda, küresel ısınmanın yol açtığı iklim değişikliğinin artık yadsınamaz bir gerçek olduğunun ve tüm insanlığı etkileyecek olumsuz sonuçlar doğuracağının bilimsel verilerle de kanıtlanmış olması, konuyu uluslararası gündemin en üst seviyelerine taşımıştır.

Nitekim, iklim değişikliği ile küresel mücadele hususu, BM. 62. Genel Kurulu’nun birinci önceliği olarak belirlenmiştir. Konu, aynı zamanda, BM Güvenlik Konseyi’nin de gündemine girmiştir. Ülkemizin, iklim değişikliği ile mücadele alanındaki küresel çabalara katkıda bulunması, 2009-2010 dönemi için BM Güvenlik Konseyi geçici yeliğine adaylığımız açısından da bilhassa önem arzetmektedir.

Türkiye’nin iklim değişikliğine yönelik çalışmaları desteklediği ve uluslararası düzeyde kabul görmüş “sürdürülebilir kalkınma” ve “ortak fakat farklı sorumluluklar” ilkeleri çerçevesinde uygulamaya önem attetiği, tarafımızdan uluslararası platformlarda dile getirilmektedir.

Bununla birlikte, ülkemizin, iklim değişikliği ile küresel mücadeleye verdiği önemi göstermesi bakımından, ulusal çalışmalara ivme kazandırması gerekmektedir. Bu konunun, AB'ye tam üyelik müzakerelerimiz bağlamında da önemli olduğu açıktır.

- **Uluslararası ve Bölgesel Ekonomik Örgütler**

Ülkemiz **Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD)** çalışmalarını yakından takip etmekte ve eğitimden ekonomik kalkınmaya birçok alanda sürdürülen faaliyetlere aktif olarak katılmaktadır. OECD ile ilişkilerimizde eşgüdümü pekiştirerek, etkinliğimizi daha da artırabilmek için, OECD konularıyla yakından ilgili Bakanlık ve kuruluşlarımızın temsilcilerinin katılımıyla senede iki defa eşgüdümlü toplantıları düzenlenmeye başlanmıştır. Bu çerçevedeki ilk toplantı 18-19 Nisan 2007 tarihlerinde Paris'te yapılmış ve OECD ile ilişkilerimizde bir yol haritası görevi görecek olan "strateji belgesi"nin taslağı ortaya çıkarılmıştır. OECD Genel Sekreteri'nin 17-19 Ekim 2006 tarihlerinde Ankara'ya yaptığı ziyaret sırasında kamuoyuna açıklanan "OECD Türkiye Ekonomik İnceleme Raporu", ülkemizin son yıllarda kaydettiği gelişmeyi ve mevcut olumlu performansı göstermesi açısından önem taşımış, Türkiye'nin ekonomik görüntüsü ve konusunda hem iç piyasalara, hem de uluslararası piyasa ve yatırımcılara olumlu mesajlar vermiştir. OECD yetkilileri 2008 yılı Ekonomik İnceleme Raporu'nun hazırlıkları çerçevesinde 30 Ekim-3 Kasım tarihlerinde Ankara ve İstanbul'a bir çalışma ziyareti gerçekleştirmişlerdir. İstanbul'da bulunan OECD Özel Sektörü Geliştirme Merkezi, OECD'nin yakın bölgemizdeki ülkelere yönelik çalışmalarında kullanılmakta ayrıca, Ankara'da yerleşik OECD Vergi Eğitim Merkezi de bölgemizde bulunan ülkelerin uzmanlarına bu alanda eğitim vermektedir. OECD bünyesinde başlatılan Ortadoğu ve Kuzey Afrika (MENA) girişimini başından bu yana destekleyen Türkiye, çeşitli MENA toplantılarına evsahipliği yapmaktadır.

2001 Kasım ayında başlatılan "**Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ)** Doha Ticaret Müzakereleri" devam eden yoğun görüşmeler sonucunda uzlaşma sağlanamaması üzerine Temmuz 2006'da askıya alınmıştır. Doha Müzakereleri, BM Binyıl Hedefleriyle uyumlu olarak, özellikle En Az Gelişmiş Ülkelerin (EAGÜ) ve Gelişme Yolundaki Ülkelerin (GYÜ) kalkınma çabalarına destek olabilecek bir süreç olarak başlamıştır. Müzakerelerin kilitlenmesinin en önemli nedeni, tarım alanında daha serbest ve adil bir ticaret düzeni oluşturulması konusunda bir uzlaşmaya varılamaması olmuştur. Şubat 2007'ye gelindiğinde müzakereler yeniden başlatılmış olmakla birlikte, bazı olumlu gelişmelere rağmen, taraflar arasındaki ciddi görüş ayrılıkları devam etmektedir.

Ülkemizin girişimleri ile 25 Haziran 1992 tarihinde İstanbul Zirvesi sırasında yayımlanan Deklarasyonla kurulan **Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü'nün (KEİ)** ana hedefi bölgesel işbirliği stratejileri geliştirmektir. Bu stratejiler arasında bölgenin mukayeseli üstünlüklerini belirlemek, karşılıklı yatırımlar için öncelikli sektörleri ve bölgesel işbirliğinin maliyet ve yararlarını saptamak ve küresel düzeyde bölgenin oynaması gereken ekonomik rolü tespit etmek yer almaktadır. Ülkemiz, 1 Mayıs-1 Kasım 2007 tarihleri arasında KEİ Dönem Başkanlığını yürütmüştür. Dönem Başkanlığımız süresince sözkonusu görevin getirdiği yükümlülükler çerçevesinde KEİ'nin etkinliğinin artırılması konusundaki çabalarımızı ortaya koyacak faaliyetler düzenlenmesine gayret gösterilmiştir. 25 Haziran 2007 tarihinde ülkemizin ev sahipliğinde İstanbul'da Çırağan Sarayı'nda, "Yeni Ufuklara Yelken Açmak" teması altında KEİ 15. Yıl Zirvesi yapılmıştır. Sayın Cumhurbaşkanımızın başkanlığında gerçekleştirilen Zirve'de, 12 üye ülkeden 9'u Devlet Başkanı düzeyinde; Yunanistan ve Arnavutluk Başbakan; Ermenistan ise, Dışişleri Bakanı düzeyinde temsil edilmişlerdir. Zirve'ye, gözlemci ülkelerden, KEİ ile ilişki içinde olan uluslararası örgütler ve sivil toplum kuruluşlarından da yüksek düzeyde katılım olmuştur. Temsil düzeyi itibariyle sözkonusu Zirve, KEİ'nin kuruluşunun gerçekleştirildiği 1992 tarihli Zirve'den sonra en üst düzeyde katılım sağlanması yönüyle dikkat çekmiştir. Bu durum bölgesel işbirliği girişimlerinde oynadığımız olumlu rolün sürdürdüğünün genel bir göstergesi olmasının yanında, üye devletlerin KEİ'ye yeni bir atılım ve canlılık kazandırma yönündeki kararlılıklarının da işareti olmuştur.

KEİ Dönem Başkanlığı, 25 Ekim 2007 tarihinde Ankara'da yapılan KEİ 17. Dışişleri Bakanları Konseyi Toplantısı ile Ukrayna'ya devredilmiştir. Sayın Cumhurbaşkanımızın açılış konuşmasını yaptığı toplantıya, altı üye ülke Dışişleri Bakanı, diğerleri ise Dışişleri Bakanı Yardımcısı başkanlığındaki heyetlerle iştirak etmiştir. KEİ gözlemci ülkelerinin/örgütlerinin de temsil edildiği toplantıya, ayrıca, KEİ bağlı kuruluşlarının başkanları, bu meyanda Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü Parlamenter Asamblesi (KEİPA) Başkanı ve Gürcistan Parlamento Başkanı, KEİ sektörel ortakları, BM Genel Sekreteri'nin Siyasi İşler Yardımcısı ve AGİT Genel Sekreteri'nin temsilcisi de katılmışlardır.

Türkiye, Dönem Başkanlığı sırasında KEİ'ye bir çok somut proje önerisi sunmuştur. Bunlar arasında "Hızlı Yol Modeli", KEİ'nin istekli ve yeterli kapasitesi bulunan sınırlı sayıda ülkesi arasında işbirliği yapılabilmesinin yolunu açmak suretiyle, KEİ çerçevesinde işbirliği faaliyetlerine ivme kazandırılmasını hedeflemektedir. Keza, KEİ bünyesinde, ülkemizin önerisiyle, Karadeniz'de hidrokarbon

kaynaklarının araştırılması ve işlenmesinde işbirliğini amaçlayan bir “Ad Hoc” Çalışma Grubu oluşturulmuştur. Söz konusu Çalışma Grubu ilk toplantısını 5-6 Eylül 2007 tarihlerinde İstanbul’da yapmıştır. Dönem Başkanlığımız sırasında gündeme getirilen Bursa’da bir KEİ Ticaret Merkezi oluşturulmasına yönelik proje halihazırda KEİ’nin ilgili Çalışma Grubu’nun gündeminde ele alınmaktadır. RTÜK tarafından hazırlanan ve KEİ ülkelerinin yayın düzenleyici kuruluşları arasında işbirliğini öngören projemiz de KEİ’nin ilgili çalışma grubunun gündeminde. Ayrıca, TÜRKSAT A.Ş. tarafından uydu teknolojisinin bölge ülkelerinin çeşitli ihtiyaçlarına yönelik kullanımı amacıyla hazırlanan üç proje de ahiren KEİ Sekreteryası’na sunulmuştur. Söz konusu projeler, uydu aracılığıyla KEİ ülkelerindeki üniversiteler arasında e-eğitim platformu oluşturulması, Karadeniz’de petrol sızıntı ve tabakalarının tespiti ve denizde e-sağlık uygulamaları platformu oluşturulmasını hedeflemektedir. KEİ’nin bölgede AB ile olumlu ve yararlı bir işbirliği geliştirebileceğini düşünen ülkemiz, KEİ ile AB arasında gelişmekte olan işbirliğini desteklemektedir. KEİ-AB etkileşimi bir süreç olup, temaslar devam etmektedir. Bu bağlamda, KEİ Troykası ile AB Doğu Avrupa ve Orta Asya Çalışma Grubu (COEST) arasında 21 Mayıs 2007 tarihinde Brüksel’de ayrı bir toplantı yapılmıştır. AB Komisyonu, 25 Haziran 2007 tarihinde KEİ’de gözlemcilik statüsü kazanmıştır. Böylece AB’nin KEİ çerçevesindeki işbirliği faaliyetlerini yerinde izleyerek, AB politikaları çerçevesinde karşılıklı yarara dayalı işbirliği imkanlarını daha iyi değerlendirebileceği düşünülmektedir.

Kurucularından olduğumuz **Ekonomik İşbirliği Teşkilatı** (EİT), EİT, Türkiye’nin Orta Asya Türk Cumhuriyetleri ile birlikte üye olduğu tek bölgesel ekonomik teşkilattır. Türkiye, konumu, gelişmişlik düzeyi ve tüm dünya ile siyasi ve ekonomik ilişkileriyle EİT içinde önemli bir ülkedir. EİT bölgesinin zengin enerji kaynaklarının akılcı bir şekilde kullanılması ve uluslararası pazarlara ulaştırılması ülkemiz bakımından da önem taşımaktadır.

Ayrıca, Örgüt içinde ticaretin geliştirilmesi, ticaret rejimlerinin şeffaflaştırılarak Dünya Ticaret Örgütü kural ve standartlarıyla uyumlaştırılması, denize çıkışı olmayan Orta Asya ülkelerinin dünya ticaret merkezlerine açılımlarını sağlayacak ulaştırma hatlarının geliştirilmesi ve eksik hatların tamamlanması ülkemizin öncelikleri arasında yer almaktadır.

20 Ekim 2007 tarihinde Afganistan’ın Herat kentinde yapılan ve benim de katıldığım 17. EİT Bakanlar Konseyi toplantısı, ülkemizin örgüte verdiği desteğin ve etkinliğinin artırılması için atılması gereken adımlara ilişkin görüşlerimizin iletilmesine fırsat sağlamıştır.

“Gelişen 8 Ülke” (D-8) çerçevesindeki işbirliği süreci devam etmektedir. D-8 üyesi ülkeler arasında ticaretin artırılması ve serbestleştirilmesi hedefi önceliğini korumaktadır. Öte yandan, D-8 çerçevesinde 2007 yılında 27-30 Haziran tarihlerinde Antalya’da 1. Sivil Havacılık Genel Müdürleri Toplantısı yapılmıştır. Ulaştırma Bakanlığımız Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü sözkonusu toplantı sırasında “D-8 Sivil Havacılık Çalışma Grubu Kurulmasına Dair Mutabakat Muhtırası” taslağı sunmuştur. Ayrıca, anılan Çalışma Grubu’nun 2007-2009 yılları arasındaki başkanlığını ve daimi sekreteryasını da üstlenmeye hazır olduğunu duyurmuştur. Sözkonusu toplantının ikincisi 8-10 Eylül 2007 tarihlerinde Tahran’da yapılmıştır. Ülkemizden Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü’nden üst düzey katılım olmuştur. Temmuz 2007 tarihinde İstanbul’da yapılan 5. Dünya Odalar Kongresi marjında D-8 Ticaret Odaları Başkanları toplantısı yapılmıştır.

- **Kültürel İşbirliği ve Tanıtma**

Kültürel boyut, egemen devletler arasında siyasi ve ekonomik ağırlıklı olarak şekillenen ilişkiler örgüsünü tamamlayıcı, ilişkilerin kapsam ve içerik itibariyle zenginleştirilmesine matuf bir işlev görmektedir. Bu vasfıyla, kültürel faaliyetler, ülkeler arasındaki ilişkilerin artık kamusal alandan toplumsal düzleme aktarılmasına ve kitleler arasında daha yaygın bir etkileşim sağlanmasına imkan vermektedir. Kültürel faaliyetlerin ikili ilişkilerin geliştirilmesinde sahip olduğu önemi müdrik olarak, Bakanlığımız, diğer kurumlarımızla işbirliği halinde, yurtdışındaki kültürel etkinlikleri desteklemekte, gerektiği durumlarda büyük tanıtım projelerinin oluşturulması ve gerçekleştirilmesine öncülük etmektedir.

Dostane ilişkilere sahip olduğumuz ülkelerle mevcut bağlarımızın kültürel içerikli açılımlarla korunması ve daha da güçlendirilmesi dış politikamızda giderek ön plana çıkan bir yaklaşımdır. Bu politikanın somut bir yansıması olarak, Türk Haftaları/Günleri adı altında sayısız etkinliğe katkıda bulunulmakta, Şikago Türk Festivali ve New York Türk Günü Yürüyüşü gibi geniş kitlelere yönelik tanıtım kampanyalarını destekleyegelmekte, bunun yanı sıra, 2007 yılında ülkemizde “Rus Kültür Yılı” etkinliklerinin gerçekleştirilmesini teminen Kültür ve Turizm Bakanlığımız ile uyumlu ve verimli bir işbirliği örneği sergilemekte; 2008 yılında Rusya Federasyonunda düzenlenecek "Türk Kültür Yılı"nın hazırlık çalışmalarına katkılarını sürdürmekte; ülkemiz ile Güney Kore arasında diplomatik ilişkilerin kuruluşunun 50. yıldönümü vesilesiyle 2007 yılında karşılıklı olarak düzenlenen kültürel faaliyetlerin altyapısının oluşturulmasında ve gerçekleştirilmesinde aktif bir şekilde rol almaktadır. Fransa’da ülkemizin geniş kapsamlı tanıtımı amacıyla 2009 yılında "Türk

Mevsimi" ismi altında büyük bir projenin hazırlıklarına başlanmış olup etkinliğin hukuksal ve kurumsal altyapısını oluşturmak amacıyla Fransız tarafıyla temaslarımız devam etmektedir.

Bu anlayış doğrultusunda, Madrid'deki ilk Türk diplomatik temsilciliğin açılışının 150. yıldönümü ve İspanya ile Osmanlı İmparatorluğu arasında diplomatik ilişkilerin kurulmasının 225. yıldönümü dolayısıyla, 2007-2008 döneminde akademik, kültürel ve sanatsal etkinlikler düzenlenmiştir. Benzer şekilde, ülkemizle Vietnam arasında diplomatik ilişkilerin kuruluşunun 30. yıldönümü ve ülkemizle Tayland arasında diplomatik ilişkilerin kurulmasının 50. yıldönümü vesilesiyle 2008 yılında Vietnam ve Tayland ile karşılıklı olarak kültürel etkinlikler gerçekleştirilecektir.

Ülkemiz bir yandan kendi girişimiyle büyük ölçekli tanıtım projelerini yürütürken, kültürel işbirliğinin sağlam bir hukuki zemine dayandırılması yönündeki çalışmalarına da devam etmektedir. Bu meyanda, yürürlükte bulunan Kültürel Değişim Programları ve Kültürel İşbirliği Protokollerinin yenilenmesi ve bu tür metinlerin daha fazla ülke ile imzalanması için gayret sarf edilmekte, ulusal kimliğimizin yazılı kayıtları olan arşivlerin ortak tarihi geçmişimiz bulunan ülkelerin geçmişine ışık tutması bakımından artan sayıda ülke ile işbirliği anlaşmaları-protokolleri imzalanmaktadır. 2007 yılı itibariyle yaklaşık 80 ülke ile Kültürel Değişim Programı ve Kültür İşbirliği Anlaşması imzalanmış bulunmaktadır.

Bir ülkede yerleşmiş değer ve normların eğitim-öğretim yoluyla başka ulusların bireylerine aşılması ve böylece uzun vadede olumlu kanaat oluşturulması kültür politikasının en etkin yöntemlerinden birini oluşturmaktadır. Burs sağlanması bu politikanın somut bir göstergesidir. Türkiye de, Soğuk Savaş sonrasında genişleyen kültürel coğrafyasında ortaya çıkan olumlu koşulların varlığını akılcı bir şekilde kullanmak suretiyle dost ve akraba devlet ve topluluklardan öğrencilere 1992 yılından bu yana Büyük Öğrenci Projesi kapsamında burslar vermeye başlayarak ortak tarihi geçmişe ve kökene sahip olduğumuz kitlelerle kültürel sahada yakınlaşma yönünde bir atılım gerçekleştirmiştir. Büyük Öğrenci Projesi kapsamında, 2007 yılı itibariyle 25.000 civarında öğrenci ülkemizde öğrenim görmüştür. Türkiye'de öğrenimlerini tamamlayarak ülkelerine dönen öğrencilerden en azından bir kısmının orta vadede karar verici makamlarda görev almalarının ikili ilişkiler açısından taşıdığı potansiyelin önemi takdir buyurulacaktır.

Türk kökenli ve Türk Dili konuşan ülkelerin birbirlerini daha iyi anlamalarının sağlanması ve bu ülkelerin kültür ve sanatlarının korunması ile geliştirilmesini amaçlayan Türk Kültür ve Sanatları Ortak

Yönetimi (TÜRKSOY) teşkilatının faaliyetleri Bakanlığımızın yakın desteği ve yapıcı katkılarıyla başarılı şekilde sürdürülmektedir.

Genel olarak dünya kamuoyunda ve özellikle Avrupa kamuoyunda ülkemiz hakkında nesnel bir bakış açısına dayanan olumlu bir görüntü oluşturulması amacıyla tanıtım etkinliklerinin dış politikamızda giderek artan bir öneme sahip olduğu bu ortamda, Türkiye'nin kültürel mirasını, dilini, kültürünü ve sanatını tanıtmak amacıyla, Bakanlığımız Türkiye'de Yunus Emre Araştırma Enstitüsü ve yurtdışında Yunus Emre Kültür Merkezleri açmak üzere Yunus Emre Vakfı'nın kurulmasını öngören kanun taslağının Kültür ve Turizm Bakanlığımızca hazırlanması çalışmalarına katkıda bulunmuştur. Tasarı 5 Mayıs 2007 tarihinde TBMM tarafından kabul edilmiş ve 18 Mayıs 2007 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Yurtdışında faaliyet gösteren 14 Türk Kültür Merkezinin Yunus Emre Vakfı bünyesine dâhil edilmesi ve önümüzdeki dönemde Yunus Emre Vakfının yurtdışında açılacak şubeleri şeklinde faaliyet gösterecek Merkezlerin oluşturulmaları hususunda gerekli çalışmalar yapılmaktadır.

Mevlana'nın barışçıl felsefesinin kendi misyonu bakımından önemini dikkate alan UNESCO, Mevlana'nın 2007 yılına rastlayan 800. doğum yıldönümü etkinliklerine Türkiye'nin girişimi üzerine, katılma kararı almıştı. Ülkemiz, bu yıldönümünü dünyanın farklı coğrafyalarında ve Birleşmiş Milletler New York Merkezi, Birleşmiş Milletler Cenevre Merkezi ve Paris'teki UNESCO Merkezinde düzenlenen etkinliklerle kutlamaktadır. Bu kutlamalarla, Mevlana'nın barış, hoşgörü, sevgi mesajı Saraybosna'dan Santiago'ya, New York'tan Paris'e geniş kitlelere iletilmiş ve aynı zamanda ülkemizin ve ülkemiz kültürünün tanıtımına katkıda bulunulmuştur. Bu bağlamda, UNESCO bir Mevlana madalyası çıkarmıştır.

Yurtdışında bulunan Türk kültür varlığına ait tarihi ve mimari eserlerin korunması ve asıl özelliklerine sadık kalarak restore edilmeleri konularında çalışmalarımız, Bakanlığımızın eşgüdümünde yoğun biçimde sürdürülmektedir. Balkanlar, Ortadoğu ve Magrip ülkeleri başta olmak üzere Osmanlı İmparatorluğu'nun bulunduğu çok geniş coğrafyada mevcut tarihi ve kültürel eserlerimizin onarımı ve yenilenmelerine yönelik somut çalışmalarda gelişmeler kaydedilmiştir.

Diğer yandan, birçok uygarlığa ait sayısız eserin bulunduğu ülkemizden yasadışı yollarla yurtdışına kaçırılmış olan tarihi eserlerin ülkemize iadesini sağlamak için gerekli girişimler yapılmakta, bu girişimleri destekleyici yasal çalışmalar da tamamlanmaktadır. Bu sayede bazı tarihi ve arkeolojik eserlerin ülkemize iadeleri sağlanmaktadır.

Ülkemizin tanıtımı faaliyetleri çerçevesinde, dünyanın en önemli tanıtım sergi ve fuarlarından EXPO 2015 Dünya Fuarını düzenlemeye aday olan İzmir'in seçilmesine yönelik çalışmalarımızı büyük bir istek ve çabayla sürdürmekteyiz. 1851 yılından bu yana dünyanın önemli sergilerine ve fuarlarına katılmaktayız ve 2005 yılında Japonya'da düzenlenen EXPO 2005 dünya fuarında altın madalya kazanmış bulunuyoruz. İzmir'in EXPO 2015 için adaylık başvurusu Paris Büyükelçiliğimiz aracılığıyla 3 Mayıs 2006 tarihinde Paris'te yerleşik Uluslararası Sergiler Bürosu'na (BIE) iletilmiştir. Mart 2008'de yapılacak EXPO 2015 seçimlerinde rakibimiz İtalya'nın Milano şehridir. Türkiye, 150 yıllık geçmişinde 63 kere düzenlenen sergilerin hemen tümüne katılmış olmakla beraber ilk defa organizasyonun ev sahipliğine aday olmuştur. EXPO 2015 İzmir'in teması, "Daha İyi Bir Yaşam İçin Yeni Yollar: Herkes İçin Sağlık"tır. 2015 yılına kadar bu alandaki gelişmelerin belirli bir noktaya ulaşmasının beklendiği bu tema, EXPO'lar çerçevesinde ilk kez işlenmekte olup sağlık konusu BM Bin Yıl Kalkınma Hedeflerinin en önemli unsurları arasında yer almaktadır. "Herkes İçin Sağlık" bütün dünya halklarını doğrudan ilgilendiren, tüm ülkelerin tecrübesi, birikimi ve katkısıyla irdelenmek ve işlenmek suretiyle geliştirilecek bir temadır.

Sayın Cumhurbaşkanımız, BİE'nin 26-27 Kasım 2007 tarihlerinde Paris'te yapılan 142. Genel Kurul'una katılmış ve bir konuşma yapmıştır. Bu ziyaret, EXPO 2015 İzmir adaylığımıza ülke ve devlet olarak verdiğimiz desteğin BİE delegelerine ve BİE üyesi ülkelere en üst düzeyde vurgulanması bakımından çok yararlı olmuştur.

İzmir ve Türkiye'nin, EXPO 2015'in ülkemizde yapılması halinde, başta İzmir'de alt yapı çalışmalarında büyük bir dönüşüm sağlanması, şehrin uluslararası kimliğinin, bir sağlık merkezi olma konumunun pekiştirilmesi, ek yabancı yatırımların, çok daha büyük sayıda yabancı turistin Türkiye'ye çekilmesi gibi büyük kazanımları olacaktır. Mevcut tahminler ışığında, 2015 yılında İzmir'de düzenlenmesi amaçlanan EXPO'nun açık bulunacağı 6 ay süresince 39 milyon kişi tarafından ziyaret edilmesi beklenmektedir. Ayrıca, EXPO 2015'in İzmir'de yapılmasıyla ilk kez bir evrensel sergi, nüfusunun çoğunluğu Müslüman olan bir ülkede yapılmış olacaktır. Bu sadece İzmir ve Türkiye'de değil, aynı zamanda Balkanlar, Orta Doğu, Kafkaslar, Orta Asya ve Güneydoğu Avrupa'da da bir ilk olacaktır.

- **Yurtdışında Yaşayan Vatandaşlarımız/Konsolosluk**

Dünya üzerinde 118 ülkede yaklaşık 5 milyon vatandaşımız yaşamaktadır. Bunların büyük bölümü 1960'ları takip eden dönemde çalışmak üzere Avrupa ülkelerine giden vatandaşlarımızdan ve onların ailelerinden oluşmaktadır. Ayrıca eğitim amacıyla ABD, Kanada ve Avustralya gibi ülkelerde vatandaşlarımız da bulunmaktadır. Vatandaşlarımızın yoğun olarak yaşadığı Avrupa ülkelerinde zaman içinde vatandaşlarımızın başta ekonomik olmak üzere siyasi ve kültürel hayata artan ölçüde katılmaya başladıkları müşahede edilmektedir.

Bu alanda ülkemiz politikalarının ana eksenini vatandaşlarımızın buldukları ülkelerin toplumsal dokusuna, asimile olmadan entegre olmaları teşkil etmektedir. Bu çerçevede, yurtdışındaki Türklerin ülkemizle olan bağlarının güçlendirilmesi, benliklerinin korunması, durumlarının iyileştirilmesi, eğitim, kültür, din ve diğer alanlarda götürülen hizmetlerin geliştirilmesi yönünde yoğun çaba gösterilmektedir. Bu hizmetler kapsamında halen yurtdışında 1071 öğretmen ile 930 din görevlisi görev yapmaktadır.

Bu faaliyetlerin yürütülmesinde, ilgili ülke makamlarıyla işbirliği içerisinde olmaya özel önem verilmektedir. Bu çerçevede çeşitli danışma yapılanmalarının oluşturulması ve ortak girişimlerin başlatılması yoluyla işbirliğinin kurumsallaşmasına özel önem verilmektedir. Ayrıca vatandaşlarımızın buldukları ülkelerdeki haklarının daha iyi korunması için her türlü çaba sarf edilmektedir. Bu çerçevede, çalışan nüfusumuz ve aile fertlerinin sosyal haklarının korunmasına yönelik olarak başta Avrupa ülkeleri olmak üzere 24 ülkeyle ikili sosyal güvenlik anlaşmaları imzalanmıştır.

Paralel bir çalışma ise, vatandaşlarımızın kendi aralarındaki iletişim ağını genişletmeleri ve dayanışmayı güçlendirmeleri için teşvik edilmeleridir. Gerek buldukları ülke makamlarıyla, gerek vatandaşlarımızın kendi aralarındaki işbirliğini geliştirmeye yönelik bu çift taraflı çabaların olumlu sonuçları alınmaya devam edilmektedir.

Yurtdışında bulunan vatandaş derneklerimizle yakın işbirliği yapılmakta, anadilimizin ve kültürel değerlerimizin korunması ve yeni nesillere aktarılması çerçevesinde bütçe olanaklarımızla sınırlı katkı sağlanmaya çalışılmaktadır.

Son dönemde bazı Avrupa ülkelerinde göç mevzuatlarının sertleştirilmesine yönelik olarak yapılan değişikliklerin, vatandaşlarımız

açısından olumsuz etkilerinin giderilmesi amacıyla gözden geçirilmesi için girişimlerimiz devam etmektedir.

Yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızın hak ve çıkarlarının korunması Bakanlığımın temel görevlerindedir. Bu amaçla, Konsolosluklarımızca, ilgili ülke makamları nezdinde girişimler yapılmakta, vatandaşlarımızı bilgilendirme ve yönlendirme faaliyetleri sürdürülmektedir. Konsolosluk himayesini daha etkin kılmak amacıyla çok sayıda vatandaşımızın bulunduğu ülkelerdeki 26 Dış Temsilciliğimizde vatandaşlarımıza hukuk danışmanlığı hizmeti verilmektedir.

Vatandaşlarımızın AB ülkelerinden vize almak konusunda karşılaştığı sorunlar, her düzeydeki görüşmelerin ana gündem maddelerindedir. AB ile Gümrük Birliği'ni gerçekleştirmiş ve "Müzakereci Ülke" konumundaki Türkiye'ye yönelik katı vize uygulamalarına son verilmesi ve vatandaşlarımızdan vize başvurusu sırasında istenen belgelerin sayısının asgariye indirilerek işlemlerin kolay ve hızlı hale getirilmesi yönünde AB ülkeleri nezdindeki ısrarlı girişimlerimiz sürdürülmektedir.

Konsolosluk işlemlerinde teknolojiden yararlanılmasına özel önem verilmektedir. Yurtdışında yaşayan vatandaşlarımıza daha süratli ve kaliteli hizmet sunmak amacıyla Dış Temsilciliklerimizde konsolosluk otomasyon programının bir ileri aşaması olarak Konsolosluk.NET projesi başlatılmıştır. 2005 yılı sonunda Almanya'da uygulanmaya başlanan proje kapsamında bugün başta AB üyesi ülkelerdekiler olmak üzere, toplam 75 Dış Temsilciliğimiz sözkonusu programa dâhil edilmiştir. Yurtdışında yaşayan yaklaşık 5 milyon vatandaşımızın 4.8 milyonunun, bir başka deyişle yüzde 96'sının kayıtlarına bu merkezi sistem sayesinde ulaşılabilmektedir.

İlgili kurum ve kuruluşlarımız tarafından tutulan vatandaşlarımızın nüfus, pasaport ve sürücü belgesi kayıtları gibi bilgilere en güncel haliyle ve süratli bir şekilde ulaşılabilmektedir. Böylece, Başkonsolosluklarımız arasındaki yazışma ihtiyacı asgari düzeye indirilmiştir. Kısaca, vatandaşlarımızın bekleme süresi ve bürokratik masrafları azaltılmıştır.

Diğer taraftan, vatandaşlarımızın Başkonsolosluklara şahsen gitmelerine gerek kalmadan, konsolosluk işlemleri hakkında internet üzerinden bilgi almalarına ve bazı işlem başvurularını yine internet üzerinden yapmalarına imkan tanıyan **e-Konsolosluk (www.e-konsolosluk.net)** web sayfası oluşturulmuştur. e-Konsolosluk sayesinde

vatandaşlarımız artık, en sık ihtiyaç duydukları işlem başvurularının yüzde 85'ini internet kanalıyla gerçekleştirebilmektedirler.

Yurtdışında yaşayan vatandaşlarımız e-Konsolosluk üzerinden yaptıkları işlem başvurularında gerekli harçları ve diğer masrafları kredi kartlarıyla ödeyebilmektedirler

Diğer taraftan, yurtdışındaki vatandaşlarımızın telefonla yöneltecekleri bilgi taleplerini karşılamak üzere Konsolosluk Çağrı Merkezi kurulmuştur. Başta Almanya olmak üzere, vatandaşlarımızın yoğun olarak yaşadıkları ülkelerdeki Başkonsolosluklarımızın santralleri Çağrı Merkezine yönlendirilmiştir. Vatandaşlarımız bu merkeze doğrudan ulaşarak sorularına uzman personelden cevap alabilmekte ve işlemlerini takip edebilmektedirler.

Ekonomik ve ticari ilişkilerde görülen gelişmelerle bağlantılı olarak; seyahat eden, yerleşim yerini geçici veya sürekli değiştiren vatandaşlarımızın sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Vatandaşlarımıza yerinde hizmet vermek, sorunlarını çözmek; her alanda ilgili ülkelerle ilişkilerimizi geliştirmek amacıyla yurtdışında yeni Konsolosluklar açılması gereği ortaya çıkmaktadır. Avusturya'da Viyana Başkonsolosluğumuzun ve Rusya Federasyonu'nda St.Petersburg Başkonsolosluğumuzun açılmasına ilişkin çalışmalar tamamlanmış ve anılan Başkonsolosluklarımız faaliyete geçmiştir.

Ayrıca bu yıl içerisinde, Japonya'da Fukuoka Fahri Başkonsolosluğumuz, Togo'da Lome, Botswana'da Gaborne, Karadağ'da Podgorica, Eritre'de Asmara, Solomon Adalarında Honaira ve Ekvator Ginesi'nde Bata Fahri Konsolosluklarımız açılmıştır.

Tapu Kanununun 35'nci maddesine göre, yabancı uyruklu gerçek kişilerin ülkemizde taşınmaz mal edinebilmeleri için uyrukluğunu taşıdıkları devlet ile ülkemiz arasında fiili ve hukuki karşılıklılığın bulunması gereklidir. Bakanlığımızın öncülüğünde, ilgili kurumlarımızla bilistişare ve dış temsilciliklerimizden alınan bilgiler ışığında yürütülen çalışmalar sonucunda yaklaşık 135 ülke ile karşılıklılık durumunu gösteren listeler güncelleştirilerek 21 Nisan 2007 tarihi itibarıyla uygulamaya konulmuştur.

- **Stratejik Araştırmalar Merkezi**

Mayıs 1995'de kurulan Stratejik Araştırmalar Merkezi'nin (SAM) Bakanlık dışı bağımsız görüş, değerlendirme, yorum ve seçenekleri karar vericilerin dikkatine sunmak amacıyla, Türk dış politikası, uluslararası

ilişkiler, siyasi-stratejik konular, bölgesel uyuşmazlıklar ve sorunlar ile bu sorunların çözümleri üzerine araştırmalar yürütülmesini sağlamaktadır. Buna ek olarak, ülkemizden ve çeşitli ülkelere yabancı uzmanlar, akademisyenler ile seçkin kişilerin katıldığı seminerler, konferanslar, yuvarlak masa ve beyin fırtınası toplantıları düzenlemektedir. SAM, Mart 1996'dan bu yana, her üç ayda bir, düzenli bir şekilde "Perceptions" adlı uluslararası nitelikli İngilizce bir dergi yayımlamaktadır. Türkiye'nin tezlerinin ve mesajlarının, bilimsel ve tarafsız biçimde, dünyadaki seçkin üniversitelere, araştırma kurumlarına, akademisyenlere ve siyasetçiler başta olmak üzere geniş bir çevreye iletilmesini sağlayan dergi, bu alandaki boşluğun doldurulmasında önemli bir rol oynamaktadır. Merkez, ayrıca, çeşitli konularda Bakanlığımızın ilgili birimleriyle eşgüdüm halinde yaptırdığı bilimsel rapor ve araştırmalar ile ülkemizin tanıtımına ve dış politikasının daha iyi anlaşılmasına yönelik çalışmaları da "SAM Papers" serisi olarak yayımlamakta ve ilgili kurum, kuruluş ve şahsiyetlere iletmektedir. SAM ayrıca, ikili ilişkilerimizin çeşitlendirilmesi bağlamında, bilimsel bilgi alışverişini hızlandırmak, uzman ve araştırmacılar için değişim programları geliştirmek ve projeler üretmek amacıyla, bölgemizdeki ve Türkiye ile ilişkileri önem arzeden diğer ülkelerde bulunan karıştılarıyla işbirliği mekanizmaları kurmaktadır. Merkez, son yıllarda, Bakanlığımıza Meslek Memuru olarak girmeyi planlayan kişiler için yoğun staj programları da düzenlemektedir. Son dönemlerde STRM, akademik ve bilimsel nitelikteki faaliyetlerine ilaveten sınırlı sayıda ülkeyle Türkiye'nin tanıtımı açısından prestij değeri yüksek Forum adı verilen toplantılar düzenlemeye başlamıştır.

- **Meslek İçi Eğitim, Diğer Kurumlara Verilen Kurs ve Brifingler ile Yabancı Diplomalara Yönelik Eğitim Programları**

Bakanlığımız Eğitim Merkezi'nde, Bakanlığımıza yeni katılan tüm genç memurlarımız için, ileride üstlenecekleri görev ve sorumluluklara hazırlanmak amacıyla konferanslar ve pratik uygulamalar içeren kapsamlı bir eğitim programı uygulanmaktadır.

Ayrıca, yurtdışına atanan diğer kamu kuruluşlarının mensupları için, yılda dört defa, yönlendirme programları düzenlenmektedir. Bunun yanında, Bakanlığımız mensupları tarafından, diğer kamu kurum ve kuruluşlarınca düzenlenen kurslara katkı sağlanmakta ve dış politika konularında brifingler verilmektedir.

KKTC Dışişleri Bakanlığı'nda halihazırda meslek memuru olarak görev yapmakta olan 10 diplomata Ankara'da 3 ay süreli mesleki eğitim verilmektedir.

Bölgeye açılma siyasetimiz ve Güvenlik Konseyi adaylığımız çerçevesinde Afrika Birliği Örgütü ve 16 Afrika ülkesine mensup 28 Diplomata, Ankara'da halen altı hafta süreli bir eğitim programı düzenlenmektedir.

Irak Hükümeti'nin talebi üzerine, 10 Iraklı diplomata Ankara'da TÖMER'de sekiz ay süreli bir Türkçe kursu yapılmaktadır.

Diğer taraftan, Uluslararası Genç Diplomatlar Eğitim Programının Onikincisi 43 ülkeden gelen (Kafkasya, Orta Asya, Balkanlar, Ortadoğu, Uzak Doğu, Latin Amerika ve Afrika) 43 genç diplomatın katılımıyla 2007 yılında yapılmıştır.

Bakanlığımız, 15 ülkenin Dışişleri Bakanlıkları'yla mesleki eğitimde işbirliğini öngören Mutabakat Tutanakları imzalanmış bulunmaktadır.

- **Enformasyon Hizmetleri**

Türkiye'nin içinde bulunduğu coğrafya başta olmak üzere, uluslararası politika sahnesinde her geçen gün artmakta olan rolü, son zamanlarda bölgemizde yaşanan sıcak gelişmeler ve ülkemizin yabancı ülkelerle siyasi, ekonomik ve kültürel ilişkilerindeki artışa paralel olarak yabancı kamuoyları ile basın-yayın organları, geçmişe nazaran, ülkemizi daha fazla ilgiyle izlemektedir. Öte yandan, Türk kamuoyu da, artan iletişim olanaklarının da etkisiyle ülkemizin dış politikasına giderek daha fazla yoğunlaşmaktadır. Dış politikamıza yönelik sözkonusu ilginin artışına paralel olarak, yabancı ve Türk basın-yayın organlarının bilgi taleplerinde, film çekim ve mülakat başvurularında da gözle görülür bir artış meydana gelmiştir. Basın-yayın organları ile yerli ve yabancı kamuoylarının bilgilendirilmesine atfettiğimiz önem muvacehesinde, ülkemiz hakkında yayımlanan haber ve yorumların tarafsız ve ülkemize müzahir olmasının sağlanması, dış politikadaki önceliklerimizin, görüş ve tezlerimizin basın-yayın organlarına, zamanlıca, etkin ve yaygın bir şekilde aktarılması amacıyla yönelik olarak, Bakanlığımız Enformasyon Dairesi tarafından, Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü ve TRT ile işbirliği içinde yoğun bir faaliyet sürdürülmektedir. Bu çerçevede, mutad haftalık basın toplantılarının yanı sıra, ülkemizi resmi veya özel mahiyette ziyaret etmek isteyen yabancı basın mensuplarının talepleri imkanlar ölçüsünde karşılanmakta, tanıtım filmleri çekimi ve mülakat gerçekleştirme gibi çalışmalarında gerekli kolaylıklar sağlanmaktadır. Bu faaliyetler kapsamında, her sene önemli sayıda yabancı gazeteci ve televizyon ekibi, gerçekleri yerinde görmeleri, makamlarımız ve yetkililerimizle görüşmeler gerçekleştirmeleri için ülkemize davet

edilmektedir. Bu davetin yanı sıra, yabancı televizyon, haber ajansı ve basın mensuplarının ülkemizde gerçekleştirecekleri tanıtım film çekimleri, hazırlayacakları haber ve yapacakları mülakatlar için çalışma programları hazırlanmasında, mülakatlar için randevu sağlanmasında ve ilgili kuruluşlarla eşgüdüm tesis edilmesinde yardımcı olunmaktadır. Konuk basın-yayın mensuplarına ülkemizin dış politikaya ilişkin görüş ve tezleri hakkında ilk elden izahat verilmekte ve yürütülen çalışmalar ile ilgili olarak yerinde gözlem olanağı sunulmaktadır.

Ülkemizin görüş ve tutumlarını içeren ve yazılı olarak yapılan Bakanlık açıklamaları, duyuruları ve bilgi notlarının yerli-yabancı tüm basın-yayın organlarına ulaştırılması sağlanmakta, ayrıca Bakanlık açıklamalarının yurtdışı teşkilatımızca da bilinmesi ve gerektiğinde kullanılmasını teminen, genelgeyle dış temsilciliklerimize gönderilmektedir. Yerli ve yabancı kamuoylarının arzu edilen şekilde ve ölçüde bilgilendirilmesi, orta ve uzun vadeli hedeflerimize daha rahat ulaşılabilmesi için gerekli bir diplomasi aracı olan ve giderek önem kazanan “kamu diplomasisi”nin daha etkin, yerinde ve hedefe yönelik olarak kullanımına ilişkin çalışmalar da sürdürülmektedir. Bakanlığımız internet sitesi, kurulduğu Kasım 2004 yılından bu yana giderek daha fazla kullanıcı tarafından ziyaret edilmektedir. Bu bağlamda ziyaretçi sayısı yılda 1,5 milyonu aşmış bulunmaktadır. Aradan geçen zaman zarfında, sözkonusu sitenin geliştirilmesi ve artan bilgi taleplerini karşılayacak hale getirilmesi için gerekli çalışmalar, Bakanlığımızın ilgili birimleri ile işbirliği içerisinde sürdürülmektedir. Bakanlığımızda Enformasyon Dairesi Başkanlığı'nın uhdesinde faaliyet gösteren “Bilgi Edinme Birimi”, vatandaşlarımızdan 2005 yılında 2200, 2006 yılında 2489 başvuru almıştır. Bu rakamın 2007 yılı sonunda üç bini aşması beklenmektedir.

• **Personel İşleri**

Uluslararası ilişkilerde yaşanan hızlı gelişmeler, birçok alanda olduğu gibi, ülkelerin dış politikalarının oluşturulması ve yürütülmesi süreçlerini de önemli ölçüde etkilemektedir. Hepimizin çok yakından takip ettiği ve şahit olduğu bu süreç, küreselleşme ile birlikte daha da yoğunluk kazanarak, ülkeleri hızlı, doğru ve stratejik kararlar almaya ve bunları süratle uygulamaya koymaya zorlamaktadır.

Bu durum, dış politikanın oluşturulmasında ve yürütülmesinde ana sorumluluğu taşıyan Dışişleri Bakanlığı'nın hem insan gücü, hem maddi ve teknik imkânlar bakımından en iyi şekilde donatılmasını zorunlu kılmaktadır. Türkiye gibi, dış politika gündemi diğer ülkelerle mukayese kabul etmeyecek kadar yoğun ve yaşamsal önemde meselelerle

yüzleşmek durumunda olan bir ülke için bu daha da büyük hayatiyet taşımaktadır. Bu bakımdan, Bakanlığımıza ayrılan bütçenin genel Bütçe içinde binde 3.1 gibi çok mütevazı bir oranda kalması gerçekten mümkün değildir.

Ülkemizin coğrafi ve stratejik konumu ile Türkiye'yi yakından ilgilendiren bölgesel ve uluslararası gelişmeler de dikkate alındığında, dış politikamızın oluşturulması ve yürütülmesinde asli sorumluluk taşıyan Bakanlığımın üstlendiği hassas görevleri en iyi şekilde yerine getirilebilmesi için, merkez ve yurtdışı teşkilatının insan kaynakları açısından yeterli imkân, kabiliyet, donanım ve esnekliğe sahip olmasının gerekliliği takdir edilecektir. Bu açıdan bakıldığında, Bakanlığımın üstlenmiş bulunduğu görevlere kıyasla son derece mütevazı bir kadroya sahip olduğunu belirtmek isterim.

Ülkemizin yoğun dış politika gündemine nazaran daha az yoğun gündeme sahip birçok orta ve küçük ölçekteki ülkelerin dahi Bakanlığımızdaki 940 kişilik meslek memuru kadrosundan çok daha fazla kariyer memuru istihdam etmesi, Bakanlığım çalışanlarınca ağır koşullar altında ortaya konan özverili çalışmanın açık bir göstergesidir. Tabiiyle bu husus, diğer tüm kadrolarda görev yapan mensuplarımız için de geçerlidir.

Bakanlığımızda bugüne kadar performans ve liyakat esas alınarak uygulanmakta olan insan odaklı yönetim anlayışının daha da geliştirilmesi ve günümüzün uluslararası koşullarına en etkin şekilde cevap verecek kurumsal bir yapının oluşturulması amacına yönelik çalışmalarımız bütün hızıyla devam etmektedir. Bu çerçevede, başta Teşkilat Kanunumuz olmak üzere, ilgili mevzuat hükümlerinde gerekli değişikliklerin yapılması gündemdedir.

Bakanlığımın bugünkü yapısı, merkezde 7 Müsteşar Yardımcılığı, 15 Genel Müdürlük, 32 Genel Müdür Yardımcılığı ve 6 Müstakil Daire Başkanlığından; yurtdışında ise 94 Büyükelçilik, 11 Daimi Temsilcilik, 61 Başkonsolosluk ve Priştine Eşgüdüm Bürosu ile Vardak İl İmar Ekibi de dâhil olmak üzere, toplam 168 temsilcilikten oluşmaktadır.

Sağladıkları yarar, maliyet ve gereklilik ölçütleri göz önünde bulundurularak yapılan değerlendirmelerde, zaman zaman güncel ihtiyaçlar kapsamında öncelik arzetmediği düşünülen bazı temsilciliklerimizin geçtiğimiz yıllarda kapatılması cihetine gidilmişti. Yeni misyonlar açılması da benzer değerlendirme ve ulusal çıkarlarımız da göz önünde bulundurularak ihtiyaca göre kararlaştırılabilmektedir. Bu çerçevede, örneğin, bu yıl içinde Viyana ve St. Petersburg'da

Başkonsolosluk açılmıştır. Önümüzdeki dönemde, ulusal çıkarlarımız doğrultusunda yeni bazı misyonların açılması da sözkonusu olup, bu çerçevede ilk etapta Podgorica (Karadağ) Büyükelçiliği ile Basra Başkonsolosluğu'nun açılması gündemdedir.

Bakanlığım, halihazırda yurtiçinde ve yurtdışında, meslek memuru, idari memur, haberleşme teknisyeni, danışman ve hukuk müşaviri olmak üzere, tüm kategorilerde 1617 kişiden oluşan bir memur kadrosuyla hizmet vermektedir. Ayrıca, 806 merkez memuru, güvenlik görevlisi kadrolarında yurtdışında 379 memur ve yurtdışında görevli 2286 sözleşmeli personel görev yapmaktadır. Halen görevli bulunan tüm kategorilerdeki personel sayısı 5088'dir.

Bakanlığımızdaki yönetici konumundaki memur grubu olan meslek memurlarının toplam sayısı 940'dır. Meslek memurlarının 372'si merkezde, 568'i halen yurtdışında görevlidir. Bunlardan 166'sı misyon şefidir. Ülkemizin temsilinin sadece bir misyon şefi ve bir idari ataşe gibi iskelet kadrolarla yürütüldüğü dış temsilciliklerimiz bulunmaktadır. Bakanlığımız mensuplarının görevlerini, mali imkanları ülkemize benzer veya daha alt düzeyde olan ülkelerin diplomatlarına kıyasla, kısıtlı imkanlarla yerine getirmekte olduklarını bu vesileyle önemle dikkatlerinize sunmak istiyorum. Küresel ekonomik gelişmeler, birçok ülkedeki yaşam maliyetlerini geçmişe oranla önemli oranda arttırmıştır. Ülkemizi yurtdışında temsil eden memurlarımızın mali imkanlarının da bu gelişmeler ışığında düzenli şekilde gözden geçirilmesi gerektiği takdirde buyurulacaktır. Buna ilaveten, diğer ülkelerin yurtdışında görevli memurlarına sağladığı, çocukların eğitim giderlerinin üstlenilmesi, mahrumiyet ek ödemesi yapılması, sıra izni bileti temini ve yeterli düzeyde kira katkısı yapılması gibi imkanların, Devlet tarafından sağlanması gerekli görülmekte olup, bu amaçla gerekli yasal düzenlemelere gidilmesi gerekli görülmektedir.

Öte yandan, küresel ekonomik gelişmeler çerçevesinde ABD Doları'nın sürekli değer kaybetmesi, yurtdışı temsilciliklerimizde görev yapan sözleşmeli personelin aylık ücretlerinin erimesine ve alım güçlerinde %40'lara varan oranlarda düşümlere neden olmuştur. Dolayısıyla, yurtdışı temsilciliklerimizde görev yapan sözleşmeli personelin özlük haklarının çağdaş standartlara yükseltilmesinin de gereğine tevessül olunmaktadır.

Memurlarımızın Merkez'deki mali imkanlarının iyileştirilmesi ise büyük bir önem arz etmektedir. Bakanlığımızda görev yapan memurların yurtiçi aylıklarının; eğitim durumu, üstlendikleri görev ve sorumluluklar, çalışma koşulları ve statüleri bakımından diğer kamu kurumlarında görevli

eşdeğer olarak kabul edilebilecek memurların aylıkları düzeyine getirilmesi ve bugüne kadar gerek dil bilgisi gerek Dışişleri memuriyetinin gerektirdiği mesleki bilgi açısından adayları istihdam etmeyi amaçlamış olan Bakanlığımın bu politikasını sürdürebilmesi bakımından ücret politikasında iyileştirme yapılması ihtiyacı had safhaya varmıştır.

- **Haberleşme**

Ülkemizin dış dünyayla olan resmi haberleşmesini yürüten Bakanlığım için bilişim ve iletişim hizmetleri büyük önem taşımaktadır. Bu hizmetlerin, kesintisiz, çağın özelliklerine uygun, internet ortamının güvensizliklerine karşı koruma ve yedekleme imkan ve kabiliyetlerini haiz, vatandaşlarımıza kolaylık ve işlemlerde hız ve etkinliği artırarak sağlayabilecek bir düzeyde tutulmasına önem atfedilmektedir.

Diğer taraftan, günümüzde, e-devlet kavramı içerisinde bütünleşmeye giden kamu bilişim sistemlerinin dünyadaki emsallerinin de izlenmesi suretiyle geliştirilmesi ve Bakanlığımızın bilişim ve haberleşme teknolojilerinden azami ölçüde yararlanmaya yönelik bir politika oluşturulması da kaçınılmaz hale getirmiştir.

Bu anlayışla, Bakanlığımızda ve dış temsilciliklerimizde mevcut 5000'in üzerinde bilgisayar ve çevre birimlerine merkezi destek hizmeti verilmektedir. Yetişmiş insan gücü sağlanması başta olmak üzere, ihtiyaçlarımızı karşılayacak yazılım programları geliştirilmesi, sistem güvenliği, hizmetlerin kontrolü, güncellenmesi, yedeklenmesi, e-posta trafiği, internete erişim ve teknolojik olarak ömrünü doldurmuş donanımların değiştirilmesi, bu çalışmaların bir plan dahilinde sürdürülebilmesi için gayret gösterilmektedir.

Bu çerçevede ;

- 2005 yılı sonunda Almanya'da uygulanmaya başlanılan ve 2006 yılında vatandaşlarımızın yoğun olarak yaşadıkları diğer ülkelerdeki temsilcilerimizin de sisteme dahil edildiği Konsolosluk.Net projesinin bir parçası olan e-Konsolosluk 2007 yılında hizmete girmiştir. Böylece, yurtdışında yaşayan vatandaşlarımıza, temsilciliklerimize şahsen başvurarak talep ettikleri hizmetler, internet üzerinden başvuru yapmayı da içeren şekilde daha etkin ve hızlı sunulmaya başlanmıştır. Vatandaşlarımız artık, e-konsolosluk vasıtasıyla, mevzuatımızın ve yerel koşulların izin verdiği ölçüde, işlem başvurularını internetteki e-Konsolosluk sayfalarından yapabilmekte ve müracaatlarıyla ilgili işlemlerin hangi safhada bulunduğunu keza bu yolla izleyebilmektedir.

- Dış Temsilciliklerimizle Bakanlığımız arasında on-line bağlantısı kurulmasına yönelik çalışmalarımızda, 2007 yılında 12 temsilciliğimizin daha Bakanlığımızla on-line bağlantılı olması sağlanmış, 3 temsilciliğimizin de on-line bağlantı sistemleri yenilenmiştir. Yıl sonuna kadar 2 temsilciliğimizin daha on-line sisteme dahil edilmesi öngörülmektedir. Böylelikle, 2007 yılı sonunda anılan sisteme dahil temsilciliklerimizin sayısı 94'e ulaşacaktır.

- 2008 yılında, 15 temsilciliğimizin daha on-line sisteme geçirilmesi ve on-line sisteme sahip 15 temsilciliğimizin sistem donanımlarının yenilenmesi planlanmaktadır. Bu çalışmaların gerçekleştirilmesi ve Bakanlığımızda mevcut donanımların yenilenmesi amacıyla, 2008 yılında, 500 bilgisayar ve 500 monitör alımı öngörülmektedir.

- Bakanlığımızla 168 temsilciğimiz arasında güvenli (gizli) haberleşmenin yürütülmesi için, 1990'lı yılların ortalarından itibaren kullanılmaya başlanılan yaklaşık 200 özel donanımlı bilgisayar ile, 2001-2002 yıllarında devreye alınan yaklaşık 100 özel donanımlı bilgisayar ve bunlara ait özel donanımlı yazıcıların yenilenmesi çalışmaları çerçevesinde, 2007 yılında özel donanımlı 120 bilgisayar, 140 monitör ve 70 yazıcının alımı gerçekleştirilmiştir. Yenileme çalışmalarının tamamlanabilmesini teminen, 2008 yılında da, yaklaşık 100 adet özel donanımlı bilgisayar, monitör ve yazıcının alımı planlanmaktadır.

BÜTÇE TEKLİFİ

Bakanlığımın 2008 Mali Yılı Bütçe Teklifi 707 milyon 973 bin YTL olarak onayınıza sunulmuş bulunmaktadır. 2008 yılı Bütçe Teklifimiz, 2007 yılı bütçemize kıyasla yüzde 2,5 oranında bir artışı ihtiva etmektedir

Bakanlığımın 2006 yılı kesin harcaması 654 milyon 376 bin 397 YTL olarak gerçekleşmiştir. 2007 yılı bütçemizin kesin harcamasının da, yıl içinde yapılmış olan ek ödenek taleplerimiz dikkate alındığında, 690-700 milyon YTL civarında gerçekleşebileceği tahmin edilmektedir.

Bütçe Teklifimizde, Bakanlığımın Merkez Teşkilatı ile Dış Temsilciliklerimizin faaliyetleri için ayrılan ödenekler;

- Yurt içi ve yurt dışı personel giderleri,
- Dış Temsilciliklerimizin binalarının satın alınması, bakım ve onarımları, asgari fiziki güvenliklerinin sağlanması,
- Kiralanmış olan Dış Temsilcilik binalarının kira ücretlerinin ödenmesi,
- Elektrik, su, yakıt, kırtasiye, temizlik giderleri,
- Hizmet taşıtları satın alınması, mevcutların bakım ve onarımı,
- Uluslararası kuruluşlara katkı payları ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin hükmettiği tazminat ödemelerinin yerine getirilmesi,
- Merkez birimlerimiz ile Dış Temsilciliklerimizin temsil ve ağırlama giderleri,
- Yurtdışında görevlendirilen öğretmen, din görevlisi ve okutmanlarına yapılan ödemeler,
- Cumhurbaşkanlığı temsil ve tanıtma giderleri ve yurtiçi ve yurtdışı seyahat giderleri,
- Bağdat ve Kabil Büyükelçiliklerimiz ile Musul ve Basra Başkonsolosluklarımızda görev yapan, Emniyet Genel Müdürlüğü'ne mensup özel güvenlik görevlilerinin giderleri, anılan Temsilciliklerimize üçer aylık dönemlerle yapılan personel ve malzeme sevkiyatı için Genelkurmay Başkanlığımıza ödenen uçak kiralama giderleri,
- Merkez ve Yurtdışı Teşkilatımızın bina inşaatı ve onarım giderleri ile kamulaştırma bedelleri, teknolojik alt yapımız için gerekli malzeme alımları

gibi harcamaların karşılanmasında kullanılacaktır.

Bakanlığımızın uhdesindeki görevlerin eksiksiz ve arzu edilen düzeyde yerine getirilmesi konusundaki çabalarımıza 2008 yılında da aynı şevkle devam edilecektir. Diğer taraftan, Devlet itibarından ödün verilemeyeceği ve bu nedenle Merkez ve Yurtdışı Teşkilatımıza hizmetin layık ve çehile yerine getirilebilmesi için yeterli imkanların sağlanması, özellikle fiziki ve teknolojik alt yapımızın geliştirilmesinin önemi açıktır.

Bu bağlamda, Dış Temsilciliklerimizin yerleşim durumlarının iyileştirilmesine, ikametgah ve kançılara binalarının temsil ve görevin nitelikleri ile ülkemizin itibarına yakışır hale getirilmesine, kiralık binalarda faaliyetlerini sürdüren temsilciliklerimizin Devlet malı binalarda hizmet sunmalarının sağlanmasına önem ve öncelik atfetmekteyiz.

Halihazırda yurtdışındaki 168 temsilciliğimizin kançılara binalarının 91'i, ikametgah binalarının da 99'u Devlet malıdır.

Bütçemizde Bakanlığımızın yatırım harcamaları için tahsis edilen ödenekten yararlanılarak;

- Üç Temsilcilik binamızın (Abu Dhabi BE – Kançılara binası, Priştine BE – İkametgah binası, Üsküp BE – İkametgah binası) inşaatına başlanmış, bir Temsilciliğimizin (Bakü BE – İkametgah binası) devam eden inşaatı tamamlanmış, beş temsilciliğimizin (Astana BE – Kançılara ve İkametgah binaları ile Memur Konutu, Aşkabat BE – İkametgah binası, Berlin BE – Kançılara binası, Bişkek BE – Kançılara binası, Saraybosna BE – Kançılara ve İkametgah binaları) devam eden inşaatlarına ilişkin nakdi ödemeler yerine getirilmiştir.

- Bir Temsilciliğimiz (Hartum BE) için ikametgah binası satın alınması amacıyla çalışmalarımız sürdürülmektedir.

- Binalarında gerek hizmet, gerek temsil yönünden acilen onarımı gereken on sekiz Temsilciliğimizin (Atina BE – Kançılara binası, Ulanbator BE – Kançılara binası, Paris BE – İkametgah binası, Sofya BE – İkametgah binası, Kanberra BE – İkametgah binası, Tahran BE – Kançılara binası, Yeni Delhi BE - Kançılara binası, Kahire BE – Kançılara binası, BMCO DT - İkametgah binası, Batum BŞK – Kançılara binası, Kazan BŞK – Kançılara binası, Musul BŞK – Kançılara binası, Berlin BŞK – Kançılara binası, New York BŞK - İkametgah binası, Zürih BŞK - Kançılara binası, Melburn BŞK – İkametgah binası, Cidde BŞK – Kançılara binası, Rotterdam BŞK – Kançılara binası) onarımları gerçekleştirilmiş, üç Temsilciliğimizin (Moskova BE - İkametgah binası, Lizbon BE – Kançılara ve İkametgah binaları, Paris BE – Kançılara binası) geçen yıldan devam eden onarımları da tamamlanmıştır.

Bakanlığımın 2008 yılı bütçe teklifinde yer alan yatırım ödeneği ile de;

- On yedi Temsilciliğimizde (Sofya BE – İkametgah binası, Moskova BE – Kançılara binası, Brüksel BE – İkametgah binası, Ottawa BE – Kançılara binası, Pekin BE - İkametgah ve Kançılara binaları, Prag BE – İkametgah binası, Riyad BE – Kançılara ve İkametgah binaları, Londra BE – İkametgah binası, Tokyo BE – Kançılara binası, Varşova BE – Kançılara binası, Viyana BE – Kançılara ve İkametgah binaları, Yeni Delhi BE – Kançılara ve İkametgah binaları, Helsinki BE - Ek Kançılara binası, Hamburg BŞK – Kançılara binası, Melburn BŞK – İkametgah binası, New York BŞK – İkametgah binası, Paris BŞK – Kançılara binası) onarım çalışmaları yapılması,

- On Temsilciliğimizde (Abu Dhabi BE – Kançılara binası, Lefkoşe BE – İkametgah binası, Priştine BE – İkametgah binası, Üsküp BE – İkametgah binası, Astana BE – Kançılara ve İkametgah binaları ile Memur Konutu, Aşkabat BE – İkametgah binası, Berlin BE – Kançılara binası, Bişkek BE – Kançılara binası, Saraybosna BE – Kançılara ve İkametgah binaları, Sidney BŞK – İkametgah binası) önceki yıllarda başlatılmış olan bina inşaatlarının devam ettirilmesi,

- Yedi Temsilciliğimizin de (Bağdat BE - İkametgah binası, Abuja BE – Kançılara ve İkametgah binaları, Doha BE – Kançılara ve İkametgah binaları, Ulanbator BE – İkametgah binası, Cidde BŞK – Kançılara ve İkametgah binaları, Mainz BŞK – Kançılara binası, Karaçi BŞK - Kançılara ve İkametgah binaları) bina inşaatlarına başlanması planlanmıştır.

2008 yılında ayrıca, Bakanlığımızın arşiv depolama ihtiyacının karşılanması amacıyla, Ankara-Karakusunlar semtinde kamulaştırılan arsamızda yapılması planlanmış olan Arşiv Merkezi binasının inşaat ihalesinin gerçekleştirilmesi öngörülmektedir.

Dış Temsilciliklerimizin güvenlik sistemlerinin düzenli bakım ve onarımı, mevcut sistemlerin ihtiyaç hasıl olduğu takdirde yenilenmesi de, fiziki alt yapımızın güçlendirilmesi kapsamında önem afettiğimiz diğer bir konudur. 2007 yılı içinde güvenlik bakımından olağandışı şartlarda hizmet sunan Bağdat ve Kabil Büyükelçiliklerimiz ile Musul Başkonsolosluğumuzun güvenlik sistemleri, buralarda görev yapan Misyon Şeflerimizin de talepleri dikkate alınarak güçlendirilmiştir. 59 Dış Temsilciliğimizin güvenlik sistemi de gözden geçirilmiştir.

Dış Temsilciliklerimizce kullanılmakta olan güvenlik önlemlili taşıtlarımız belli sürelerde ekonomik ömürlerini tamamlayarak hizmet dışı kalmaktadır. Bu durumdaki taşıtlarımızın uluslararası terörün tırmanma eğilimi gösterdiği dikkate alınarak yenilenmesine 2007 yılında da devam edilmiş, 17 temsilciliğimiz için güvenlik önlemlili on altı adet Mercedes Benz S 600 L ile bir adet BMW marka binek taşıtı satın alınmıştır. Altı temsilciliğimiz için altı adet Mercedes Benz G500 marka arazi servis taşıtı satın alınmasına yönelik çalışmalarımızın da yıl sonuna kadar sonuçlandırılması öngörülmektedir.

Bakanlığımız için bilişim ve iletişim hizmetlerinin, kesintisiz, çağın özelliklerine uygun, internet ortamının güvensizliklerine karşı koruma ve yedekleme imkan ve kabiliyetlerini haiz, vatandaşlarımıza kolaylık ve işlemlerde hız ve etkinliği artırarak sağlayabilecek bir düzeyde sunulması büyük önem taşımaktadır.

Diğer taraftan, günümüzde bilişim ve haberleşme teknolojisindeki gelişmeler, Bakanlığımızın bu gelişmelerden azami ölçüde yararlanmaya yönelik bir politika oluşturmasını da kaçınılmaz hale getirmiştir. Bu alanlarda yetişmiş insan gücü sağlanması başta olmak üzere, ihtiyaçlarımızı karşılayacak yazılım programları geliştirilmesi, sistem güvenliği, hizmetlerin kontrolü, güncellenmesi, yedeklenmesi, e-posta trafiği, internete erişim ve teknolojik olarak ömrünü doldurmuş donanımların değiştirilmesine yönelik çalışmalarımızın bir plan dahilinde sürdürülebilmesi için gayret gösterilmektedir.

Bu bağlamda ;

- 2005 yılı sonunda Almanya'da uygulanmaya başlanılan ve 2006 yılında vatandaşlarımızın yoğun olarak yaşadıkları diğer ülkelerdeki temsilcilerimizin de sisteme dahil edildiği Konsolosluk.Net projesinin bir parçası olan e-Konsolosluk 2007 yılında hizmete girmiştir. Söz konusu projenin hizmete girmesiyle yurtdışında yaşayan vatandaşlarımıza, temsilciliklerimize şahsen başvurarak talep ettikleri hizmetler, İnternet üzerinden başvuru yapmayı da içerecek şekilde daha etkili ve hızlı sunulmaya başlanmıştır. Vatandaşlarımız artık, e-konsolosluk vasıtasıyla, mevzuatımızın ve yerel koşulların izin verdiği ölçüde, işlem başvurularını İnternetteki e-Konsolosluk sayfalarından yapabilmekte ve müracaatlarıyla ilgili işlemlerin hangi safhada bulunduğunu keza bu yolla izleyebilmektedir.

- Dış Temsilciliklerimizle Bakanlığımız arasında on-line bağlantısı kurulmasına yönelik çalışmalarımız çerçevesinde 2007 yılında on iki temsilciliğimizle daha on-line bağlantısı tesis edilmiş, üç temsilciliğimizin

de on-line bağlantı sistemleri yenilenmiştir. Yıl sonuna kadar iki temsilciliğimizin daha on-line sisteme dahil edilmesi öngörülmektedir. Böylelikle, 2007 yılı sonunda anılan sisteme dahil temsilciliklerimizin sayısı 94'e ulaşacaktır.

- 2008 yılında, on beş temsilciliğimizle daha on-line sistem tesis edilmesi, on-line bağlantısı önceki yıllarda tesis edilmiş on beş temsilciliğimizin de sistem donanımlarının yenilenmesi planlanmaktadır.

- Bakanlığım 168 temsilciliğimiz arasında güvenli haberleşmenin yürütülmesi için, 1990'lı yılların ortalarından itibaren özel donanımlı bilgisayarlar kullanılmaktadır. 2001-2002 yıllarında devreye alınan özel donanımlı bilgisayar ve bunlara ait özel donanımlı yazıcıların yenilenmesi için gerekli bilgisayar, monitör ve yazıcı alımlarının bir kısmı 2007 yılında gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevedeki diğer alımların da 2008 yılında yapılması planlanmıştır.

Bakanlığım azami tasarruf anlayışı doğrultusunda hareket etmekle birlikte, Genel Bütçe içinde binde 3.1 oranındaki pay ihtiyaçlarımızı karşılamakta esasen yetersiz kalmakta, ancak hizmetin aksamadan sürdürülmesi amacıyla, özverili çalışmalarımız aralıksız devam etmektedir.

Saygılarımı sunuyorum.